

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
χώραν ακτιδίων!

Περιφερειακός Μηχανισμός
Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς
Εργασίας Δυτικής Ελλάδος

Έργο

**«Παροχή Εξειδικευμένων Υπηρεσιών
για την Ανάπτυξη και Λειτουργία
Περιφερειακού Μηχανισμού
Διάγνωσης της Αγοράς Εργασίας στην
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος»
(MIS 5075872)**

EEO
GROUP
ΣΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

**Μελέτη με θέμα «Πρόβλεψη δεξιοτήτων
και θέσεων εργασίας στον τομέα του
Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής
Ελλάδος»
Π.1.2.7**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014 – 2020
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Η ταυτότητα του έργου	7
1.2 Αντικείμενο και σκοπός της μελέτης	8
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
2.1 Ποιοτική έρευνα	11
2.1.1 Ομάδα εστίασης - focus group	12
2.2 Δευτερογενής έρευνα – Desk research	13
3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ - ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ»	15
3.1 Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τον τομέα του «Τουρισμού»	15
3.2 Η Εθνική πολιτική για τον τομέα του «Τουρισμού»	16
3.3 Ο τουρισμός έως ένας από τους βασικούς Πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) 2021-2027 καθώς και της περιφερειακής διάστασης αυτής	19
4. ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	22
4.1 Αναπτυξιακά έργα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ενίσχυση του τουρισμού στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, του ΠΔΕ και του Αναπτυξιακού Νόμου	25
4.1.1 Δράσεις Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020	25
4.1.2 Δράσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος Δημοσίων επενδύσεων	26
4.1.3 Επενδυτικά Σχέδια Τουρισμού ενταγμένα στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/16 και παλιότερους	27
4.2 Αναπτυξιακές Πολιτικές και Έργα στον τομέα του Τουρισμού τα επόμενα έτη	28
4.2.1 Αναπτυξιακός Νόμος – Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη (ν.4887/22)	28
4.2.2 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» - Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	29
4.2.3 Τομεακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021 - 2027	33
4.2.4 Περιφερειακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027	35
4.2.5 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025 της Π.Δ.Ε. ως προς τον Τομέα Τουρισμού	37
5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	41
5.1 Γενική Περιγραφή του Τομέα σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο (Αριθμός Επιχειρήσεων και Απασχολούμενων ανά οικονομική δραστηριότητα)	41

5.2 Οικονομική επίδοση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον Τουρισμό	43
5.3 Συμβολή του τομέα του Τουρισμού στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο	44
5.4 Συμβολή του τομέα του Τουρισμού στην Απασχόληση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	49
6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ– ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ	54
6.1 Ανάλυση PESTLE	54
6.2 Ανάλυση SWOT	55
6.3 Διαμόρφωση Σεναρίων για την εξέλιξη του τομέα στην Δυτική Ελλάδα τα επόμενα έτη	58
6.3.1 Σενάριο: BAU (Business As Usual)	58
6.3.2 Το Αισιόδοξο Σενάριο	59
6.3.3 Το Αρνητικό/Απαισιόδοξο Σενάριο	61
7. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (SKILLS FORESIGHT) & ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	63
7.1 Προσδιορισμός κριτηρίων επιλογής συμμετεχόντων στην Ομάδα Εστίασης	63
7.2 Κείμενο Βάσης & Μεθοδολογικό Εργαλείο: Ερωτηματολόγιο Επικύρωσης & Συλλογής Προτάσεων	64
7.3 Υλοποίηση Εκδήλωσης/ Ομάδα Εστίασης	65
7.4 Ευρήματα από ενέργειες διαβούλευσης	65
8. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	67
8.1 Δυνατότητες και Προοπτικές του Τουριστικού Κλάδου και του Ανθρώπινου Δυναμικού του στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	67
8.1.1 Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας – Δυνατότητες και Προοπτικές Τουριστικού Κλάδου	69
8.1.2 Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας – Δυνατότητες και Προοπτικές	71
8.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας – Δυνατότητες και Προοπτικές	73
8.2 Προοπτικές Θέσεων Εργασίας & Δεξιοτήτων στον Τομέα του Τουρισμού στην Δυτική Ελλάδα	75
8.3 Αναδυόμενα Επαγγέλματα/ Ειδικότητες και Δεξιότητες	76
9. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	77

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 Σύνδεση των Στόχων του Υπουργείου με τις Στρατηγικές Επιλογές του Κυβερνητικού Προγραμματισμού	16
Εικόνα 2 Αριθμός διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019).....	24
Εικόνα 3 Οφέλη του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0» (Πηγή: https://greece20.gov.gr/) - Επεξεργασία συμβούλου	30
Εικόνα 4 Κατανομή Ξενοδοχειακών Μονάδων, Δωματίων και Κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	46

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Προσκλήσεις ΕΠΑνΕΚ 2014-2020 που συνδέονται με τον τουρισμό	25
Πίνακας 2 Δράσεις επιχειρηματικότητας ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας, 2014-2020	26
Πίνακας 3 Ενδεικτικά προγράμματα καινοτομίας, τεχνολογίας και ψηφιακού εκσυγχρονισμού συναφή με τον Τουρισμό που χρηματοδοτήθηκαν την περίοδο 2018-2022, από το ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας	26
Πίνακας 4 Επενδυτικά σχέδια Τουρισμού στην ΠΔΕ που έχουν ενταχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/16, από το 2018 έως το 2021.....	27
Πίνακας 5 Αρχιτεκτονική δομή – Πυλώνες - Στόχοι και Προϋπολογισμός του Ταμείου Ανάκαμψης.....	31
Πίνακας 6. Προγράμματα ΤΑΑ για τις ιδιωτικές επενδύσεις.....	33
Πίνακας 7 Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΕ που δύναται να υποστηρίξει έμμεσα ή άμεσα τον Τομέα Τουρισμού	39
Πίνακας 6 Νομικές μονάδες και αριθμός απασχολούμενων ανά 3ψήφιο κωδικό NACE Rev 2 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.....	41
Πίνακας 7 Κύκλος εργασιών ανά 3ψήφιο κωδικό NACE V2 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.....	43
Πίνακας 8 Εκτιμήσεις INΣΕΤΕ Intelligence για το τουριστικό ΑΕΠ σε σχέση με τις περιφέρειες της χώρας για το 2020.....	44
Πίνακας 9 Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Π.Δ.Ε.ανά Περιφερειακή Ενότητα	45
Πίνακας 10 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019.....	46
Πίνακας 11 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018.....	47
Πίνακας 12 Δυναμικό Κάμπινγκ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019.....	47

Πίνακας 13 Αφίξεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, το σύνολο της Περιφέρειας και την Ελλάδα.....	48
Πίνακας 14 Χαρακτηριστικά Τουρισμού ΠΔΕ και Περιφερειακών Ενοτήτων.....	48
Πίνακας 15 Εξέλιξη Απασχόλησης Τομέα Τουρισμού ανά Κλάδο στο Σύνολο της ΠΔΕ και την Ελλάδα.....	49
Πίνακας 16 Καθεστώς Απασχόλησης Εργαζόμενων στον Τουρισμό στην Π.Δ.Ε.	49
Πίνακας 17 Ηλιακή Κατανομή Εργαζόμενων στον Τουρισμό στην Π.Δ.Ε.	49
Πίνακας 18 Επαγγέλματα (κατά τετραψήφιο ΣΤΕΠ 92) των Απασχολούμενων στον Τουρισμό στην ΠΔΕ.....	50
Πίνακας 19 Νέες Θέσεις Εργασίας κατά ESCO, στην ΠΔΕ.....	51
Πίνακας 20 Κατάταξη Επαγγελματιών Σχετικά με τον Τουρισμό (κατά ΣΤΕΠ 92) σε Επίπεδα Δεξιοτήτων	51
Πίνακας 21 Θέσεις Εργασίας Τουρισμού ΠΔΕ ΕΡΓΑΝΗ, ανά Έτος/Επίπεδο δεξιοτήτων	52
Πίνακας 22 Σημαντικότητα, Επάρκεια και Αναντιστοιχία Εργατικού Δυναμικού σε Ψηφιακές Δεξιότητες στην Ελλάδα.....	53
Πίνακας 23 Ανάλυση PESTLE της ΠΔΕ (2022) σε Σχέση με την Ελλάδα και ιδιαίτερα τον Κλάδο Τουρισμού και το Ανθρώπινο Δυναμικό	54
Πίνακας 24 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Δ.Ε.	56
Πίνακας 25 Σενάριο BAU	58
Πίνακας 26 Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένονται Αυξομειώσεις με Βάση το Σενάριο BAU	59
Πίνακας 27 Το Αισιόδοξο Σενάριο.....	59
Πίνακας 28 Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένονται Αυξήσεις με Βάση το Αισιόδοξο Σενάριο.....	60
Πίνακας 29. Το Απαισιόδοξο Σενάριο	61
Πίνακας 30. Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένεται Σταθεροποίηση Ζήτησης με Βάση το Απαισιόδοξο Σενάριο	62
Πίνακας 31 Προσκεκλημένοι της Εστιαζόμενης Ομάδας	63
Πίνακας 32. SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Αχαΐας.....	69
Πίνακας 33 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας.	71
Πίνακας 34 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Ηλείας.....	73
Πίνακας 35 Σημαντικές Ειδικότητες του Τομέα Τουρισμού στην ΠΔΕ	75
Πίνακας 36 Αναδυόμενα Επαγγέλματα Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	76
Πίνακας 37 Προτεινόμενα αντικείμενα κατάρτισης	81

1. Εισαγωγή

1.1 Η ταυτότητα του έργου

Η πράξη **«Δημιουργία Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας»** έχει ενταχθεί στο πλαίσιο του Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα» 2014-2020, Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμηση της Φτώχειας και των Διακρίσεων» και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Εθνικούς Πόρους.

Η εν λόγω πράξη αφορά τη σύσταση και λειτουργία **Περιφερειακού Μηχανισμού για τη διάγνωση των αναγκών της Αγοράς Εργασίας στην Δυτική Ελλάδα**, και έχει ως στόχο την αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας της Περιφέρειας ως προς την παρακολούθηση και τη διάγνωση των αναγκών του τοπικού παραγωγικού συστήματος, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί και να επιτευχθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό ένας ορθός σχεδιασμός πολιτικών και δράσεων στην αγορά εργασίας. Η εν λόγω πράξη έρχεται να καλύψει ένα κενό το οποίο συνδέεται με:

- Την θεσμική υποχρέωση της Περιφέρειας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ανάγκη Σύστασης Δικτύου Φορέων και Οργανισμών για τη λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας σύμφωνα με τον ν. 4368/2016 (Α' 21) ως τμήμα του εν λόγω δικτύου.
- Την απουσία σε περιφερειακό επίπεδο επιστημονικών τεχνοκρατικών μηχανισμών για τη διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας σε συνάρτηση με τις ραγδαία μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες.

Ειδικότερα, ο Περιφερειακός Μηχανισμός θα περιλαμβάνει εργαλεία και αναλύσεις για την πρόβλεψη, αφενός, των αναγκών σε θέσεις εργασίας ανά επάγγελμα και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, και αφετέρου των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες. Σκοπός είναι η αξιοποίηση του συνόλου των πληροφοριών και δεδομένων για τον έγκαιρο και ορθά στοχευμένο σχεδιασμό προγραμμάτων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης (κατάρτισης, εκπαίδευσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας), αλλά και το στοχευμένο σχεδιασμό δράσεων για την διαχείριση των εκάστοτε αλλαγών (τακτικών ή/και έκτακτων) και της αναδιάρθρωσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος.

Η υλοποίηση της συγκεκριμένης πράξης θα συμβάλλει:

- Στην εκπλήρωση της υποχρέωσης των Περιφερειών Ελλάδος (σύμφωνα με τον ν. 4368/2016), και ως εκ τούτου και της **Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος** και τον πρόσφατο Νόμο 4921/2022, να υποβάλλουν στο **Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων** τις διαθέσιμες μελέτες, έρευνες και εμπειρογνωμοσύνες για την περιοχή ευθύνης τους, να συγκεντρώνουν δεδομένα που αφορούν ιδίως το αναπτυξιακό προφίλ της Περιφέρειας, το εργατικό δυναμικό, τον προσδιορισμό των αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα της αγοράς εργασίας σε Περιφερειακό επίπεδο.
- Στην επιδιωκόμενη και ευκαταία αλληλεπίδραση των Περιφερειών, και ως εκ τούτου και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, με την κεντρική διοίκηση προκειμένου να διασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων που αναλαμβάνονται, ώστε με την σταδιακή ενίσχυση της συμμετοχής της (όπως και των υπόλοιπων

Περιφερειών) και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας να διασφαλισθεί η σταθερή συνεργεία των παρεμβάσεων σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

- Στην αναβάθμιση των συστημάτων πληροφόρησης προς όλους τους ενδιαφερόμενους, σχετικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης και τις προβλέψεις επαγγελματών και δεξιοτήτων, γεγονός το οποίο θα διασφαλίσει την πρόσβαση και την αντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, καθώς και θα βελτιώσει τη σύνδεση των προσφερόμενων προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς σε περιφερειακό επίπεδο.

Η **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος** μέσω της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας **θα ενισχύσει την πληροφόρησή της ως προς τις ανάγκες σε θέσεις εργασίας και δεξιότητες** του τοπικού παραγωγικού συστήματος αξιοποιώντας δεδομένα που δεν είναι διαθέσιμα σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η ζητούμενη πληροφόρηση καλύπτει τις εξής θεματικές:

- Πληροφόρηση σχετικά με τη δυναμική των κλάδων και των επαγγελματών, καθώς και των προϋποθέσεων για την αύξηση της απασχόλησης στους εκάστοτε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και στα συνδεδόμενα με αυτούς επαγγέλματα.
- Πληροφόρηση σχετικά με την παραγωγικότητα των κλάδων και των πρόσφατων μεταβολών αυτής σε συγκεκριμένους κλάδους. Τυχόν αλλαγές στην παραγωγικότητα, είτε λόγω τεχνολογίας είτε λόγω οργάνωσης της εργασίας, επηρεάζει τις προβλέψεις για τα μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας.
- Πληροφόρηση σχετικά με τον δυναμισμό κλάδων/επαγγελματών σε αναλυτικότερο επίπεδο από τις επίσημες κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούμε στην ανάλυση των δευτερογενών δεδομένων. Επίσης, υπάρχουν ορισμένα επαγγέλματα και ομάδες επαγγελματών (π.χ. «πράσινα» επαγγέλματα) που δεν εμφανίζονται στις συγκεκριμένες κωδικοποιήσεις και για τα οποία δεν υπάρχει πληροφόρηση από τα δευτερογενή δεδομένα.
- Αναλυτικές πληροφορίες για τις επαγγελματικές και τις «οριζόντιες» δεξιότητες συγκεκριμένων επαγγελματών.

1.2 Αντικείμενο και σκοπός της μελέτης

Η παρούσα μελέτη, με τίτλο «**Πρόβλεψη δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας στον τομέα του Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**», αποτελεί τμήμα του Πακέτου Εργασιών (ΠΕ) «Μελέτες – Έρευνες Μηχανισμού – Τροφοδότηση αναπτυξιακού προγραμματισμού για την ΠΠ 2014 – 2020 και 2021 – 2027» του έργου «**Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών για την Ανάπτυξη και Λειτουργία Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης της Αγοράς Εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος**».

Στο πλαίσιο του έργου περιλαμβάνεται το Π.1.2.7 με τίτλο «**Στοχευμένες μελέτες σε θεματικούς τομείς της αγοράς εργασίας που σχετίζονται με αναπτυξιακές προτεραιότητες της Περιφέρειας**», στο οποίο περιλαμβάνεται η εκπόνηση στοχευμένων μελετών σε θεματικούς τομείς της αγοράς εργασίας που σχετίζονται με αναπτυξιακές προτεραιότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος και αποσκοπούν στο να παράσχουν πληροφόρηση σχετικά με την πορεία των τομέων αυτών και των αναγκών τους σε θέσεις εργασίας και δεξιότητες.

Επιπλέον, στόχος της μελέτης είναι η αξιοποίηση αυτής της πληροφόρησης κατά το σχεδιασμό των προγραμμάτων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης (κατάρτισης, δημιουργίας θέσεων εργασίας), αλλά και των δράσεων για τη διαχείριση της αλλαγής και της αναδιάρθρωσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η μελέτη υλοποιείται με βάση πρότυπα διασφάλισης της συμβατότητας της μεθοδολογίας παρακολούθησης των δεδομένων της αγοράς εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με τα ισχύοντα σε εθνικό επίπεδο (Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού – ΕΙΕΑΔ μέχρι τον Ιούνιο του 2022 και εν συνεχεία Μονάδα Εμπειρογνομώνων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας) και με βάση την Εθνική Στρατηγική Δεξιοτήτων Αναβάθμισης του Ανθρώπινου Δυναμικού όπως καθορίστηκε με τον Νόμο 4921/2022.

2. Μεθοδολογικό πλαίσιο

Για την εκπόνηση της μελέτης αξιοποιήθηκαν τα εξής μεθοδολογικά εργαλεία και πηγές:

1. **Βιβλιογραφική έρευνα** (υφιστάμενες μελέτες, δευτερογενή δεδομένα, κτλ.) αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση του υπό εξέταση τομέα (πχ. κλάδοι που τον συνθέτουν, οικονομική επίδοση του κάθε επιμέρους κλάδου, συμβολή του τομέα στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, μερίδιο απασχόλησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο).
2. Υιοθέτηση **μεθοδολογικού πλαισίου** για την διερεύνηση των δεξιοτήτων με βάση την αρχική μεθοδολογία του ΕΙΕΑΔ για την διάγνωση δεξιοτήτων όπως αυτή περιλαμβάνεται και μετεξελίχθηκε με βάση το σχετικό νέο νομοθετικό πλαίσιο Νόμος 4921/2022 «*Δουλειές Ξανά: Αναδιοργάνωση Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης και ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, αναβάθμιση δεξιοτήτων εργατικού δυναμικού και διάγνωσης των αναγκών εργασίας και άλλες διατάξεις*» όπου *σχετική Μονάδα Εμπειρογνομόνων του ΥΠΕΚΥ ανέλαβε το σχετικό έργο του καταργηθέντος ΕΙΕΑΔ*
3. **Αξιοποίηση δεδομένων - δεικτών** αναφορικά με την ανάπτυξη και την απασχόληση στον τομέα αναφοράς όπως έχουν αποτυπωθεί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο (βλ. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (<https://metrics.ekt.gr/>), ΟΑΕΔ, ΓΕΜΗ κλπ).
4. **Αξιοποίηση ευρημάτων από τα εργαλεία – διαδραστικούς πίνακες του Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας στην Δυτική Ελλάδα:** www.pde-mae.gr (στοιχεία ΕΡΓΑΝΗ, ΟΑΕΔ, ΓΕΜΗ κτλ.) που να αφορούν τον υπό μελέτη θεματικό τομέα με βάση το Π1.1 «Ανάπτυξη Μηχανισμού – Εργαλεία ανάλυσης του Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης της Αγοράς Εργασίας» του έργου.
5. **Αξιοποίηση ευρημάτων από ποιοτική έρευνα στο πλαίσιο στρογγυλού τραπεζιού (focus group)** στον τομέα αναφοράς με βασικούς εμπλεκόμενους τους εκπροσώπους παραγωγικών φορέων, επιχειρήσεων, δημοσίων και ιδιωτικών φορέων εδρεύοντες στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Στο focus group έγιναν εξειδικευμένες εισηγήσεις με την χρήση κατάλληλου μεθοδολογικού εργαλείου (ερωτηματολογίου) προκειμένου να αναδειχθούν οι ειδικότερες ανάγκες της αγοράς εργασίας (θέσεις εργασίας, δεξιότητες) στον συγκεκριμένο τομέα που παρουσιάζει προοπτικές αναπτυξιακής δυναμικής. Για την διευκόλυνση της συλλογής των προτάσεων διανεμήθηκε, πριν την διοργάνωση των focus groups, ένα αρχικό κείμενο βάσης για τον υπό μελέτη τομέα, και εν συνεχεία μέσω του ερωτηματολογίου συλλέχθηκαν οι σχετικές προτάσεις από τους φορείς.
6. **Αξιολόγηση της δυναμικής της οικονομικής δραστηριότητας** στον υπό μελέτη τομέα, εκτίμηση για την εξέλιξη στην προσφορά και ζήτηση εργασίας και επίδοση των τομέων στην απασχόληση σε περιφερειακό/ τοπικό επίπεδο.
7. **Μεσοπρόθεσμη εκτίμηση/πρόβλεψη των τάσεων και της δυναμικής** που εμφανίζουν τα διαφορετικά επαγγέλματα ανά θεματικό τομέα με βάση τη συνεκτίμηση των δυναμικών επαγγελμάτων, των προσόντων και δεξιοτήτων (λαμβάνοντας υπόψη το ευρωπαϊκό σύστημα Ταξινόμησης Δεξιοτήτων/Ικανοτήτων, Προσόντων και Επαγγελμάτων ESCO).

8. **Συνθετική διάγνωση** όλων των ανωτέρω που θα περιλαμβάνει:
 - i. Προτάσεις που αναδεικνύονται για ζητούμενες/αναδυόμενες θέσεις εργασίας στον υπό μελέτη τομέα για τα επόμενα χρόνια.
 - ii. Προτάσεις που αναδεικνύονται για τις ζητούμενες/αναδυόμενες δεξιότητες (skills foresight) στις ανωτέρω θέσεις εργασίας στον μελέτη τομέα (λαμβάνοντας υπόψη το ευρωπαϊκό σύστημα Ταξινόμησης Δεξιοτήτων/Ικανοτήτων, Προσόντων και Επαγγελμαμάτων ESCO).
 - iii. Προτάσεις για θεματικά αντικείμενα επαγγελματικής κατάρτισης με βάση τα ανωτέρω ευρήματα.

2.1 Ποιοτική έρευνα

Για την εις βάθος ανάλυση των προοπτικών της αγοράς εργασίας στον τομέα του τουρισμού χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα. Η ποιοτική έρευνα στοχεύει στην εις βάθος διερεύνηση και κατανόηση του υπό εξέταση τομέα. Η ποιοτική έρευνα, παρέχοντας τη δυνατότητα στον ερευνητή να αντλήσει πλούσιες πληροφορίες για το υπό εξέταση αντικείμενο/φαινόμενο ενδιαφέροντός του, αποτελεί την ενδεδειγμένη μεθοδολογία για να απαντηθούν τα ερωτήματα που σχετίζονται με το «Γιατί» και το «Πώς». Η ποιοτική προσέγγιση αποτελεί μια κατά βάση διερευνητική (exploratory) μέθοδο η οποία στοχεύει περισσότερο στην ανάδυση νέων τυποποιήσεων και θεωρητικών μοντέλων, παρά στην επαλήθευση υποθέσεων.

Το βασικό πλεονέκτημα των ποιοτικών μεθόδων που εξυπηρετεί αυτή την στόχευση είναι η ευελιξία που χαρακτηρίζει την ερευνητική διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα:

- i. Ο ερευνητικός σχεδιασμός βασίζεται σε ευέλικτες στρατηγικές που επιτρέπουν την ανατροφοδότηση των σταδίων της έρευνας όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.
- ii. Τα ερωτήματα που απευθύνονται στους συμμετέχοντες είναι ανοιχτού τύπου (μη-δομημένο ερωτηματολόγιο), γεγονός που αποτρέπει την επιβολή προκατασκευασμένων νοηματικών πλαισίων στα υποκείμενα της έρευνας, αλλά και αφήνει τη δυνατότητα να ανακύψουν θέματα που πιθανώς δεν είχαν προβλεφθεί κατά τον σχεδιασμό.
- iii. Η ανάλυση των δεδομένων βασίζεται σε δυναμικά εργαλεία όπως είναι η ανοιχτή κωδικοποίηση των δεδομένων και η συνεχής σύγκριση, που επιτρέπουν στον ερευνητή να «επιστρέφει» στα δεδομένα σε όλες τις φάσεις της αναλυτικής διαδικασίας.

Η ποιοτική διερεύνηση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην δυναμική διάσταση των φαινομένων και παρέχει τη δυνατότητα να περιγράψουν λεπτομερώς οι διαδικασίες που συγκροτούν ένα τομέα επιτρέποντας να διατυπωθούν υποθέσεις ως προς την ερμηνεία της. Η έμφαση στη δυναμική διάσταση των φαινομένων καθιστά την ποιοτική έρευνα κατάλληλη για να διερευνηθούν μεταβατικά φαινόμενα και να διερευνηθούν οι πιθανές εκβάσεις τους (περίοδοι κοινωνικής και πολιτικής κρίσης).

Τέλος, η χρήση των κατάλληλων ποιοτικών τεχνικών έμμεσης προσέγγισης (προβολικές τεχνικές, έμμεσες ερωτήσεις) των ερευνητικών υποκειμένων, δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να υπεισέλθει στα βαθύτερα δεδομένα του θέματος που εξετάζει. Ο ερευνητής αναλαμβάνει υπεύθυνα το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την ανάλυση και την παρουσίαση ποιοτικών ερευνών ποικίλης θεματολογίας.

2.1.1 Ομάδα εστίασης - focus group

Για την εις βάθος ανάλυση των προοπτικών της αγοράς εργασίας στον τομέα υλοποιήθηκε **Ομάδα-Εστίασης - focus group στον τομέα του τουρισμού** με παριστάμενους βασικούς εμπλεκόμενους εκπροσώπους παραγωγικών φορέων, επιχειρήσεων, δημοσίων και ιδιωτικών φορέων εδρεύοντες στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της ομάδας εστίασης συνίστατο σε μια οργανωμένη συλλογική συνέντευξη και αλληλεπίδραση ενός αριθμού συμμετεχόντων ατόμων για ένα εστιασμένο θέμα που ήταν **οι προοπτικές ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού**. Ένας εναλλακτικός ορισμός δίνει τις ομάδες εστίασης σαν τίτλο που δίδεται σε έναν ειδικό τύπο ομαδικής συνέντευξης, ο οποίος είναι δομημένος με σκοπό να συλλεχθεί λεπτομερής γνώση για ένα συγκεκριμένο ζήτημα από επιλεγμένους συμμετέχοντες.

Ο ουσιαστικός σκοπός των ομάδων εστίασης είναι η διερεύνηση μιας γκάμας αντιλήψεων και απόψεων για το ερευνητικό αντικείμενο και η απόκτηση κατανόησης για τα υπό διερεύνηση θέματα μέσα από την οπτική γωνία των ίδιων των συμμετεχόντων (επιλεγμένοι συμμετέχοντες). Τα μέλη της ομάδας συγκεντρώνονται σε κοινό φυσικό περιβάλλον για να συζητήσουν οργανωμένα, με τη βοήθεια ενός ή περισσότερων διαμεσολαβητών, ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή μια σειρά από αλληλοσχετιζόμενα ζητήματα.

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της μεθόδου των ομάδων εστίασης είναι ο συλλογικός της χαρακτήρας και η δυναμική της αλληλεπίδρασης που αναπτύσσεται στα πλαίσιά της.

Συνήθως, οι ομάδες εστίασης διεξάγονται με στόχο τη διερεύνηση ενός συγκεκριμένου αντικειμένου και σε συγκεκριμένα χωρο-χρονικά και κοινωνικο-πολιτισμικά πλαίσια. Οι συμμετέχοντες στην ομάδα «εστιάζουν» σε αυτό το συγκεκριμένο φαινόμενο ή διαδικασία ο κάθε ένας/μία από τη δική του/της οπτική γωνία, εκφράζοντας και συζητώντας διαφορετικές εμπειρίες και αντιλήψεις.

Βασικό ζήτημα στον σχεδιασμό των ομάδων εστίασης είναι η επιτυχής «μετάφραση» των ερευνητικών ερωτημάτων σε ερωτήματα ή θεματικές στην συζήτηση εντός της ομάδας εστίασης.

Η «μετάφραση» αυτή αποτυπώνεται στο κεντρικό «εργαλείο» της διεξαγωγής των ομάδων εστίασης που είναι ο **Οδηγός της Συζήτησης (Discussion Guide)**. Ο οδηγός περιέχει όλες τις ερωτήσεις και τις θεματικές για συζήτηση που θα τεθούν στους συμμετέχοντες, αν και στις περισσότερες περιπτώσεις η ίδια η δυναμική της συζήτησης και της ομάδας τις μεταβάλλει σημαντικά.

Ο ρόλος του **διαμεσολαβητή (Moderator)** διευκολύνει τις ομάδες εστίασης είναι κρίσιμος. Ο διαμεσολαβητής είναι ο κύριος υπεύθυνος για την ομαλή διεξαγωγή της συζήτησης, της πλήρους και ουσιαστικής ενημέρωσης των συμμετεχόντων για το αντικείμενο και τους σκοπούς της ομάδας εστίασης, την εξασφάλιση της όσο τον δυνατό πιο ισότιμης συμμετοχής όλων των συμμετεχόντων, της αντιμετώπισης των απρόβλεπτων γεγονότων, της θέσης των κατάλληλων ερωτήσεων και της πρόκλησης πλούσιας και ουσιαστικής συζήτησης.

2.2 Δευτερογενής έρευνα – Desk research

Η βιβλιογραφική έρευνα αποτελεί βασικό μεθοδολογικό εργαλείο για τη διερεύνηση των διεθνών εξελίξεων, αλλά και την ενσωμάτωση προτεινόμενων τεχνικών, μεθόδων και λύσεων σε φαινόμενα ή προβλήματα που αντιμετωπίζονται σε διεθνές επίπεδο και συνεπώς, έχουν αντιμετωπιστεί σε πλειάδα περιπτώσεων. Επίσης, χρησιμοποιείται για τη διερεύνηση των τρεχουσών εξελίξεων στα διάφορα επίπεδα λήψης αποφάσεων, με σκοπό την καταλληλότερη προσαρμογή των προτεινόμενων παρεμβάσεων, καθώς και για τη μελέτη της διεθνούς εμπειρίας και καλών πρακτικών.

Η επιτυχία της δευτερογενούς έρευνας διασφαλίζεται με δύο τρόπους. Αφενός με τον ακριβή προσδιορισμό των ερευνητικών ερωτημάτων και αφετέρου με τη θέσπιση κριτηρίων αναφορικά με την ποιότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση.

Η πτυχή της ποιότητας απαιτεί μεγάλη εμπειρία και προσοχή τόσο στο φορέα που συνέλεξε τα πρωτογενή δεδομένα/συμπεράσματα, όσο και στη μεθοδολογία που ακολούθησε για τη συλλογή/εξαγωγή τους.

Οι πηγές άντλησης ποσοτικών δεδομένων είναι πολλαπλές και παρέχουν τη δυνατότητα στους ερευνητές – μελετητές, στους οικονομικούς αναλυτές, στους κοινωνικούς επιστήμονες και στους διάφορους άλλους επιστήμονες να επιλέξουν εκείνα τα δεδομένα που αρμόζουν στα διάφορα ερευνητικά τους ερωτήματα. Στις πηγές αυτές συγκαταλέγονται δεδομένα από απογραφές, μελέτες, κρατικές έρευνες, χρονικά εντοπισμένες (cross-sectional) και διαχρονικές (longitudinal) μελέτες, καθώς και δεδομένα από διοικητικά και δημόσια αρχεία.

Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται στην υλοποίηση κοινωνικών μελετών, μελετών οικονομικής ανάπτυξης και κλαδικής ανάλυσης και αναφέρεται στην αξιοποίηση υλικού προηγούμενων ερευνών (κυρίως δειγματοληπτικών ερευνών), ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, καθώς και δημοσιευμένων μελετών. Επιπρόσθετα, τα δεδομένα που βασίζονται σε απογραφικές μεθόδους χρησιμοποιούνται και σαν πλαίσιο και βάση συγκρίσεων (benchmark) των δεδομένων που προκύπτουν από στατιστικές έρευνες. Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στη δευτερογενή ανάλυση αποτελούν συχνά το αποτέλεσμα μεγάλης κλίμακας ερευνών που έχουν πρωτογενώς συλλεχθεί από υπηρεσίες και οργανισμούς με εμπειρία στις ποσοτικές έρευνες.

Η δευτερογενής ανάλυση παρέχει τη δυνατότητα στους ερευνητές, που δεν έχουν τις υποδομές να συλλέξουν πρωτογενή δεδομένα, να διερευνήσουν ερευνητικά ζητήματα του ενδιαφέροντός τους. Επιπλέον, επιτρέπει τη χρήση συνδυασμού δεδομένων από διαφορετικές πηγές, η ανάλυση των οποίων δύναται να αποκαλύψει ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες σχέσεις. Η επιτυχία της δευτερογενούς έρευνας διασφαλίζεται με δύο τρόπους, αφενός με τον ακριβή προσδιορισμό των ερευνητικών ερωτημάτων και αφετέρου με τη θέσπιση κριτηρίων αναφορικά με την ποιότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση.

Συμπερασματικά, η μέθοδος αυτή αναφέρεται στην αναζήτηση, συλλογή, επεξεργασία και σύνθεση:

- i. Υλικού προηγούμενων ερευνών (κυρίως δειγματοληπτικών ερευνών), μελετών, δημοσιευμένων δεδομένων, ποσοτικών και στατιστικών στοιχείων, δεικτών, πινάκων, κ.ο.κ.

- ii. Πληροφοριών από την Αναθέτουσα Αρχή.
- iii. Εντύπων, εκθέσεων, οδηγών και φυλλαδίων από επίσημους και έγκυρους φορείς.
- iv. Συμπερασμάτων από την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία.
- v. Καλών πρακτικών/επιτυχημένων παραδειγμάτων (case studies) από το εξωτερικό κλπ..

3. Ευρωπαϊκές και Εθνικές Στρατηγικές - Κατευθύνσεις πολιτικής για την ανάπτυξη του τομέα του «Τουρισμού»

3.1 Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τον τομέα του «Τουρισμού»

Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, η ΕΕ έχει μόνο υποστηρικτικές αρμοδιότητες στον τομέα Τουρισμού, με στόχο τον συντονισμό και τη συμπλήρωση των σχετικών δράσεων από τα κράτη μέλη. Το 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τους πολίτες, το Σχέδιο «**Η Ευρώπη, ο πρώτος τουριστικός προορισμός στον κόσμο – ένα νέο πλαίσιο πολιτικής για τον ευρωπαϊκό τουρισμό**». Σύμφωνα με το σχέδιο οι κύριες προκλήσεις της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας (2010) είναι:

- ασφάλεια και προστασία - περιβαλλοντική, πολιτική και κοινωνική ασφάλιση, ασφάλεια των τροφίμων και των καταλυμάτων και απειλές κοινωνικοπολιτισμικής βιωσιμότητας,
- οικονομική ανταγωνιστικότητα - εποχικότητα, κανονιστικός και διοικητικός φόρτος, φορολογία που σχετίζεται με τον τουρισμό, δυσκολία εύρεσης και διατήρησης ειδικευμένου προσωπικού,
- τεχνολογικά – ενημέρωση για τις εξελίξεις στον τομέα της πληροφορικής που προκαλούνται από την παγκοσμιοποίηση των πληροφοριών και την πρόοδο της τεχνολογίας (εργαλεία πληροφορικής για κρατήσεις διακοπών, μέσα κοινωνικής δικτύωσης που παρέχουν συμβουλές σχετικά με τουριστικές υπηρεσίες κ.λπ.),
- αγορές και ανταγωνισμός - αυξανόμενη ζήτηση για εξατομικευμένες εμπειρίες, νέα προϊόντα, αυξανόμενος ανταγωνισμός από άλλους προορισμούς της ΕΕ.

Οι τομείς δράσεις όπως προτεραιοποιήθηκαν από το Σχέδιο είναι:

- Τόνωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρωπαϊκό τουριστικό τομέα.
- Προώθηση της ανάπτυξης βιώσιμου, υπεύθυνου και υψηλής ποιότητας τουρισμού.
- Να εδραιωθεί η εικόνα της Ευρώπης ως συγκέντρωση βιώσιμων και υψηλής ποιότητας προορισμών.
- Μεγιστοποίηση του δυναμικού των χρηματοδοτικών πολιτικών της ΕΕ για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί πολλές δράσεις, εστιάζοντας στις ακόλουθες προτεραιότητες:

- αύξηση της τουριστικής ζήτησης, από το εσωτερικό και το εξωτερικό της ΕΕ,
- βελτίωση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- βελτίωση της ποιότητας του τουρισμού, της βιωσιμότητας, της προσβασιμότητας, των δεξιοτήτων και της χρήσης των ΤΠΕ,
- ενίσχυση της κοινωνικοοικονομικής βάσης γνώσεων του τομέα,
- προώθηση της Ευρώπης ως μοναδικού προορισμού,
- ενσωμάτωση του τουρισμού σε άλλες πολιτικές της ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ζητήσει την αναθεώρηση και επικαιροποίηση του Σχεδίου με τα Ψηφίσματα σχετικά με «τον τουρισμό και τις μεταφορές το 2020 και μετά¹» και «τη θέσπιση στρατηγικής της ΕΕ για βιώσιμο τουρισμό²»³. Επίσης, στο πλαίσιο της υποστήριξης των ΜμΕ, που κυριαρχούν στον Ελληνικό Τουρισμό, η νέα σχετική στρατηγική προτείνει δράσεις που βασίζονται στους ακόλουθους τρεις πυλώνες:

- Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity building) και υποστήριξη για τη μετάβαση στην αειφορία και την ψηφιοποίηση.
- Μείωση των διοικητικών βαρών και βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά.
- Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση.

3.2 Η Εθνική πολιτική για τον τομέα του «Τουρισμού»

Στη χώρα μας η Πολιτική για τον Τουρισμό υλοποιείται από το Υπουργείο Τουρισμού. Οι προτεραιότητες της Εθνικής Πολιτικής για τον Τουρισμό ⁴σε σύνδεση με τις Στρατηγικές Επιλογές είναι:

Στόχοι Υπουργείου	Ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας στον κόσμο	Εκπαίδευση που απελευθερώνει το δυναμικό των Ελλήνων	Ισχυρή ανάπτυξη με περισσότερες επενδύσεις και νέες καλύτερες δουλειές
1. Προώθηση του ελληνικού τουριστικού brand διεθνώς (Έτος Έναρξης: 2020.)	✓		
2. Ενίσχυση Προστιθέμενης Αξίας Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Παράγοντα στον Τουρισμό (Έτος Έναρξης: 2020)		✓	
3. Διαφοροποίηση Τουριστικού Προϊόντος, Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (Έτος Έναρξης: 2020)			✓
4. Προώθηση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης (Έτος Έναρξης: 2020)			✓

Εικόνα 1 Σύνδεση των Στόχων του Υπουργείου⁵ με τις Στρατηγικές Επιλογές του Κυβερνητικού Προγραμματισμού⁷

Η **προώθηση του ελληνικού τουριστικού brand διεθνώς** περιλαμβάνει για το 2022 τις δράσεις:

- **Τουριστική προβολή της χώρας ως δωδεκάμηνος τουριστικός προορισμός.**
 - **Συνεχής προώθηση και προβολή του τουριστικού χαρτοφυλακίου.** Διαμόρφωση πλέγματος ενεργειών για τη συνεχή και πολυεπίπεδη προβολή του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.
 - **Διερεύνηση των εθνικών αγορών-στόχων.** Διερεύνηση των τάσεων, των ταξιδιωτικών προτιμήσεων, του μεγέθους, των χαρακτηριστικών (δημογραφικών κ.λπ.) εθνικών-αγορών στόχων.

1 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τον τουρισμό και τις μεταφορές το 2020 και μετά (2020/2649(RSP))

2 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Μαρτίου 2021 σχετικά με τη θέσπιση στρατηγικής της ΕΕ για βιώσιμο τουρισμό (2020/2038(INI))

3 COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS An SME Strategy for a sustainable and digital Europe COM/2020/103 final

4 Ετήσιο Σχέδιο Δράσης Υπουργείου Τουρισμού 2022, <https://drive.google.com/file/d/11WC8QjNjAKu04WKARHTUISrVvLZSSotV/view>

5 Ετήσιο Σχέδιο Δράσης Υπουργείου Τουρισμού 2022, <https://drive.google.com/file/d/11WC8QjNjAKu04WKARHTUISrVvLZSSotV/view> (σελ.6)

- **Στρατηγική για ενίσχυση μεριδίου σε ξένες αγορές.** Εκπόνηση στρατηγικού πλαισίου για την ανάπτυξη εισερχόμενου τουρισμού και την ενίσχυση μεριδίου σε αγορές εκτός Ε.Ε. Διαμόρφωση σχεδίων δράσεων προώθησης και προβολής
- **Διάχυση της εθνικής στρατηγικής για την προώθηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.** Θεσμική κατοχύρωση Περιφερειακού Συμβουλίου Τουρισμού και καθιέρωση συνεργασίας του με τα επιμέρους Περιφερειακά Συμβούλια. Το «δίκτυο» αυτό επικοινωνίας θα συμβάλει στην διάχυση της εθνικής στρατηγικής προώθησης, μέσω ηλεκτρονικής επικοινωνίας και άλλων ευκαιριών επικοινωνίας με Περιφέρειες και Δήμους.
- **Ενίσχυση προστιθέμενης αξίας δεξιοτήτων ανθρώπινου παράγοντα στον Τουρισμό.**
 - **Εκσυγχρονισμός Κανονισμού Λειτουργίας των ΙΕΚ**
 - **Υλοποίηση σεμιναρίων για την αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τουρισμό.** Διενέργεια 4 κύκλων επιμόρφωσης, τετράμηνης διάρκειας, που απευθύνονται σε τουλάχιστον 18.000 επιμορφούμενους, με στόχο την απόκτηση νέων δεξιοτήτων (upskilling) και την επανακατάρτιση (reskilling) των απασχολούμενων στον τομέα του τουρισμού.
 - **Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.**
- **Διαφοροποίηση Τουριστικού Προϊόντος, Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.**
 - **Ενίσχυση της ζήτησης του εγχώριου Τουρισμού.**
 - **Ψηφιακός Μετασχηματισμός Υπουργείου Τουρισμού.** με στόχο την ψηφιοποίηση διαδικασιών και αρχείων, την διαλειτουργικότητα συστημάτων και τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων του.
 - **Ανάπτυξη τουριστικών λιμένων.** Θεσμική αναμόρφωση διαδικασιών για την προσέλκυση επενδύσεων, ενίσχυση αναβάθμισης υποδομών τουριστικών λιμένων και εξοπλισμού.
 - **Συστηματική ανάδειξη θεματικών και ειδικών μορφών τουρισμού.** Ενίσχυση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου εφαρμογής επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε θεματικό τουρισμό, στρατηγική για την ανάπτυξη και ανάδειξη τους.
 - **Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος στον τομέα του τουρισμού.** Σύνολο έργων που στοχεύουν στην δημιουργία ενός καλύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος στον τουριστικό τομέα, παρέχοντας σε επιχειρήσεις αλλά και καταναλωτές μεγαλύτερη νομική και οικονομική ασφάλεια.
 - **Ενιαίο Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων (e-MΗΤΕ) (RDBMS).** Αντικείμενο του έργου είναι η ανάπτυξη της πλατφόρμας «e-MΗΤΕ», η διαλειτουργικότητα με δημόσια μητρώα και συστήματα και η μεταφορά των δεδομένων και λειτουργιών του υφιστάμενου ΜΗΤΕ στη νέα πλατφόρμα.
 - **E- VISITOR.** Θεσμοθέτηση και ανάπτυξη ενιαίου συστήματος ηλεκτρονικής καταγραφής αφίξεων και αναχωρήσεων στα τουριστικά καταλύματα της χώρας.

Και ιδιαίτερα την συστηματική ανάδειξη θεματικών και ειδικών μορφών τουρισμού:

- **Προώθηση Αγροτουρισμού και Γαστρονομίας** που περιλαμβάνει την ανάπτυξη/θεσμοθέτηση ενός Δικτύου (Συστήματος Διασύνδεσης) Αγροδιατροφής, Γαστρονομίας και Τουρισμού (Agri-Food, Gastronomy and Tourism Interconnection System – AGTIS) που θα λειτουργεί ως θεματικός DMO της χώρας για τη γαστρονομία και τον αγροτουρισμό, την αποτύπωση των υφιστάμενων τουριστικών προϊόντων,

υπηρεσιών και εμπειριών γαστρονομικού περιεχομένου, την ψηφιακή απεικόνιση των ανωτέρω καθώς και ενέργειες προώθησης και branding.

- **Καταδυτικός Τουρισμός** που περιλαμβάνει την χρηματοδότηση εκπόνησης μελετών για νέα καταδυτικά πάρκα από δυνητικούς φορείς διαχείρισης και λειτουργίας τους καθώς και αναβάθμισης υφιστάμενων υποθαλάσσιων πάρκων. Η Προώθηση Καταδυτικού Τουρισμού περιλαμβάνει:
 - Επεξεργασία νομοθετικού πλαισίου για επισκέψιμες υδατοκαλλιέργειες.
 - Έκδοση ΚΥΑ κατ' εξουσιοδότηση του αρθ.6 παρ.5 Ν. 4688/2020 για τον καθορισμό προσόντων προσωπικού καθοδηγούμενης κατάδυσης σε ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους.
- **Τουρισμός υγείας και ευεξίας** που περιλαμβάνει δράσεις ενισχύσεων των ιαματικών πηγών της χώρας (δημιουργία νέων και αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων ιαματικού τουρισμού).
- **Ανάπτυξη και προώθηση ιαματικού τουρισμού.** Δημιουργία ομάδας εργασίας για την επεξεργασία του π.δ. τους παρ. 2 άρθρου 9 του ν. 3498/2006 περί ορισμού ζωνών προστασίας των ιαματικών πόρων. Τροποποίηση υφιστάμενης διαδικασίας αναγνώρισης φυσικών πόρων ως ιαματικών (ΥΑ).
- **Ανάπτυξη και προώθηση αναρριχτικού τουρισμού.** Διαμόρφωση στρατηγικής ανάπτυξης αναρριχτικού τουρισμού (προορισμοί αναρριχτικού τουρισμού και τρόπος διαχείρισής τους).
- **Ορεινός Τουρισμός** που περιλαμβάνει την αναβάθμιση χιονοδρομικών κέντρων, ορεινών καταφυγίων και ορεινών μονοπατιών καθώς και την ανάπτυξη πλατφόρμας με την χαρτογράφηση των ορειβατικών μονοπατιών.
- **Προώθηση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης:**
 - **Στρατηγικός σχεδιασμός για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.**
 - **Μέτρηση και παρακολούθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.**
 - **Δημιουργία Οργανισμών Διαχείρισης και Προώθηση Προορισμών (DMMOs).** Μετά τη θεσμοθέτηση των Οργανισμών Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμών (DMMOs) (έκδοση νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου), προωθείται μέσω του έργου η χρηματοδότηση πιλοτικών προορισμών για την ίδρυση Οργανισμών και Τοπικών Παρατηρητηρίων.
 - **Λειτουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τη μέτρηση δεικτών για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στην εθνική και περιφερειακή χωρική κλίμακα.**
 - **Εκπόνηση Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Τουριστική Ανάπτυξη (ΕΣΣΤΑ)** με αντικείμενο του έργου την εκπόνηση μελέτης ολοκληρωμένου εθνικού στρατηγικού σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης δεκαετούς διάρκειας με τίτλο «ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ 2021-2030 (Συμβίω T21-30)»

Ειδικότερα, στη Εθνική Πολιτική για τον Τουρισμό⁶ προβλέπεται ο **Στόχος 2: Ενίσχυση προστιθέμενης αξίας δεξιοτήτων ανθρώπινου παράγοντα στον Τουρισμό**, ως ακολούθως:

ΔΡΑΣΗ 2.1 : Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η δράση στοχεύει στην προσαρμογή της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που

⁶ Ετήσιο Σχέδιο Δράσης Υπουργείου Τουρισμού 2022,
<https://drive.google.com/file/d/11WC8QINJAKu04WKARHTUISrVvLZSSotV/view>

παρέχεται από τις εκπαιδευτικές μονάδες του Υπουργείου Τουρισμού στις συνθήκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας στον ιδιαίτερα ανταγωνιστικό τομέα του τουρισμού. (Αρμόδια στελέχη πολιτικής ηγεσίας Υπουργείου =Υφυπουργός Τουρισμού.

- #1 Έργο της Δράσης= «Εκσυγχρονισμός Κανονισμού Λειτουργίας των ΙΕΚ». Σκοπός του έργου είναι η εναρμόνιση του υφιστάμενου Κανονισμού Λειτουργίας των ΙΕΚ αρμοδιότητας του Υπουργείου Τουρισμού με τον ν. 4763/2020 (Α' 254), ως προς τα θέματα που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους.
- #2 Έργο της Δράσης= «Υλοποίηση σεμιναρίων για την αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τουρισμό». Το έργο περιλαμβάνει την διενέργεια 4 κύκλων επιμόρφωσης, τετράμηνης διάρκειας, που θα απευθύνονται σε τουλάχιστον 18.000 επιμορφούμενους, με στόχο την απόκτηση νέων δεξιοτήτων (upskilling) και την επανακατάρτιση (reskilling) των απασχολούμενων στον τομέα του τουρισμού.

3.3 Ο τουρισμός έως ένας από τους βασικούς Πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) 2021-2027 καθώς και της περιφερειακής διάστασης αυτής

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) 2021-2027. Η ΕΣΕΕ 2021-2027 (η οποία αποτελεί επικαιροποίηση της αντίστοιχης στρατηγικής της περιόδου 2014-2020) σχεδιάστηκε σε εθνικό επίπεδο⁷ λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές εξειδικεύσεις⁸ (όπως αυτές προτάθηκαν από τις Περιφέρειες) και φιλοδοξεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας, θέτοντας στρατηγικούς στόχους που δηλώνουν εξωστρέφεια και ενσωμάτωση νέων ιδεών, προώθηση της καινοτομίας και προσέλκυση τεχνολογικών επενδύσεων.

Η ΕΣΕΕ 2021-2027 θα εστιάσει πιο στοχευμένα στη συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας της Ελληνικής οικονομίας. Θα δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ενίσχυση της καινοτομίας και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού ώστε να αναβαθμιστούν οι παραγόμενες υπηρεσίες των επιχειρήσεων καθώς και να δημιουργηθούν υψηλόμισθες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.

Στο πλαίσιο της ΕΣΕΕ 2021-2027 αναδεικνύονται οι παρακάτω 8 τομείς προτεραιότητας:

- **Αγροδιατροφική αλυσίδα:** Η Αγροδιατροφική αλυσίδα διακρίνεται κυρίως στους δείκτες που αφορούν την επενδυτική δραστηριότητα, τη συμβολή στην εγχώρια απασχόληση, καθώς και το επίπεδο του εμπορικού ισοζυγίου της. Παρουσιάζει υψηλή συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και ευρύτερα, εμφανίζει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης στο μέλλον, βάσει μελετών (IOBE (2018), ΤτΕ (2019)) και εναρμονίζεται με έναν από τους βασικούς Ευρωπαϊκούς Στρατηγικούς Πυλώνες για

⁷ Πηγή: Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) 2021-2027

⁸ Την προγραμματική περίοδο 2014-2020 σχεδιάστηκε μια εθνική και 13 περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης. Την προγραμματική περίοδο 2021-2027 σχεδιάστηκε μια εθνική στρατηγική, η οποία έχει 13 περιφερειακές απολήξεις.

την σύγκλιση και την ενιαία αγορά⁹. Ο συγκεκριμένος τομέας προτεραιότητας αναδεικνύεται στο πλαίσιο του Σχεδίου δράσης της ΕΕ αλλά και τον Εθνικό Οδικό Χάρτη για την κυκλική οικονομία, όπως και στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025.

- **Βιοεπιστήμες, Υγεία, Φάρμακα:** Ο τομέας των Βιοεπιστημών, Υγείας, Φαρμάκων σημειώνει υψηλές επιδόσεις σε δείκτες όπως αυτοί που αφορούν στην καινοτομία και την Έρευνα και Ανάπτυξη, τη διεθνοποίηση και τον κύκλο εργασιών. Επιπρόσθετα, παρουσιάζει σημαντική δραστηριότητα σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, ενώ προσελκύει μικρό μέρος των ΑΞΕ. Ο συγκεκριμένος τομέας ευνοεί την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων και δραστηριότητές του συμμετέχουν σε διεθνείς αλυσίδες αξίας (ΤτΕ, 2019). Συγκεκριμένες καινοτόμες δραστηριότητες και επιμέρους οικοσυστήματα του τομέα συγκαταλέγονται στις προτεραιότητες κυρίως του Horizon Europe, στις Βασικές Ανερχόμενες Τεχνολογίες Ευρείας Εφαρμογής (Key Enabling Technologies), και ως διακριτό πεδίο την Ευφυή Υγεία στο πλαίσιο των επίσημα αναγνωσμένων Σημαντικών Έργων Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ).
- **Ψηφιακές Τεχνολογίες:** Το πεδίο των Ψηφιακών Τεχνολογιών χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό επενδύσεων, υψηλό μορφωτικό επίπεδο απασχολούμενων, ιδιαίτερα αξιόλογες επιδόσεις στην Έρευνα και Ανάπτυξη και την παραγωγή καινοτομιών. Ο συγκεκριμένος τομέας διακρίθηκε ως προς τη συμβολή του στη ΣΕΕ 2014-2020 (π.χ. επιχειρηματική καινοτομία και σε ένα ευρύτατο πεδίο εφαρμογής κοινού (ων) τεχνολογικού(ων) υποβάθρου(ων) για πολλές βιομηχανικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, αρκετές εκ των δραστηριοτήτων και των επιμέρους οικοσυστημάτων που εντάσσονται σε αυτό, αποτελούν προτεραιότητες για το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (NextGenerationEU), το πρόγραμμα της ΕΕ Ψηφιακή Ευρώπη, το οποίο βρίσκεται στον πυρήνα των πολιτικών για τη διττή μετάβαση που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 και τη στρατηγική Industry 4.0 για την ψηφιακή αναβάθμιση της Βιομηχανίας (κατόπιν και της συνδρομής της DG-Reform με την εκπόνηση σχετικής μελέτης για την χώρα).
- **Αειφόρος Ενέργεια:** Οι επενδύσεις, το μορφωτικό επίπεδο απασχολούμενων και το ποσοστό των απασχολούμενων σε τμήμα Ε&Α είναι δείκτες, στους οποίους ο τομέας επιτυγχάνει τις καλύτερες επιδόσεις. Επίσης, χαρακτηρίζεται από σημαντική δραστηριότητα νεοφυών επιχειρήσεων. Δραστηριότητες και επιμέρους οικοσυστήματα του τομέα βρίσκονται στο επίκεντρο πολλών ευρωπαϊκών στρατηγικών, όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, το Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία, το Horizon Europe κλπ. αλλά και του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).
- **Περιβάλλον & Κυκλική οικονομία:** Αυτός ο ευρύς τομέας σημείωσε υψηλές επιδόσεις την περίοδο 2014-2020 σε όρους προϊόντος (ακαθάριστη προστιθέμενη αξία), και συμβολής στην εγχώρια απασχόληση, . Σε εθνικό επίπεδο, οι ανάγκες και

9 IOBE (2018) - Προκλήσεις και προοπτικές του τομέα μεταποίησης στην Ελλάδα: Στρατηγικές παρεμβάσεις για ανάπτυξη. Τράπεζα της Ελλάδος (2019) - Η Συμμετοχή της Ελλάδας στις Παγκόσμιες Αλυσίδες Αξίας, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ Νο50

οι προτεραιότητες του τομέα περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, το οποίο έχει ως διακριτή πολιτική προτεραιότητα σχετικό σχέδιο στρατηγικής. Τέλος, ο τομέας υποστηρίζεται και εξυπηρετείται κατά κύριο λόγο από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία.

- **Μεταφορές & Εφοδιαστική αλυσίδα:** Οι Μεταφορές & Εφοδιαστική αλυσίδα καταγράφουν υψηλές επιδόσεις ως προς τη συμβολή στην εγχώρια Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, καθώς και στους δείκτες Εμπορικού Ανοίγματος, και Εμπορικού Ισοζυγίου.
- **Υλικά-Κατασκευές & Βιομηχανία:** Ο τομέας των Υλικών, Κατασκευών & Βιομηχανίας σημειώνει υψηλές επιδόσεις σε δείκτες σχετικούς με τις επενδύσεις, την καινοτομία και την Έρευνα και Ανάπτυξη. Ο τομέας χαρακτηρίζεται και από την ύπαρξη τόσο νεοφυών όσο και μεγάλων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένοι κλάδοι του εμφανίζουν έντονη δυναμική διεθνοποίησης (IOBE 2017), καθώς συμμετέχουν σε διεθνείς αλυσίδες αξίας (ΤτΕ, 2019). Δραστηριότητες και επιμέρους οικοσυστήματά του αποτελούν προτεραιότητες της Νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής της Ευρώπης (2020) και της επικαιροποίησης σύμφωνα με τα νέα δεδομένα που προέκυψαν από την πανδημία (2021). Επίσης, συγκαταλέγονται στις Ανερχόμενες Τεχνολογίες Ευρείας Εφαρμογής (Key Enabling Technologies) και στα Σημαντικά Έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ).
- **Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργικές Βιομηχανίες:** Ο Τουρισμός, ο Πολιτισμός και οι Δημιουργικές Βιομηχανίες πρωτοπορούν όσον αφορά τη συμβολή τους στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και το ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών της χώρας. Αποτελούν τον τελικό χρήστη (κυρίως ο Τουρισμός) πολλών συμβαλλόμενων αλυσίδων αξίας και προτεραιότητα για το πρόγραμμα Horizon Europe και το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025.

Περιφερειακή διάσταση της Εθνικής Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εξειδίκευσε τις προτεραιότητές της στο πλαίσιο των 8 τομέων της ΕΣΕΕ. Οι εν λόγω προτεραιότητες περιλαμβάνουν τους κάτωθι τομείς:

1. Αγροδιατροφή και Βιομηχανία Τροφίμων
2. Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Βιομηχανία
3. Υλικά, Μικροηλεκτρονική και Μεταποίηση
4. ΤΠΕ
5. Αειφόρος Ενέργεια
6. Βιώσιμη Ανάπτυξης και Κυκλική Οικονομία.

Η ΕΣΕΕ 2021-2027 με την περιφερειακή διάσταση αυτής, αναμένεται να επηρεάσει τον σχεδιασμό, προγραμματισμό και υλοποίηση του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» 2021-2027, καθώς και των 13 Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021-2027.

4. Το Αναπτυξιακό προφίλ, στρατηγική και δυνατότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος

Η Δυτική Ελλάδα κατέχει στρατηγική γεωγραφική θέση, αποτελώντας μία εκ των κυριότερων πυλών της χώρας, θεωρούμενη ως η δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη γενικότερα. Η ενισχυμένη γεωγραφική θέση που κατέχει η Περιφέρεια, την καθιστά σημαντικό κόμβο δικτύων μεταφορών, επικοινωνίας κι ενέργειας, καθώς διασχίζεται από εθνικά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ, Ιόνια Οδός, Λιμάνι Πάτρας κ.α.), διαθέτει σημαντικά αεροδρόμια και σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου. Αναφορικά με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση του πληθυσμού, η Δυτική Ελλάδα παρουσιάζει την αντίστοιχη εικόνα της χώρας, με σταθερά υψηλά επίπεδα ανεργίας λόγω της αναπτυξιακής υστέρησης και του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, υπάρχει μία σχετική ανθεκτικότητα της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας περιφερειακών διακυμάνσεων ΑΕΠ λόγω της ποικιλότητας στην διάρθρωση της περιφερειακής απασχόλησης.

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τη SWOT ανάλυση (σε επόμενη ενότητα) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, αναδεικνύουν έναν δυναμικό αναπτυξιακό χαρακτήρα με μεγάλες δυνατότητες ανάκαμψης από την πρόσφατη οικονομική κρίση και σε τομείς όπως ο τουρισμός.

Σημειώνονται οι μεγάλες δυνατότητες εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με σημείο αναφοράς το πλούσιο τουριστικό και πολιτιστικό απόθεμα της ευρύτερης περιοχής, όπως είναι το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας, αλλά και μέσω της πολυδιάστατης και δυναμικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση.

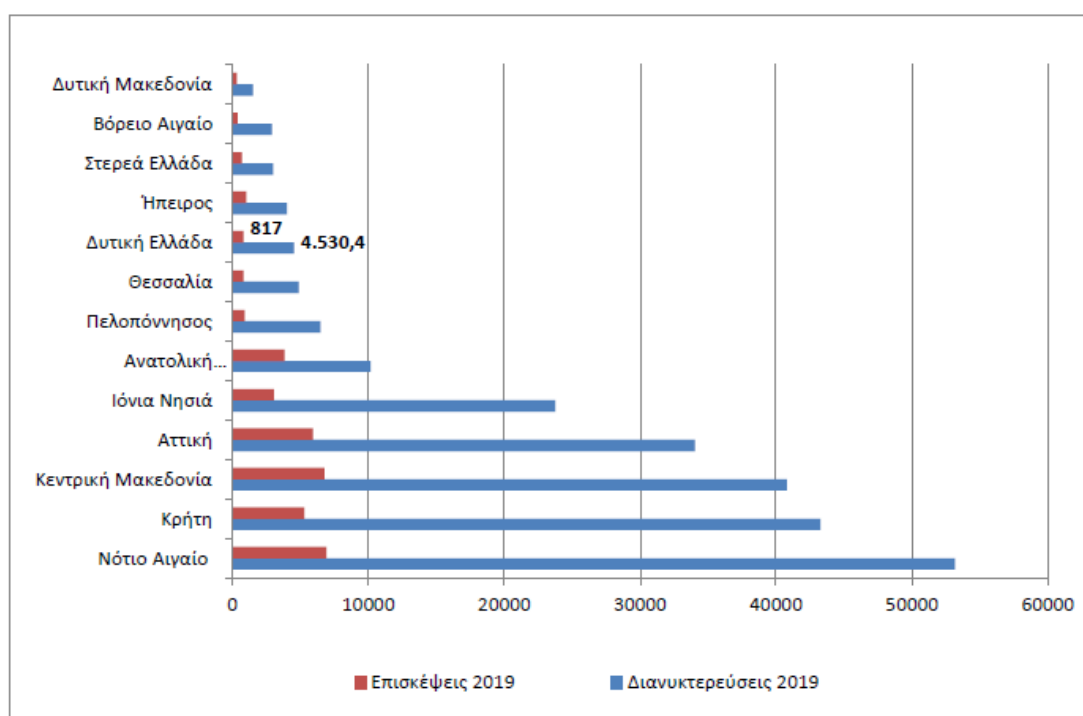
Η Περιφέρεια λόγω του φυσικού της τοπίου, της πολιτισμικής της παράδοσης, των υποδομών και άλλων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της γνωρισμάτων, προσφέρεται για πολλαπλές μορφές τουρισμού. Στην συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά τα είδη του προσφερόμενου τουρισμού στην Δυτική Ελλάδα¹⁰:

- **Ήλιος και Θάλασσα:** Η ΠΔΕ προσφέρεται για το συγκεκριμένο είδος τουριστικής δραστηριότητας λόγω της γεωγραφικής της θέσης στο νότιο τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Επιπλέον, το κλίμα της Περιφέρειας λόγω των υψηλών θερμοκρασιών συμπληρώνει τη γεωμορφολογία της περιοχής, κυρίαρχη θέση στην οποία διαδραματίζει η πρακτικά ενιαία ακτογραμμή και οι πολλές παραλίες που χαρακτηρίζονται από υψηλής ποιότητας νερά με 18 εξ' αυτών να φέρουν γαλάζια σημαία.
- **Ιαματικός Τουρισμός:** Στην ΠΔΕ απαντώνται 6 συνολικά αναγνωρισμένες από την Ειδική Επιτροπή Προστασίας Φυσικών Ιαματικών Πόρων του Υπουργείου Τουρισμού ιαματικές πηγές, που αντιστοιχούν στο 10,5% του συνόλου των ιαματικών πηγών της χώρας.

¹⁰https://www.pde.gov.gr/invest_in_PDE/index.php/el/ependy-ontas-stin-pde/giati-na-ependy-so-stin-pde/polysyllektiko-dynamiko-touristiko-proion-pou-syndyazei-paradosiakes-kai-enallaktikes-morfes-tourismou

- **Τουρισμός – Καζίνο:** Στην ΠΕ Αχαΐας εντοπίζεται ένα από τα παλαιότερα καζίνο στην Ελλάδα, το Καζίνο του Ρίου, το οποίο λειτουργεί από το 1996. Βρίσκεται 10 χλμ. από την Πάτρα, δίπλα από την γέφυρα του Ρίου Αντιρρίου και έχει τζίρο περί των 42εκ. ευρώ ετησίως.
- **Χειμερινός Τουρισμός:** Η ΠΔΕ συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων των προορισμών που μπορούν να υπηρετήσουν ταυτόχρονα, τόσο θερινό, όσο και χειμερινό τουρισμό, επιμηκύνοντας ουσιαστικά την τουριστική περίοδο σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ειδικότερα, στην Δυτική Ελλάδα εντοπίζεται το χιονοδρομικό κέντρο Καλαβρύτων, το οποίο βρίσκεται στο όρος Χελμός, κοντά στα Καλάβρυτα και αναπτύσσεται σε υψόμετρο 1.700μ – 2.340 μ.
- **Τουρισμός Κρουαζιέρας:** Στην ΠΕ Ηλείας σημαντική συνεισφορά στο τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας έχει ο θεσμός της κρουαζιέρας. Ο λιμένας του Κατακόλου αποτελεί το κύριο σημείο υποδοχής κρουαζιερόπλοιων, προσελκύοντας το 99% της ζήτησης, ενώ, σε έναν μικρό βαθμό συμβάλλει και ο λιμένας Πατρών. Συνολικά, το 2019 επισκέφθηκαν την Περιφέρεια 199 κρουαζιερόπλοια και 413.716 επιβάτες.
- **Πολιτιστικός Τουρισμός:** Η ΠΔΕ αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης πολιτιστικού τουρισμού λόγω της πληθώρας μνημείων και μουσείων που διαθέτει, καθώς και λόγω του υψηλού πολιτιστικού της αποθέματος. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, στη Δυτική Ελλάδα χωροθετείται ένας εκ των πλέον σημαντικών αρχαιολογικών χώρων όχι μόνο σε εθνικό αλλά σε διεθνές επίπεδο και συγκεκριμένα, ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας. Σύμφωνα με το Υπουργείο Πολιτισμού στην Δυτική Ελλάδα καταγράφονται 52 αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία. Τα σημαντικότερα μουσεία είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας, καθώς και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ήλιδας, το Αρχαιολογικό Μουσείο Αιγίου και το Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών. Συνολικά, αναγνωρισμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού είναι 18 μουσεία. Επίσης, στην Περιφέρεια απαντώνται 3 περιοχές με πρωταγωνιστικό ρόλο στις δύσκολες περιόδους της Νεοελληνικής ιστορίας (η Ιερά πόλη του Μεσολογγίου, το Αίγιο, τα Καλάβρυτα), 5 από τους πλέον αναγνωρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς, οικισμούς δηλαδή με ιδιαίτερη «ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική» φυσιογνωμία, ενώ καταγράφεται (κυρίως στην ΠΕ Αχαΐας) σημαντικό πλήθος Ιερών Μοναστηριών και Ναών τα οποία αποτελούν πόλο έλξης τουριστών θρησκευτικού ενδιαφέροντος.
- **Αθλητικός Τουρισμός:** Η ΠΔΕ λόγω της ιδιαίτερης μορφολογίας της προσφέρεται για διάφορα είδη άθλησης. Ενδεικτικά αναφέρονται: Πεζοπορία-Trekking, Αναρρίχηση, Canoe- KAYAK, Rafting, Ιστιοπλοΐα, Καταδύσεις.
- **Συνεδριακός τουρισμός:** Στην ΠΔΕ λειτουργεί σημαντικός αριθμός συνεδριακών κέντρων (όπως Συνεδριακό Κέντρο της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας πλησίον του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας, συνεδριακός χώρος στο Μοναστήρι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Σκάλα της Ναυπάκτου, συνεδριακό και πολιτιστικό κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών κλπ.).
- **Πατρινό Καρναβάλι:** Το Πατρινό Καρναβάλι αποτελεί ένα ισχυρό στοιχείο ταυτότητας της πόλης της Πάτρας με έντονη παράδοση και ιστορία. Ξεκίνησε πριν 180 έτη και πλέον αποτελεί το πιο σημαντικό καρναβάλι της Ελλάδας. Σήμερα, στη μεγάλη παρέλαση συμμετέχουν παραπάνω από 38.000 επισκέπτες.

Σε ό,τι αφορά στα μεγέθη του τουρισμού, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ωφελήθηκε από την αύξηση της εισροής επισκεπτών που παρατηρείται στη χώρα κατά τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2019 και το 2018, το ύψος των ταξιδιωτικών εισπράξεων στην ΠΔΕ ανήλθε στα 257,4 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 22% περίπου σε σχέση με το 2018 (211,8 εκ. ευρώ) και καταλαμβάνοντας τη δέκατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων για το 2019 ανήλθε στις 4,53 εκ. περίπου, σημειώνοντας αύξηση κατά 42% σε σχέση με το 2018 (3,19 εκ.), οδηγώντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην ένατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων είναι μικρός σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (17,78 εκ.), γεγονός που καταδεικνύει ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει διαμορφώσει χαρακτηριστικά διόδου προς άλλους προορισμούς, και όχι χαρακτηριστικά μόνιμου τουριστικού προορισμού.

Εικόνα 2 Αριθμός διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019)
 Πηγή: ΤτΕ, 2019

Επίσης, η ΕΛΣΤΑΤ καταγράφει την επισκεψιμότητα και τις εισπράξεις επιλεγμένων μουσείων ανά την Ελλάδα. Στην ΠΔΕ, κατέγραψε για το 2019 τα παραπάνω μεγέθη για 3 μουσεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 2 στην ΠΕ Αχαΐας και 4 στην ΠΕ Ηλείας. Τα μουσεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα το 2019 ήταν αυτά της Αρχαίας Ολυμπίας και Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων, τα οποία είχαν αντίστοιχα και τα μεγαλύτερα ύψη εισπράξεων, ήτοι 761 χιλιάδες ευρώ και 136 χιλιάδες ευρώ περίπου, αντίστοιχα.

4.1 Αναπτυξιακά έργα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ενίσχυση του τουρισμού στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, του ΠΔΕ και του Αναπτυξιακού Νόμου

4.1.1 Δράσεις Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Δράσεις του ΕΠΑνΕΚ 2014-2020

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται ενδεικτικές δράσεις - προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ 2014-2020, οι οποίες είχαν πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα και αφορούσαν (μεταξύ άλλων) και τον τομέα του Τουρισμού.

Πίνακας 1 Προσκλήσεις ΕΠΑνΕΚ 2014-2020 που συνδέονται με τον τουρισμό

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ	ΣΤΟΧΟΣ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΙ ΤΟΜΕΙΣ
Ενίσχυση τουριστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) για τον εκσυγχρονισμό τους και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών	Βασικός στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων για τον εκσυγχρονισμό της υποδομής και της λειτουργίας τους, την ποιοτική αναβάθμιση τους και τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση και την πιστοποίηση των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, ώστε να βελτιώσουν την θέση τους στην εσωτερική και διεθνή τουριστική αγορά.	Τουρισμός
Εργαλειοθήκη Ανταγωνιστικότητας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων	Ενίσχυση υφιστάμενων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, προκειμένου να αναβαθμίσουν και να βελτιώσουν την ανταγωνιστική τους θέση στην εσωτερική και εξωτερική αγορά, επενδύοντας στον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού εξοπλισμού τους και στην πιστοποίηση των προϊόντων τους	8 στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας
Αναβάθμιση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους στις νέες αγορές	Βελτίωση ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών ή δημιουργία νέων προϊόντων / υπηρεσιών τα οποία θα καλύπτουν συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς, μείωση του κόστους ή αύξηση της αποτελεσματικότητας των λειτουργικών και παραγωγικών διαδικασιών	8 στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας
Επιχειρούμε Έξω	Πρώθηση της εξωστρέφειας των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων που αναπτύσσουν ήδη εξαγωγική δραστηριότητα, μέσω της συμμετοχής τους σε εμπορικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες	8 στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας
Νεοφυής Επιχειρηματικότητα	Ίδρυση νέων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων από ανέργους και από ασκούντες επαγγελματική δραστηριότητα που δεν έχουν σχέση μισθωτής εργασίας	Ανεργοί & Ελεύθεροι Επαγγελματίες
Ποιοτικός Εκσυγχρονισμός	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μεσαίων επιχειρήσεων, επενδύοντας στον παραγωγικό εκσυγχρονισμό τους και την υιοθέτηση συστημάτων τυποποίησης και πιστοποίησης	Κατά προτεραιότητα: 8 στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας
Ψηφιακό Άλμα	Ψηφιακός μετασχηματισμός των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	
Ψηφιακό Βήμα	Ενίσχυση της ψηφιακής ταυτότητας των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	

Δράσεις του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014 -2020

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται δράσεις επιχειρηματικότητας του ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας 2014-2020 που είχαν συνάφεια με τον Τουρισμό:

Πίνακας 2 Δράσεις επιχειρηματικότητας ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας, 2014-2020

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΣΠΑ 2014-2020
ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
<p>Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων»</p> <p>Ενίσχυση στη Δράση Επιχειρηματική Εκκίνηση</p> <p>Τουριστικά Σκάφη Αναψυχής</p>

(Πηγή: ΟΠΣ 2022), Επεξεργασία ΕΕΟ

Επιπρόσθετα, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται υλοποιούμενα ενδεικτικά επενδυτικά σχέδια καινοτομίας, τεχνολογίας και ψηφιακού εκσυγχρονισμού συναφή με τον Τουρισμό τα οποία επίσης είναι ενταγμένα στο ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας 2014-2020.

Πίνακας 3 Ενδεικτικά προγράμματα καινοτομίας, τεχνολογίας και ψηφιακού εκσυγχρονισμού συναφή με τον Τουρισμό που χρηματοδοτήθηκαν την περίοδο 2018-2022, από το ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ/ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΣΠΑ ΣΤΗΝ ΠΔΕ (2018-22)
<p>Κεντρική Πλατφόρμα Συγκέντρωσης και Διάθεσης του Τουριστικού Προϊόντος</p> <p>Έξυπνο σύστημα βελτιστοποίησης εσόδων και εξυπηρέτησης πελατών για ξενοδοχεία</p> <p>Ευφυείς Εφαρμογές ΤΠΕ για τη διαχείριση των μαρίνων και των σκαφών αναψυχής</p> <p>Αειφόρος εκμετάλλευση των παραπροϊόντων του Τουρισμού επεξεργασίας τομάτας</p>

(Πηγή: ΟΠΣ ΠΣΚΕ 2022), Επεξεργασία ΕΕΟ

4.1.2 Δράσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος Δημοσίων επενδύσεων

Δράσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (μερικώς σε εξέλιξη) που δύναται να αφορούν/συνδέονται με τον Τουρισμό στην ΠΔΕ¹¹ περιλαμβάνουν:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, π/υ: 7.366.324,92 €

ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ

- ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ π/υ: 3.250.188,96 €

¹¹ ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΕ

- ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ π/υ: 19.418.636,00 €
- ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ π/υ: 24.636.860,00 €

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

- ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ π/υ: 1.537.000,00

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ π/υ: 19.418.636,00

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

- ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ - ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ π/υ: 10.696.860,00
- ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΣΟ ΠΥΡΓΟΥ ΣΕ ΠΟΛΥΧΩΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ π/υ: 12.000.000,00

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΥΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

- ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΤΡΑΣ (ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1- ΑΝΩ ΠΟΛΗ) π/υ: 10.087.540,78 €
- ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΤΡΑΣ -ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2 (ΚΑΤΩ ΠΟΛΗ) ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3 (ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΩΝ)π/υ: 11.912.360,00

4.1.3 Επενδυτικά Σχέδια Τουρισμού ενταγμένα στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/16 και παλιότερους

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται επενδυτικά σχέδια του Τουρισμού στην Δυτική Ελλάδα που έχουν ενταχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/16, από το 2018 έως το 2021.

Πίνακας 4 Επενδυτικά σχέδια Τουρισμού στην ΠΔΕ που έχουν ενταχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/16, από το 2018 έως το 2021

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΤΑΓΜΕΝΑ ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΟ		ΑΧΑΙΑ / ΗΛΕΙΑ					
		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥ- ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ Υ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (000 €)	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΕΠΕΝΔ.ΚΟΣΤΟΣ/ ΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (000 €)
Κωδικός ΝΑΣΕ Αναθ.2	Περιγραφή Κλάδου/ΠΕ						
55.10	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα ΠΕ Αχαΐας	9	22.640,69	14,5	54	1.511	419,27
55.10	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα ΠΕ Ηλείας	4	42.074,10	29,3	100	642	420,74
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΑΣ		13	64.714,79	43,8	154	2.135	420

(Πηγή: ΟΠΣ ΠΣΚΕ 2022), Επεξεργασία ΕΕΟ

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας δεν εντάχθηκε τουριστική επένδυση στον Αναπτυξιακό νόμο την περίοδο 2018-2021.

4.2 Αναπτυξιακές Πολιτικές και Έργα στον τομέα του Τουρισμού τα επόμενα έτη

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται βασικά στρατηγικά/αναπτυξιακά κείμενα που προσδιορίζουν την πολιτική σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο στον τομέα αναφοράς για τα επόμενα έτη και παράλληλα αποτελούν και βασικούς πυλώνες χρηματοδότησης σχετικών δράσεων.

Τα εν λόγω κείμενα περιλαμβάνουν:

- Αναπτυξιακός Νόμος – Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη (ν.4887/22)
- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»
- Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-20 (Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027», Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021-2027»)
- Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025

4.2.1 Αναπτυξιακός Νόμος – Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη (ν.4887/22)

Ο νέος **Αναπτυξιακός Νόμος Ν.4887/2022** αποτελεί το κύριο θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Βασικός σκοπός του Αναπτυξιακού Νόμου είναι η προώθηση της οικονομικής, επιχειρησιακής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, η οποία αναμένεται να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, μέσα από τη χορήγηση κινήτρων σε συγκεκριμένες δραστηριότητες και κλάδους και την επιτάχυνση των διαδικασιών ένταξης των επενδυτικών σχεδίων στα καθεστώτα ενίσχυσης.

Η στρατηγική σημασία του νέου Αναπτυξιακού Νόμου και τα πλεονεκτήματα αξιοποίησης του είναι τα κάτωθι:

- Δημιουργία ευκαιριών για ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων.
- Επιτάχυνση διαδικασιών έγκρισης, ένταξης και ελέγχου των επενδυτικών σχεδίων.
- Αξιοποίηση υψηλότερων εντάσεων ενισχύσεων.
- Δυνατότητα παροχής επιδότησης.
- Εξασφάλιση καλύτερων οικονομικών ροών κατά την υλοποίηση επενδύσεων.
- Αυξημένα ποσοστά ενίσχυσης μειονεκτικών περιοχών.
- Δυνατότητα κάλυψης του συνόλου της ιδιωτικής συμμετοχής από δανεισμό.

Η στοχοθεσία και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του νέου Αναπτυξιακού Νόμου αφορούν **τον τουρισμό** αλλά και την Ψηφιακή και Τεχνολογική ανάπτυξη των σύγχρονων επιχειρήσεων, την στήριξη καινοτόμων επενδύσεων για την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης, την στήριξη της νέας επιχειρηματικότητας, την ενίσχυση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, την συμβολή στην πράσινη μετάβαση και στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος, την ενίσχυση λιγότερο ευνοημένων περιοχών και όσων εντάσσονται στο Σχέδιο Δίκαιης

Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ), τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και τέλος την ενίσχυση της απασχόλησης με εξειδικευμένο προσωπικό.

Στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων του Νόμου, βασικό αντικείμενο αποτελεί η θέσπιση καθεστώτων χορήγησης κρατικών ενισχύσεων σε επενδυτικά σχέδια συγκεκριμένων κατηγοριών. Ειδικότερα, μέσα από την εφαρμογή του Νόμου χορηγούνται κίνητρα για την ανάπτυξη συγκεκριμένων τομέων επιχειρηματικής δραστηριότητας, ενώ κάθε επενδυτικό σχέδιο, δύναται να υπαχθεί αποκλειστικά σε ένα καθεστώς ενίσχυσης ανάλογα με το αντικείμενο και τον σκοπό της επένδυσης.

Τα καθεστώτα ενίσχυσης του Αναπτυξιακού Νόμου είναι τα παρακάτω (με έντονα γράμματα επισημαίνονται του Τομέα Τουρισμού):

- Μεταποίηση – Εφοδιαστική Αλυσίδα
- Επιχειρηματικότητα 360°
- Ευρωπαϊκές Αλυσίδες Αξίας
- **Μεγάλες Επενδύσεις**
- Αγροδιατροφή - Πρωτογενής Παραγωγή και Μεταποίηση Γεωργικών Προϊόντων - Αλιεία –Υδατοκαλλιέργεια
- **Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού**
- **Ενίσχυση Τουριστικών Επενδύσεων**
- Έρευνα και Εφαρμοσμένη Καινοτομία
- Επιχειρηματική Εξωστρέφεια
- Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση
- Νέο Επιχειρείν
- **Πράσινη μετάβαση - περιβαλλοντική αναβάθμιση επιχειρήσεων**
- **Ψηφιακός και τεχνολογικός μετασχηματισμός επιχειρήσεων**

Σε όλα τα καθεστώτα, οι δαπάνες κατάρτισης του προσωπικού, είναι επιλέξιμες δαπάνες εκτός περιφερειακών ενισχύσεων. Με δεδομένο ότι η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανήκει στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της χώρας και σύμφωνα με το Χάρτη Περιφερειακών ενισχύσεων, η μέγιστη ένταση περιφερειακών ενισχύσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι:

- **70%** για τις Μικρές Επιχειρήσεις
- **60%** για τις Μεσαίες Επιχειρήσεις, και
- **50%** για τις Μεγάλες Επιχειρήσεις

4.2.2 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» - Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το **Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»**, περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων το οποίο φιλοδοξεί να οδηγήσει τη χώρα -οικονομία, κοινωνία και θεσμούς- σε μια νέα εποχή. Να πυροδοτήσει μια θεμελιώδη αλλαγή οικονομικού υποδείγματος προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο παραγωγικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους.

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – Ελλάδα 2.0, είναι το χρηματοδοτικό εργαλείο υποστήριξης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΜΑΑ για την υλοποίηση του σχεδίου «Ελλάδα 2.0» ανέρχεται σε **31,16 δις €**, εκ των οποίων **18,43 δις €** αφορούν επιδοτήσεις και **12,73 δις €** αφορούν δάνεια. Σε αυτό το πλαίσιο, το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει και σημαντικές δυνάμεις από τον ιδιωτικό τομέα ενισχύοντας ιδιωτικές επενδύσεις και χρησιμοποιώντας Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα και Εταιρίες Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών για την πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων, ώστε να συγκεντρώσει σημαντικότερα επιπρόσθετα ιδιωτικά κεφάλαια. Με τη χρήση των μέσων αυτών και αξιοποιώντας τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης για την προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» επιδιώκει να κινητοποιήσει συνολικούς επενδυτικούς πόρους 59,81 δις €.

Οι στόχοι που θέτει το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0» είναι:

- Ο περιορισμός των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης του COVID-19.
- Η αντιμετώπιση των υπαρχόντων παραγωγικών και επενδυτικών κενών.
- Η ενίσχυση της ανάπτυξης, η δημιουργία θέσεων εργασίας, η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας.

Ενώ, τα οφέλη που αναμένονται να υπάρξουν από την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου «Ελλάδα 2.0» απεικονίζονται στο παρακάτω σχήμα (Σχήμα 2).

Εικόνα 3 Οφέλη του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0» (Πηγή: <https://greece20.gov.gr/>) - Επεξεργασία συμβούλου

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας εξειδικεύεται σε τέσσερις (4) Πυλώνες που συνθέτουν δεκαοχτώ (18) επιμέρους Άξονες. Ειδικότερα:

Πίνακας 5 Αρχιτεκτονική δομή – Πυλώνες - Στόχοι και Προϋπολογισμός του Ταμείου Ανάκαμψης

Πυλώνας		Στόχοι	Προϋπολογισμός
1 ^{ος} Πυλώνας	Πράσινη Μετάβαση,	<p>Τα επενδυτικά σχέδια που θα ενταχθούν σε αυτόν τον πυλώνα θα πρέπει εστιάζουν στους κάτωθι άξονες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον. 2. Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση. 3. Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών. 4. Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας. 	<p>Περιλαμβάνει δράσεις ύψους 6,194 δις € από τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και αναμένεται να κινητοποιηθούν επιπλέον 11,604 δις € επενδυτικοί πόροι.</p>
2 ^{ος} Πυλώνας	Ψηφιακή Μετάβαση	<p>Τα επενδυτικά σχέδια που θα ενταχθούν σε αυτόν τον πυλώνα θα πρέπει εστιάζουν στους κάτωθι άξονες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος. 2. Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους. 3. Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων. 	<p>Περιλαμβάνει δράσεις ύψους 2,177 δις € από τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και αναμένεται να κινητοποιηθούν επιπλέον 2,337 δις € επενδυτικοί πόροι.</p>
3 ^{ος} Πυλώνας	Απασχόληση, Δεξιότητες και Κοινωνική Συνοχή	<p>Τα επενδυτικά σχέδια που θα ενταχθούν σε αυτόν τον πυλώνα θα πρέπει εστιάζουν στους κάτωθι άξονες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. 2. Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. 	<p>Περιλαμβάνονται δράσεις ύψους 5,185 δις € από τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και αναμένεται να κινητοποιηθούν επιπλέον 5,268 δις € επενδυτικοί πόροι.</p>

Πυλώνας		Στόχοι	Προϋπολογισμός
		3. Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας. 4. Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές.	
4ος Πυλώνας	Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας	Τα επενδυτικά σχέδια που επιλέξουν να ενταχθούν σε αυτόν τον πυλώνα θα πρέπει εστιάζουν στους κάτωθι άξονες: <ol style="list-style-type: none"> 1. Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης. 2. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης. 3. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης. 4. Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών. 5. Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας. 6. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας. 7. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών. 	Περιλαμβάνει δράσεις ύψους 4,88 δις € από τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και αναμένεται να κινητοποιηθούν επιπλέον 8,779 δις € επενδυτικοί πόροι

Από τα προγράμματα του Ελλάδα 2.0, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα προγράμματα του επόμενου πίνακα:

Πίνακας 6. Προγράμματα TAA για τις ιδιωτικές επενδύσεις

Προγράμματα	Στόχος
Έξυπνη μεταποίηση	Ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών και η αναβάθμιση του παραγωγικού εξοπλισμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και οι επενδύσεις σε σχήματα – clusters.
«Εξοικονομώ» επιχειρήσεων	Ενεργειακή αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας, εγκατάσταση νέων ή αντικατάσταση παλιών συστημάτων θέρμανσης και ψύξης
Ψηφιακός μετασχηματισμός ΜμΕ	Τουριστικές πλατφόρμες δεδομένων (IDP), και α) Ηλεκτρονικές πληρωμές και πωλήσεις.
Οικονομικός μετασχηματισμός του αγροτικού τομέα	Καινοτομία και πράσινη μετάβαση στην επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων.

«Προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανακατάρτισης σε κλάδους υψηλής ζήτησης με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες»

Στο πλαίσιο της δράσης: «SUB2: Οριζόντια προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων για στοχευμένες πληθυσμιακές ομάδες (Horizontal upskilling/reskilling programs to targeted populations) – Δράση 16913» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – NextGenerationEU χρηματοδοτείται η δράση «Προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανακατάρτισης σε κλάδους υψηλής ζήτησης με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες που αφορά στην παροχή θεωρητικής κατάρτισης διάρκειας 50-200 ωρών σε 80.000 ανέργους ηλικίας άνω των 18 ετών, μέσω Voucher, που θα οδηγεί σε αντίστοιχη πιστοποίηση μέσω ανεξάρτητων φορέων πιστοποίησης.

4.2.3 Τομεακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021 - 2027

Το Πρόγραμμα «**Ανταγωνιστικότητα**» **2021-2027** (το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή τον Ιούνιο του 2022) στοχεύει στην υποστήριξη των παραγωγικών, ανταγωνιστικών και εξωστρεφών τομέων της οικονομίας στη μετάβασή τους σε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που καθοδηγείται από την Οικονομία της Γνώσης, αποτυπώνοντας σε μεγάλο βαθμό τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας και σε εναρμόνιση με τις νέες προτεραιότητες της Επιτροπής. Το Πρόγραμμα εξυπηρετεί την πολιτική για ενίσχυση των επενδύσεων και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με έμφαση στους τομείς βιώσιμων μεταφορών/εφοδιαστικής αλυσίδας, προστασίας περιβάλλοντος, αειφόρου ανάπτυξης, ενεργειακής απόδοσης, ψηφιακών τεχνολογιών, έρευνας και ανάπτυξης, δεξιοτήτων και απασχολησιμότητας. Το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα θα αποτελέσει βασικό εργαλείο εξυπηρέτησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027.

Η **Δημόσια Δαπάνη** του Προγράμματος ανέρχεται σε **3,9 δισ.€**, εκ των οποίων τα 3,1δισ. € αφορούν την Κοινωνική Συδρομή (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+) και τα 800 εκ.€ την Εθνική Συμμετοχή, ενώ πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος είναι όλη η χώρα.

Ως προς τη δομή, το Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε έξι (6) Προτεραιότητες, εκ των οποίων οι δύο (2) αφορούν την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος. Ειδικότερα:

- **Προτεραιότητα 1 «Ενίσχυση έρευνας & καινοτομίας»:** Συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ. Περιλαμβάνει τομείς και προτεραιότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας της ΕΣΕΕ στην προοπτική ανασυγκρότησης του παραγωγικού μοντέλου της χώρας. Βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα με υψηλής προστιθέμενης αξίας συνέργειες ερευνητικού δυναμικού και επιχειρηματικού κόσμου και επιχορηγούνται έργα απορροφώντας το ρίσκο της έρευνας και καινοτομίας. Επίσης, επιδιώκεται η κάλυψη αναγκών ανθρώπινου δυναμικού σε δεξιότητες στο πλαίσιο της ΕΣΕΕ, της βιομηχανικής μετάβασης και υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού, της ενεργειακής απόδοσης, τις πράσινες και ασφαλείς μεταφορές. Αφορά τεχνολογική κατάρτιση, δεξιότητες και προσεγγίσεις που συνδέονται με την επιχειρηματικότητα.
- **Προτεραιότητα 2 «Ενίσχυση επιχειρηματικότητας & ανταγωνιστικότητας»:** Συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ. Περιλαμβάνει πρωτοβουλίες που βοηθούν τις επιχειρήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αγορές, υποστηρίζουν τους νέους επιχειρηματίες και προωθούν την επιχειρηματικότητα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Στοχεύει στη δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών για την υποστήριξη των επιχειρήσεων, στην ανάπτυξη μέσω, κυρίως, ενίσχυσης των παραγωγικών επενδύσεων, στην ενσωμάτωση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών.
- **Προτεραιότητα 3 «Βελτίωση πρόσβασης επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση»:** Συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ. Βασικός στόχος είναι η προώθηση της επιχειρηματικότητας και η βελτίωση του περιβάλλοντος για τις ΜμΕ καλύπτοντας μέρος του χρηματοδοτικού κενού της αγοράς. Υποστηρίζει τις ΜμΕ για πρόσβαση σε χρηματοδότηση, διεθνοποίηση και πρόσβαση στις αγορές, δημιουργία ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- **Προτεραιότητα 4 «Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο του αναπτυξιακού μετασχηματισμού»:** Συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+. Στόχος είναι η περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου του ανθρώπινου κεφαλαίου και οι κοινωνικές επενδύσεις, αποσκοπώντας στην επίλυση προβλημάτων οικονομικών ανισοτήτων και στην εξεύρεση ικανοποιητικών σχέσεων μεταξύ ανθρώπων και επαγγελματιών. Περιλαμβάνει υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης, καθώς και της προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στις νέες συνθήκες.
- **Προτεραιότητες 5 και 6 «Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+, αντίστοιχα)»:** Συνεισφέρει στην τεχνική, οργανωτική και διοικητική υποστήριξη του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της διαχείρισης, της παρακολούθησης, της δημοσιότητας, του ελέγχου και της αξιολόγησης του Προγράμματος.

Μέσω των Προτεραιοτήτων 1, 2, 3 και 4 αναμένεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις μεταξύ άλλων και στον τομέα του τουρισμού (επιχειρηματικότητα, ανθρώπινο δυναμό κλπ.). Η ενεργοποίηση του Προγράμματος αναμένεται να γίνει το επόμενο διάστημα.

4.2.4 Περιφερειακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027

Το **Περιφερειακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021-2027»** (ο οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2022) συνοψίζεται στην υλοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της σε μία «δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπερτοπικό κόμβο τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού».

Πρωταρχική επιδίωξη της μέσω του ΠΕΠ είναι να καταστεί **κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας**, αξιοποιώντας ισχυρά χαρακτηριστικά όπως το **υφιστάμενο ερευνητικό και παραγωγικό δυναμικό, τη δημιουργική βιομηχανία και τις αρχές και εργαλεία της 4ης βιομηχανικής επανάστασης**.

Παράλληλα, το όραμα της ΠΔΕ έχει έντονη κοινωνική διάσταση, ενσωματώνοντας την ανάγκη για άρση των αδικιών και υποχώρηση των προβλημάτων με κοινωνικό χαρακτήρα που μπορεί να οδηγήσουν ομάδες πολιτών σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η ΠΔΕ επενδύει στην περιφερειακή σύγκλιση μέσα από την άμβλυση των ανισοτήτων, καθώς και μέσα από τη διαμόρφωση κοινής περιφερειακής συνείδησης.

Η **Δημόσια Δαπάνη του Προγράμματος** ανέρχεται σε **628.447.202 €**, εκ των οποίων 534.180.118 € αποτελούν Κοινοτική Συνδρομή (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+) και 94.267.084 € Εθνική Συμμετοχή. Πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος είναι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Το εν λόγω Περιφερειακό Πρόγραμμα θα αποτελέσει βασικό εργαλείο εξυπηρέτησης της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ 2021-2027.

Ως προς τη δομή, το Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε οκτώ (8) Προτεραιότητες, εκ των οποίων δύο αφορούν την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+). Ειδικότερα:

- **Προτεραιότητα 1: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας:** Η Προτεραιότητα 1, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΤΠΑ, προσβλέπει στη συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας και τη στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο, η αλληλεπίδραση της ΕΣΕΕ με την περιφερειακή απόληξή της και η διαρκής, αμφίδρομη επικοινωνία με τους παραγωγικούς και ερευνητικούς φορείς, θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τις ανάγκες και ευκαιρίες για συνεργασία ερευνητικής κοινότητας-επιχειρήσεων και τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα και της οικονομίας, την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα και την ενθάρρυνση της νεοφυούς, καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας. Παράλληλα, στοχευμένες δράσεις υποστήριξης του τοπικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος θα βοηθήσουν στην ταχύτερη διείσδυση των επιχειρήσεων σε διεθνείς αγορές.
- **Προτεραιότητα 2: Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Η Προτεραιότητα 2, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΤΠΑ, προσβλέπει στην ορθολογική διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την επίτευξη παραγωγικής εξυπηρέτησης των ενεργειακών απαιτήσεων μέσω της αύξησης των

ΑΠΕ και τη σταδιακή μετατροπή της σε ενεργειακό κόμβο, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών και την προστασία της βιοποικιλότητας.

- **Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της κινητικότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Η Προτεραιότητα 3, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΤΠΑ, προσβλέπει στην ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών, που θα διασφαλίσουν την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη διαμόρφωση ασφαλούς και βιώσιμου (οικονομικά, περιβαλλοντικά) συστήματος μεταφορών, και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών. Σε συμπληρωματικότητα με πόρους άλλων ταμείων ή/και ιδιωτικές επενδύσεις, προωθούνται συμπληρωματικές παρεμβάσεις για αναβάθμιση των υποδομών εφοδιαστικής αλυσίδας και η λειτουργία υδατοδρομίων για περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας.
- **Προτεραιότητα 4A: Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Η Προτεραιότητα 4A, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΤΠΑ, στοχεύει στην διαμόρφωση κατάλληλων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων και στη αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τεχνολογικού και εκπαιδευτικού εξοπλισμού για την βελτίωση της ποιότητας εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Σημαντική προτεραιότητα αποτελεί και η ανάληψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας, και η αναβάθμιση των υποδομών και εξοπλισμού του συστήματος υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης, ιδίως για την ένταξη ευπαθών ομάδων. **Σημαντική κρίνεται η ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην κοινωνική ένταξη και συνοχή.**
- **Προτεραιότητα 4B: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Η Προτεραιότητα 4B, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΚΤ+, προωθεί δράσεις για το ανθρώπινο δυναμικό και τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά, καθώς και στην κοινωνική ένταξη. Θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάληψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, αποτελεσματικότητας και ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας και πρόνοιας, την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας και σε κοινωνικές υπηρεσίες και την ανάληψη ειδικών δράσεων για ευάλωτες ομάδες.
- **Προτεραιότητα 5: Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Η Προτεραιότητα 5, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΤΠΑ, προσβλέπει στη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος των πόλεων και των οικισμών και της ποιότητα ζωής των κατοίκων, την ενίσχυση του πολιτισμού και την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος εντός των περιοχών παρέμβασης, την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, την εφαρμογή «έξυπνων» πολιτικών, ώστε συνολικά να συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη ανάδειξη των στρατηγικών πλεονεκτημάτων της, της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας σε διεθνές επίπεδο.
- **Προτεραιότητα 6: Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ & Προτεραιότητα 7: Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+**
Η Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+, αντίστοιχα) συνεισφέρει στην τεχνική, οργανωτική και διοικητική υποστήριξη του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της

διαχείρισης, της παρακολούθησης, της δημοσιότητας, του ελέγχου και της αξιολόγησης του Προγράμματος.

Μέσω των Προτεραιοτήτων 1, 4Α, 4Β και 5 αναμένεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις μεταξύ άλλων και στον τομέα του τουρισμού (επιχειρηματικότητα, ανθρώπινο δυναμικό, δημόσιες υποδομές, δημιουργία Οργανισμού Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού κλπ.). Η ενεργοποίηση του Προγράμματος αναμένεται να γίνει το επόμενο διάστημα.

4.2.5 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025 της Π.Δ.Ε. ως προς τον Τομέα Τουρισμού

Όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, για την περίοδο 2021-2025, αποτελεί η ανασύνταξη της τοπικής οικονομίας και η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης και μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Στην κατεύθυνση αυτή, βασικές στρατηγικές προτεραιότητες αποτελούν η εξασφάλιση της πρόσβασης του συνόλου του πληθυσμού της Περιφέρειας και των παραγωγικών τομέων της οικονομίας σε βασικές υποδομές και δίκτυα, η ενδυνάμωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η αξιοποίηση της έρευνας και η υιοθέτηση των καινοτομιών, καθώς και η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και η στήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Σημαντική θεωρείται η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, παράλληλα με τη διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας και συνοχής.

Για την εξυπηρέτηση του οράματος και των βασικών προτεραιοτήτων που τίθενται, κρίνεται ιδιαίτερα κομβικός ο προσεκτικός σχεδιασμός των επόμενων κινήσεων, έτσι ώστε το σύνολο των πιστώσεων του Προγράμματος να απορροφηθεί σε δράσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Οι κατευθυντήριες αρχές που αποσκοπούν στην επίτευξη του οράματος -ειδικότερα όσον αφορά τον Τουρισμό -για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι :

- Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας
- Η άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Η διευκόλυνση της απρόσκοπτης κινητικότητας του πληθυσμού
- Η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων και κλάδων της Περιφέρειας
- Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού πλούτου
- Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό των οργανισμών της Περιφέρειας
- Η χρηστή διακυβέρνηση
- Η προώθηση της απασχόλησης
- Η βελτίωση της απασχόλησης με δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Η ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας περιόδου 2021 – 2025, περιλαμβάνει έργα στο πλαίσιο των πέντε αναπτυξιακών πυλώνων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ήτοι:

- Έξυπνη Ανάπτυξη
- Πράσινη Ανάπτυξη
- Κοινωνική Ανάπτυξη
- Ανάπτυξη Υποδομών»

○ Εξωστρέφεια

Ειδικότερα και σε σχέση με τον Τομέα Τουρισμού η στόχευση της ΠΔΕ συμπληρώνεται στους κάτωθι άξονες.

Αναπτυξιακός Στόχος: Πράσινη Ανάπτυξη

Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή που καθορίζει της αναγκαίες παρεμβάσεις πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς και η οικονομική δραστηριότητα σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, επηρεάζονται σημαντικά τόσο από το κλίμα, όσο και από φυσικές καταστροφές (όπως πυρκαγιές και σεισμοί). Στο πλαίσιο της νέας περιόδου είναι αναγκαία η συνέχεια της χρηματοδότησης παρεμβάσεων σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών, καθώς και προστασίας απέναντι σε φυσικές καταστροφές. Τέλος, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς με στόχο την ορθολογική διαχείριση και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας που διαθέτει η Περιφέρεια.

Αναπτυξιακός Στόχος: Ανάπτυξη υποδομών

Πρωταρχικός στόχος της στρατηγικής του Προγράμματος στον τομέα αυτό είναι η δημιουργία συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης, η εξασφάλιση πρόσβασης όλου του πληθυσμού της Περιφέρειας σε βασικές υποδομές και η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων της οικονομίας μέσω της δημιουργίας νέων υποδομών και δικτύων και του εκσυγχρονισμού των υφισταμένων. Σύγχρονοι και ασφαλείς δρόμοι, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, «έξυπνη» διαχείριση κυκλοφορίας και συγκοινωνιών, ταχύτατα αναπτυσσόμενα λιμάνια με εμπορική και επιβατική κίνηση περιφερειακό αεροδρόμιο, σιδηρόδρομος, ολοκληρωμένα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Όσον αφορά στις εμπορικές ροές και τις μεταφορές, δύναται, σε συμπληρωματικότητα με συγχρηματοδοτούμενους πόρους άλλων ταμείων ή και με ιδιωτικές επενδύσεις, να προωθηθούν παρεμβάσεις για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών, των υποδομών των αερομεταφορών, καθώς και αυτών της εφοδιαστικής αλυσίδας. Επίσης, η επιλογή της δημιουργίας υδατοδρομίων αποτελεί μια αξιόλογη επιλογή για την περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας και την καλύτερη διασύνδεση της Δυτικής Ελλάδας με την υπόλοιπη χώρα.

Αναπτυξιακός Στόχος: Ενίσχυση εξωστρέφειας

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βασίζεται κατά κύριο λόγο στον αγροδιατροφικό τομέα και τη μεταποίηση, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Η κατάσταση των επιχειρήσεων ακολουθεί τις αντίστοιχες τάσεις της Περιφέρειας όσο αφορά στην εξέλιξη των μεγεθών του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας του αγροδιατροφικού κλάδου και το άνοιγμα της τοπικής μεταποίησης στην εσωτερική και εξωτερική αγορά απαιτούν συνέργειες και επενδύσεις σε καινοτομία, στήριξη σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό, συμπράξεις και εξωστρέφεια. Η ύπαρξη σημαντικού πολιτιστικού αποθέματος προεξάρχοντος της Αρχαίας Ολυμπίας, αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης και προβολής της Περιφέρειας. Η ενίσχυση της δημιουργικής βιομηχανίας στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού, αλλά και η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου μέσω της διαφοροποίησης και εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος με τη χρήση νέων τεχνολογιών, είναι κομβικής σημασίας. Επίσης βασική προτεραιότητα αποτελούν η επενδύσεις για την προστασία και εξωστρέφεια των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων. Όσον αφορά στην γενικότερη ενίσχυση του τουριστικού κλάδου είναι σημαντική η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου των πολιτιστικών πόρων, των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Περιφέρειας με στόχο τη συνολική και

αποτελεσματική προβολή της Περιφέρειας σε διεθνές επίπεδο. Εξίσου σημαντική είναι παράλληλα η εμπλοκή και τουρισμού πολιτισμού με την αγροδιατροφή και την προώθηση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό.

Η Δυτική Ελλάδα έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης και προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η εκτεταμένη ακτογραμμή και ποικιλόμορφη ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα απαιτούν στοχευμένες επενδύσεις για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών οι οποίες θα καταστήσουν την Περιφέρεια ως σημαντικό προορισμό εσωτερικού τουρισμού (citybreak προορισμό, ολιγόημερο προορισμό, κ.α.) καθώς και εξωτερικού. Για την προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας απαιτούνται παράλληλα δράσεις για προωθητικές ενέργειες και δικτύωσης σε διεθνές επίπεδο.

Ειδικότερα:

Ως προς την προσέλκυση απασχόλησης:

- Νέες αναπτυξιακές δυνατότητες στην Περιφέρεια με παράλληλη θετική επίπτωση και στην απασχόληση προσφέρονται με τη δημιουργία έργων υποδομών και άλλων μεγάλων έργων. Η κατασκευή αυτών των έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, όπου υλοποιείται κάθε έργο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, αναμένεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για επιμέρους παραγωγικούς κλάδους από την πιθανή προσέλκυση επενδύσεων και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων μετά την ολοκλήρωση των έργων.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

- Η συμβολή των μεγάλων έργων υποδομών, αναφορικά με την ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας, ήταν και παραμένει πολύ μεγάλη. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση της τουριστικής κίνησης στη Δυτική Ελλάδα, ήδη τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη νέων αξόνων και δικτύων. Η ολοκλήρωση του Δυτικού Άξονα της Ιονίας Οδού, η ολοκλήρωση της Ολυμπίας Οδού καθώς και η αναβάθμιση των λιμένων της Περιφέρειας εκτιμάται ότι συντελούν ουσιαστικά στην προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών, κυρίως του εσωτερικού με συνέπεια την ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και του περιφερειακού εισοδήματος.

Πίνακας 7 Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΕ που δύναται να υποστηρίξει έμμεσα ή άμεσα τον Τομέα Τουρισμού

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2021-2025 / ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων (βλ. Δράση 2.4.7 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ) μέρος εκ του συνολικού π/υ:	1.550.000,00
2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ) βλ. Δράση 2.9.3 ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΛΙΩΝ) μέρος εκ του συνολικού π/υ:	52.000.000,00
2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	500.000,00

3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	9.550.000,00
3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	9.300.000,00
4.3 Λιμενικές υποδομές	2.850.000,00
4.5 Οδικές υποδομές	40.000.000,00
5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	500.000,00
5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	7.500.000,00
5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	4.000.000,00
5.4 Προστασία, ανάπτυξη κα προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	5.000.000,00
5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	10.000.000,00
5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	250.000,00
5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	10.650.000,00
5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ	250.000,00
5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	500.000,00

5. Ανάλυση Υφιστάμενης Οικονομικής Κατάστασης του Τομέα Του Τουρισμού σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο

5.1 Γενική Περιγραφή του Τομέα σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο (Αριθμός Επιχειρήσεων και Απασχολούμενων ανά οικονομική δραστηριότητα)

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν με την κατηγοριοποίηση του τομέα Τουρισμού κατά NACE (Rev 2), ο αριθμός των επιχειρήσεων (νομικές μονάδες) που δραστηριοποιούνται ανά οικονομική δραστηριότητα, καθώς και ο αριθμός των απασχολούμενων ανά οικονομική δραστηριότητα, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Για την πληρέστερη εικόνα του τομέα, επιλέγεται όπου είναι εφικτό η παρουσίαση των διαθέσιμων στοιχείων ανά 3-ψήφιο κωδικό NACE (Rev 2). Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται ο αριθμός των επιχειρήσεων και ο αριθμός απασχολούμενων ανά 3-ψήφιο κωδικό NACE (Rev 2) σε εθνικό επίπεδο και περιφερειακό επίπεδο (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Πίνακας 8 Νομικές μονάδες και αριθμός απασχολούμενων ανά 3ψήφιο κωδικό NACE Rev 2 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΕΛΛΑΔΑ		ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	
		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή				
501	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών	1.848	11.392	35	120
503	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών	28	193	x	x
511	Αεροπορικές μεταφορές επιβατών	85	4.357	x	x
551	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	8.276	133.160	199	1.526
552	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής	20.768	43.041	244	365
553	Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα	295	4.701	20	188
559	Άλλα καταλύματα	356	845	5	27
561	Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	40.757	269.315	2.142	9.419
562	Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	3.624	14.681	232	622
563	Δραστηριότητες παροχής ποτών	36.254	190.599	2.957	10.069
791	Δραστηριότητες πρακτορείων και ταξιδιωτικών γραφείων οργανωμένων ταξιδιών	3.542	22.423	111	385

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΕΛΛΑΔΑ		ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	
		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
Κωδικός NACE	Περιγραφή				
Αναθ.2					
799	Άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	256	755	9	47
823	Οργάνωση συνεδρίων και εμπορικών εκθέσεων	1.090	4.558	x	x
931	Αθλητικές δραστηριότητες	6.270	25.222	331	1.023
932	Δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	2.825	12.667	106	442
Σύνολο θεματικού τομέα		126.274	737.909	6.391	24.233
Γενικό Σύνολο		1.427.124	4.438.516	98.452	191.605

Όπου X=εμπιστευτικά – μη δημοσιεύσιμα στοιχεία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έτος: 2019).

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται αντιληπτό πως **στον τομέα του Τουρισμού** δραστηριοποιούνται περίπου 126 χιλιάδες επιχειρήσεις σε εθνικό επίπεδο, στις οποίες απασχολούνται 738 χιλιάδες περίπου εργαζόμενοι. Με άλλα λόγια, το 8,85% των επιχειρήσεων σε εθνικό επίπεδο δραστηριοποιούνται στον υπό μελέτη τομέα, απασχολώντας το 16,63% του συνόλου των απασχολούμενων της χώρας. **Σε περιφερειακό επίπεδο** δραστηριοποιούνται **6.391 επιχειρήσεις**, στις οποίες απασχολούνται **24.233 εργαζόμενοι**, δηλαδή, το **6,49%** των επιχειρήσεων σε περιφερειακό επίπεδο δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο τομέα του Τουρισμού απασχολώντας το **12,65%** επί του συνόλου των απασχολούμενων στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Στον τομέα 55 που αφορά τα Ξενοδοχεία και τα καταλύματα, δραστηριοποιούνται περίπου 30 χιλιάδες επιχειρήσεις σε εθνικό επίπεδο, στις οποίες απασχολούνται χιλιάδες περίπου εργαζόμενοι. Με άλλα λόγια, το 2,09% των επιχειρήσεων σε εθνικό επίπεδο δραστηριοποιούνται στον τομέα 55, απασχολώντας το 4,1% του συνόλου των απασχολούμενων της χώρας. **Σε περιφερειακό επίπεδο**, στον υπό μελέτη τομέα **δραστηριοποιούνται 468 επιχειρήσεις**, στις οποίες απασχολούνται **2.106 εργαζόμενοι**, δηλαδή, το **0,5%** των επιχειρήσεων σε περιφερειακό επίπεδο δραστηριοποιούνται στον τομέα 55 (Ξενοδοχεία & Καταλύματα) απασχολώντας το **1,1%** επί του συνόλου των απασχολούμενων στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταγράφει χαμηλότερα ποσοστά από τα αντίστοιχα εθνικά, τόσο σε σχέση με τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ευρύτερου Τουρισμού, αλλά και στον Τομέα 55, όσο και σε σχέση με το ποσοστό απασχολούμενων που απορροφούν οι παραπάνω τομείς.

Σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας:

- Στον τομέα Τουρισμός, τον μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων και απασχολούμενων παρουσιάζει η Αχαΐα, ενώ αντίθετα τον μικρότερο η Αιτωλοακαρνανία.
- Στον τομέα 55, τον μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων και απασχολούμενων παρουσιάζει η Ηλεία, ενώ αντίθετα τον μικρότερο η Αιτωλοακαρνανία.

5.2 Οικονομική επίδοση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον Τουρισμό

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται ο συνολικός κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του τομέα Τουρισμός ανά 3-ψήφιο κωδικό NACE (Rev 2) σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο ΠΔΕ(ΕΛΣΤΑΤ, 2019)4.

Πίνακας 9 Κύκλος εργασιών ανά 3ψήφιο κωδικό NACE V2 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		ΕΛΛΑΔΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
		ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)
Κωδικός NACE Αναθ.2	Περιγραφή		
501	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών	1.423.748	7.607
503	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών	11.945	x
511	Αεροπορικές μεταφορές επιβατών	2.836.022	x
551	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	6.162.216	59.753
552	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής	957.401	6.688
553	Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα	91.172	2.997
559	Άλλα καταλύματα	20.792	601
561	Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	4.663.953	145.220
562	Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	347.289	10.357
563	Δραστηριότητες παροχής ποτών	1.924.570	101.198
791	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων και γραφείων οργανωμένων ταξιδιών	2.929.909	19.101
799	Άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	24.522	1.234
823	Οργάνωση συνεδρίων και εμπορικών εκθέσεων	239.497	x
931	Αθλητικές δραστηριότητες	402.159	12.313
932	Δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	187.914	4.499
Σύνολο θεματικού τομέα		22.223.110	371.566
Γενικό Σύνολο		314,726,720	7.340.755

Όπου X=εμπιστευτικά– μη δημοσιεύσιμα στοιχεία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έτος: 2019).

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε πως ο τομέας του Τουρισμού στην Περιφέρεια παρουσιάζει συνολικά έναν κύκλο εργασιών ανέρχεται σε **371,57 περίπου εκατ €**. Με άλλα

λόγια, το **5,06%** περίπου του συνολικού κύκλου εργασιών σε περιφερειακό επίπεδο προέρχεται από τον τομέα Τουρισμού.

Σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας **τον μεγαλύτερο σχετικό κύκλο εργασιών παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Αχαΐα**, ενώ μικρότερο κύκλο εργασιών παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται **Αιτωλοακαρνανία** (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Συγκρίνοντας τη **συνεισφορά του κλάδου Τουρισμός** στο συνολικό κύκλο εργασιών της οικονομίας, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, παρατηρούμε ότι η **επίδοση που καταγράφουν οι επιχειρήσεις στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος είναι κάτω από την αντίστοιχη επίδοση που καταγράφουν οι επιχειρήσεις στο σύνολο της Ελλάδος**, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη **σημαντικής δυνατότητας βελτίωσης και ώθησης του συγκεκριμένου τομέα στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος**.

5.3 Συμβολή του τομέα του Τουρισμού στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο

Η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας κατά το 2020 (α' έτος της πανδημίας) εκτιμάται από το INΣΕΤΕ Intelligence ότι ήταν της τάξης του 3,7% ή € 6,1 δισ.€ Λόγω της προσεγγιστικής φύσης των στοιχείων του επόμενου πίνακα, η εικόνα που αναδεικνύει είναι κατά κύριο λόγο ενδεικτική. Οι σημαντικότερες προσεγγίσεις είναι: (α) Η κατανομή του ΑΕΠ των Περιφερειών είναι εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψιν την ποσοστιαία κατανομή του 2018 και (β) Το ΑΕΠ των Περιφερειών είναι προσωρινό και υπόκειται σε αλλαγή.

Τα έσοδα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας από τον τουρισμό το 2020, αντιπροσώπευαν το 1,61% (€ 98 εκατ.) των συνολικών τουριστικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ανήλθε σε 1,34%. Επίσης, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες εκτιμήσεις το ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας το 2020 σημείωσε μείωση κατά -8% (από € 7.942 εκατ. το 2018 σε € 7.306 εκατ. το 2020).

Πίνακας 10 Εκτιμήσεις INΣΕΤΕ Intelligence για το τουριστικό ΑΕΠ σε σχέση με τις περιφέρειες της χώρας για το 2020

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2020	Αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2020 -σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφερειών 2020* -σε εκ.	άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ Περιφέρειας με στοιχεία 2020	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2018 -σε €
Ν. Αιγαίο	29%	1.771	5.687	31,14%	18.054
Κρήτη	20%	1.214	8.344	14,55%	14.302
Αττική	18%	1.073	79.034	1,36%	22.915
Κεντ.Μακεονία	10%	581	22.636	2,57%	13.125
Ιόνια Νησιά	10%	629	2.928	21,48%	15.587
Πελοπόννησος	3%	186	7.382	2,52%	13.943

Αν.Μακ&Θράκη	2%	129	6.322	2,04%	11.446
Θεσσαλία	2%	122	8.334	1,46%	12.578
Ήπειρος	2%	116	3.618	3,21%	11.775
Δυτ. Ελλάδα	2%	98	7.306	1,34%	12.082
Στερεά Ελλάδα	1%	83	7.684	1,08%	15.030
Δυτ. Μακεδονία	1%	38	3.778	1,01%	15.319
Β. Αιγαίο	1%	35	2.273	1,54%	11.434
Σύνολο Χώρας	100%	6.075	165.326	3,67%	16.745

Στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

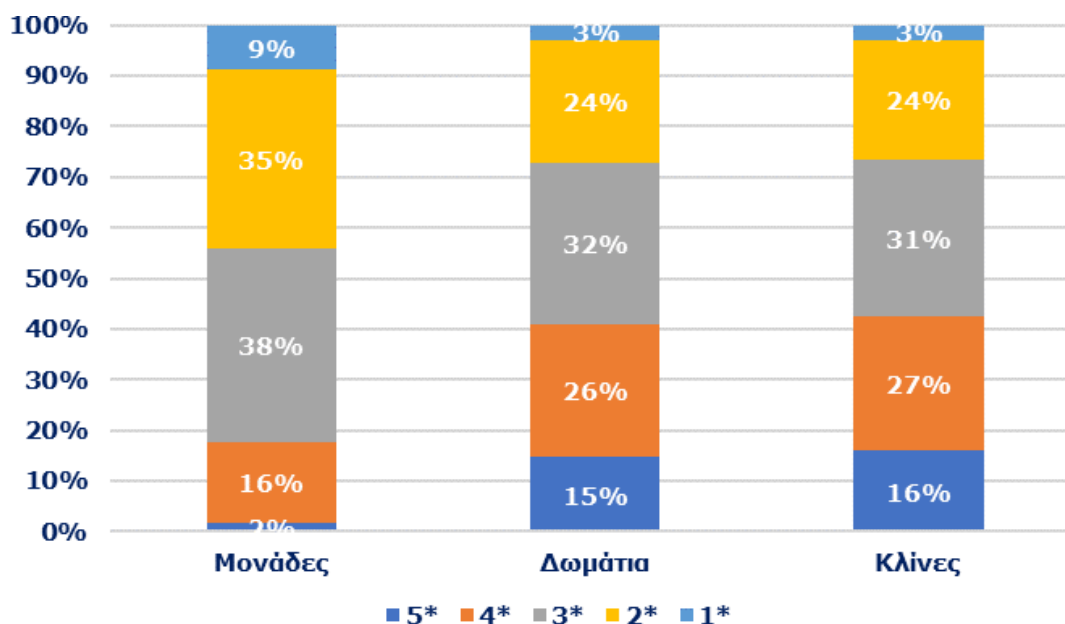
Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το **ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Δυτικής, Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα, στο Σύνολο της Περιφέρειας και στο Σύνολο της Ελλάδας για το 2020.**

Πίνακας 11 Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Π.Δ.Ε. ανά Περιφερειακή Ενότητα

		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ					
		Ξενοδοχειακό δυναμικό 2020					
Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
	Μονάδες	4	14	28	34	7	87
Ηλεία	Δωμάτια	1.461	866	773	924	87	4.111
	Κλίνες	3.127	1.716	1.465	1.767	179	8.254
	Μονάδες	1	23	41	39	6	110
Αχαΐα	Δωμάτια	10	1.389	1.364	992	81	3.836
	Κλίνες	19	2.691	2.584	1.899	152	7.345
	Μονάδες	0	7	36	24	11	78
Αιτωλοακαρνανία	Δωμάτια	0	371	1.046	510	127	2.054
	Κλίνες	0	820	1.980	975	247	4.022
	Μονάδες	5	44	105	97	24	275
Σύνολο Περιφέρειας	Δωμάτια	1.471	2.626	3.183	2.426	295	10.001
	Κλίνες	3.146	5.227	6.029	4.641	578	19.621
	Μονάδες	651	1.702	2.783	3.620	1.309	10.065
Σύνολο Ελλάδας	Δωμάτια	93.619	121.523	102.147	96.165	25.087	438.541
	Κλίνες	194.586	243.206	199.752	182.112	49.836	869.492

(Στοιχεία 2020)

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται η **Κατανομή Ξενοδοχειακών Μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών** στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Εικόνα 4 Κατανομή Ξενοδοχειακών Μονάδων, Δωματίων και Κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το **Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων** της Περιφέρειας Δυτικής, Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα, και στο Σύνολο της Περιφέρειας για το 2019:

Πίνακας 12 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019						
Ενότητα		4Κ	3Κ	2Κ	1Κ	Σύνολο
Αχαΐας	Μονάδες	6	37	36	17	96
	Δωμάτια	35	277	244	89	645
	Κλίνες	103	641	592	210	1.546
Ηλείας	Μονάδες	1	40	44	12	97
	Δωμάτια	7	268	227	53	555
	Κλίνες	12	622	532	122	1.288
Απωλοκαρνανίας	Μονάδες	14	25	25	16	80
	Δωμάτια	99	186	168	90	543
	Κλίνες	230	411	369	211	1.221
Σύνολο	Μονάδες	21	102	105	45	273
	Δωμάτια	141	731	639	232	1.743
	Κλίνες	345	1.674	1.493	543	4.055

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το **Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων** της Περιφέρειας Δυτικής, Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα, και στο Σύνολο της Περιφέρειας για το 2018:

Πίνακας 13 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά Ενότητα, 2018			
Ενότητα	Μονάδες	Δωμάτια	Κλίνες
Αχαΐας	49	114	449
Αιτωλοακαρνανίας	41	97	335
Ηλείας	39	66	300
Σύνολο	129	277	1.084

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το **Δυναμικό κάμπινγκ** στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, στο σύνολο της Περιφέρειας και στο Σύνολο της Ελλάδας για το 2020

Πίνακας 14 Δυναμικό Κάμπινγκ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
Δυναμικό Κάμπινγκ 2020						
Ενότητα		4*	3*	2*	1*	Σύνολο
	Μονάδες	1	3	9	0	13
Ηλείας	Οικίσκοι	41	15	0	0	56
	Θέσεις	120	243	725	0	1.088
	Μονάδες	0	1	5	0	6
Αχαΐας	Οικίσκοι	0	0	12	0	12
	Θέσεις	0	120	284	0	404
	Μονάδες	0	1	3	0	4
Αιτωλοακαρνανίας	Οικίσκοι	0	0	0	0	0
	Θέσεις	0	45	120	0	165
	Μονάδες	1	5	17	0	23
Σύνολο Περιφέρειας	Οικίσκοι	41	15	12	0	68
	Θέσεις	120	408	1.129	0	1.657
	Μονάδες	26	48	211	18	304
Σύνολο Ελλάδας	Οικίσκοι	155	281	627	26	1.089
	Θέσεις	4.329	4.363	13.653	1.955	24.375

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η **κατανομή της προέλευσης των Αφίξεων** ανά ΠΕ, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και την Ελλάδα.

Πίνακας 15 Αφίξεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα, το σύνολο της Περιφέρειας και την Ελλάδα

Ενότητα		2015	2019	2020	%Δ	
					2015-2019	2019-2020
Αχαΐας	Αλλοδαποί	42.521	82.877	21.328	95%	-74%
	Ημεδαποί	182.785	216.460	112.014	18%	-48%
Ηλείας	Αλλοδαποί	198.376	190.287	24.197	-4%	-87%
	Ημεδαποί	95.732	95.188	53.746	-1%	-44%
Αιτωλοακαρνανίας	Αλλοδαποί	19.759	20.938	6.828	6%	-67%
	Ημεδαποί	106.595	98.842	59.999	-7%	-39%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Αλλοδαποί	260.656	294.102	52.353	13%	-82%
	Ημεδαποί	385.112	410.490	225.759	7%	-45%
	ΣΥΝΟΛΟ	645.768	704.592	278.112	9%	-61%
Ελλάδα		18.478.701	27.063.766	8.209.962	46%	-70%

Στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα **Χαρακτηριστικά της Τουρισμού** για την ΠΔΕ (Αριθμός Νομικών Μονάδων, Κύκλος Εργασιών, Αριθμός Απασχολούμενων, Μέσο Κύκλο Εργασιών, Μέση Απασχόληση και Κύκλος Εργασιών ανά απασχολούμενο).

Πίνακας 16 Χαρακτηριστικά Τουρισμού ΠΔΕ και Περιφερειακών Ενοτήτων

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ					
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (000 €)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΜΕΣΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ(000 €)	ΜΕΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ/ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ (000 €)
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ						
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΙΤ/ΝΙΑΣ (δημοσιεύσιμα)	2.056	77.480	5.287	37,68	2,57	14,65
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ (δημοσιεύσιμα)	2.538	155.518	12.781	61,28	5,04	12,17
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ (δημοσιεύσιμα)	1.475	51.943	4.109	35,22	2,79	12,64
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	6.391	371.566	24.233	58,14	3,79	15,33

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2019), Επεξεργασία ΕΕΟ : Αριθμός Νομικών Μονάδων, Κύκλος Εργασιών, Αριθμός Απασχολούμενων, Μέσο Κύκλο Εργασιών, Μέση Απασχόληση και Κύκλος Εργασιών ανά απασχολούμενο.

5.4 Συμβολή του τομέα του Τουρισμού στην Απασχόληση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η **εξέλιξη των απασχολούμενων στον Τουρισμό** στην ΠΔΕ ανά τύπο απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2015-2020

Πίνακας 17 Εξέλιξη Απασχόλησης Τομέα Τουρισμού ανά Κλάδο στο Σύνολο της ΠΔΕ και την Ελλάδα

Κλάδος	Τύπος Απασχόλησης	2015	2019	2020	%Δ 2015-19	%Δ 2019-20
Δυτική Ελλάδα						
○ Λοιποί Κλάδοι	Πλήρης	170.546	181.309	183.268	6%	1%
	Μερική	15.816	15.043	17.933	-5%	19%
○ Εστίαση	Πλήρης	14.355	13.206	11.556	-8%	-12%
	Μερική	2.284	2.620	2.910	15%	11%
○ Καταλύματα	Πλήρης	2.978	2.504	948	-16%	-62%
	Μερική	213	0	0	-100%	0
Σύνολο Δυτικής Ελλάδας	Πλήρης	187.878	197.020	195.772	5%	-1%
	Μερική	18.313	17.663	20.843	-4%	18%
Ελλάδα	Πλήρης	3.267.448	3.550.414	3.539.611	9%	0%
	Μερική	343.244	360.616	335.868	5%	-7%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το **καθεστώς Απασχόλησης των εργαζόμενων** στον τουρισμό της ΠΔΕ:

Πίνακας 18 Καθεστώς Απασχόλησης Εργαζόμενων στον Τουρισμό στην Π.Δ.Ε.

Καθεστώς	Πλήθος	Ποσοστό
Πλήρης	11.019	23,8%
Μερική	26.844	58,0%
Εκ Περιτροπής	8.452	18,2%

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η **ηλικιακή κατανομή των εργαζομένων** στον τουρισμό της ΠΔΕ:

Πίνακας 19 Ηλικιακή Κατανομή Εργαζόμενων στον Τουρισμό στην Π.Δ.Ε.

Ηλικία	Πλήθος	Ποσοστό
15-24	13.871	29,9%
25-34	13.493	29,1%
35-44	9.816	21,2%
45-54	6.821	14,7%

55-64	2.107	4,5%
65+	207	0,4%

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται **τα επαγγέλματα** (κατά τετραψήφιο ΣΤΕΠ 92) των απασχολούμενων στον Τουρισμό στην ΠΔΕ:

Πίνακας 20 Επαγγέλματα (κατά τετραψήφιο ΣΤΕΠ 92) των Απασχολούμενων στον Τουρισμό στην ΠΔΕ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ		
ΣΤΕΠ 92	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΑΠΑΣΧΟ- ΛΟΥΜΕΝΟΙ
5150	Σερβιτόροι	17.918
9132	Καθαριστές γραφείων, ξενοδοχείων και άλλων χώρων	4.722
3482	Μουσικοί, τραγουδιστές και χορευτές σε νυχτερινά κέντρα και παρόμοιους χώρους	4.611
5140	Μάγειροι	4.585
8823	Οδηγοί λεωφορείων	859
4190	Λοιποί υπάλληλοι γραφείου	857
4211	Ταμίες και υπάλληλοι έκδοσης εισιτηρίων	812
5130	Διαχειριστές, οικονόμοι, αρχιθαλαμηπόλοι κ.π.α.ε.	764
1350	Διευθύνοντες επιχειρηματίες και προϊστάμενοι μικρών εστιατορίων και ξενοδοχείων	671
4232	Υπάλληλοι υποδοχής και ενημέρωσης πελατών	648
8644	Χειριστές μηχανών επεξεργασίας τσαγιού, καφέ και κακάο	518
9152	Θυρωροί, φύλακες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	257
3483	Ακροβάτες, γελωτοποιοί (κλόουν) κ.π.α.ε.	115
5161	Παιδοκόμοι	98
9133	Πλύντες στο χέρι και σιδερωτές με χειροκίνητο σίδερο	47
3132	Χειριστές εξοπλισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών	33
4131	Αποθηκάριοι και ζυγιστές	32
1225	Διευθυντές παραγωγικών και λειτουργικών μονάδων μεγάλων εστιατορίων και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων	25
3433	Βοηθοί λογιστών	21

(Πηγή: ΜΔΑΑΕ, Έτος: 2019) Επεξεργασία ΕΕΟ.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται **οι Νέες Θέσεις Εργασίας κατά ESCO (2021)** των απασχολούμενων στον Τουρισμό στην ΠΔΕ:

Πίνακας 21 Νέες Θέσεις Εργασίας κατά ESCO, στην ΠΔΕ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ (ESCO)	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ
Μάγειρας/μαγείρισσα	182
Σερβιτόρος/Σερβιτόρα	149
Υπάλληλος Παράδοσης Με Μοτοσικλέτα	64
Βοηθός Γραφείου	42
Φρουρός Ασφαλείας , Χειριστής/Χειρίστρια Μηχανών Αποχύμωσης Φρούτων	25
Χειριστής Μηχανών Ανάμιξης/Χειρίστρια Μηχανών Ανάμιξης, Παρασκευαστής Κοκτέιλ/Παρασκευάστρια Κοκτέιλ, Καθαριστής Κτιρίων/Καθαρίστρια Κτιρίων	19
Εκπαιδευτής Γυμναστικής/Εκπαιδεύτρια Γυμνάστρια	18
Οινοχόος	17
DJ	15
Χειριστής/Χειρίστρια Εξοπλισμού Ψησίματος, Πωλητής/Πωλήτρια, Διευθυντής/Διευθύντρια Εστιατορίου	12
Οικονόμος, Χειριστής Μηχανημάτων Παρασκευής Σάλτσας	6
Ψήστης, Χορευτής/Χορεύτρια, Διευθύντρια Τουριστικής Επιχείρησης, Διαχειριστής Πανσιόν, κ.α.	4
Υπάλληλος Υποδοχής Πελατών Κλαμπ, Θεραπευτής Μασάζ, Αχθοφόροι Αποσκευών, κ.α	3
Χειριστής Μύλου Άλεσης Καφέ, Υπάλληλος Ακτοφυλακής, Τεχνίτης Ζυμαρικών	2

(Πηγή: ΜΔΑΑΕ ΠΔΕ, Έτος: 2021) Επεξεργασία ΕΕΟ

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η **κατάταξη των επαγγελματιών** της ΠΔΕ κατά ΣΤΕΠ92 **στα επίπεδα δεξιοτήτων.**

Πίνακας 22 Κατάταξη Επαγγελματιών Σχετικά με τον Τουρισμό (κατά ΣΤΕΠ 92) σε Επίπεδα Δεξιοτήτων

ΣΤΕΠ 92	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
13	Διευθύνοντες επιχειρηματίες και προϊστάμενοι μικρών ιδιωτικών ή ιδιωτικών επιχειρήσεων (με απασχόληση μέχρι 9 πρόσωπα),	ΥΨΗΛΟ
27	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	
25	Λογιστές και άλλα στελέχη επιχειρήσεων	
41	Υπάλληλοι γραφείου	ΜΕΣΟ
42	Υπάλληλοι εξυπηρέτησης πελατών	
51	Απασχολούμενοι στην παροχή προσωπικών υπηρεσιών	
76	Τεχνίτες επεξεργασίας τροφίμων και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	

ΣΤΕΠ 92	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
86	Χειριστές μηχανών παραγωγής ειδών διατροφής, ποτών και καπνού	
88	Οδηγοί μέσων μεταφοράς και χειριστές κινητού εξοπλισμού	

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη του επιπέδου δεξιοτήτων των απασχολούμενων στην ΠΔΕ κατά τα τελευταία 6 χρόνια

Πίνακας 23 Θέσεις Εργασίας Τουρισμού ΠΔΕ ΕΡΓΑΝΗ, ανά Έτος/Επίπεδο δεξιοτήτων

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΣ.	ΥΨΗΛΟ	ΜΕΣΟ	ΧΑΜΗΛΟ
2017	12015	1005 8,4%	8977 74,7%	2033 16,9%
2018	12636	1076 8,5%	9337 73,9%	2223 17,6%
2019	13397	1142 8,5%	9915 74,0%	2340 17,5%
2020	14532	1224 8,4%	10691 73,6%	2617 18,0%
2021	15099	1281 8,5%	11216 74,3%	2602 17,2%

(Πηγή: ΜΔΑΑΕ ΠΔΕ, Έτος: 2021) Επεξεργασία ΕΕΟ

Από την παρατήρηση του πίνακα προκύπτει τα ποσοστά απασχόλησης εργαζομένων υψηλών δεξιοτήτων στον Τουρισμό της ΠΔΕ υπολείπεται ελαφρά του εθνικού ποσοστού (9%) και κατά πολύ του ευρωπαϊκού μέσου όρου (16%). Ο Τουρισμός είναι Κλάδος Χαμηλής Παραγωγικότητας.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ευρήματα έρευνας του ΜΔΑΑΕ σχετικά με τη σημαντικότητα, την επάρκεια και αναντιστοιχία εργατικού δυναμικού σε ψηφιακές δεξιότητες.

Πίνακας 24 Σημαντικότητα, Επάρκεια και Αναντιστοιχία Εργατικού Δυναμικού σε Ψηφιακές Δεξιότητες στην Ελλάδα

	Σημαντικότητα	Επάρκεια	Αναντιστοιχία
Διαχείριση δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου	8,21	6,11	2,11
Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής	8,19	6,12	2,07
Προστασία συσκευών ΤΠΕ	8,14	5,69	2,45
Επίλυση τεχνικών προβλημάτων	7,90	5,46	2,45
Δημιουργική χρήση ψηφιακών τεχνολογιών	7,80	5,54	2,25
Αξιολόγηση δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου	7,73	5,93	1,80
Διερεύνηση, αναζήτηση και φιλτράρισμα δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου	7,72	5,80	1,93
Εντοπισμός ελλείψεων όσον αφορά την ψηφιακή ικανότητα	7,70	5,51	2,19
Προστασία της υγείας και της ευεξίας κατά την εργασία με ψηφιακές τεχνολογίες	7,64	5,82	1,82
Ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου	7,55	5,81	1,73
Επικοινωνία μέσω ψηφιακών τεχνολογιών	7,50	5,59	1,91
Διαχείριση ψηφιακής ταυτότητας	7,47	5,31	2,16
Πνευματική ιδιοκτησία και άδειες ψηφιακού περιεχομένου	7,39	5,55	1,84
Κοινοποίηση δεδομένων μέσω ψηφιακών τεχνολογιών	7,38	5,50	1,87
Συμμετοχή στα κοινά μέσω ψηφιακών τεχνολογιών	7,29	5,24	2,04
Προστασία του περιβάλλοντος από τον αντίκτυπο των ψηφιακών τεχνολογιών	7,28	5,53	1,75
Προσδιορισμός αναγκών και τεχνολογικών τρόπων αντιμετώπισης	7,12	4,96	2,17
Συνεργασία μέσω ψηφιακών τεχνολογιών	7,12	4,94	2,17
Χρήση κανόνων του κώδικα δεοντολογικής συμπεριφοράς στο διαδίκτυο	6,90	4,78	2,11
Προσαρμογή και ενσωμάτωση ψηφιακού περιεχομένου	6,62	4,51	2,11
Προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών	5,81	3,67	2,13

(Περίοδος Έρευνας 27/7/2020-14/9/2020, Συμμετείχαν Επιχειρήσεις 3278 που απασχολούν προσωπικό, CL 95%, CI 1.73%)

(Πηγή: Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, 2021)

6. Ανάλυση του Πολιτικού, Οικονομικού, Κοινωνικού και Τεχνολογικού Περιβάλλοντος του Τομέα Τουρισμού– Αναπτυξιακές δυνατότητες – Ανάλυση Δυνατοτήτων και Αδυναμιών

Στη μεθοδολογία υλοποίησης, οι αναλύσεις PESTLE και SWOT διαμορφώνονται αρχικά στο ProForesight στάδιο και ανασκοπούνται συμπεριλαμβάνοντας τα ευρήματα και παρατηρήσεις της διαβούλευσης και όλων των Foresight σταδίων. Επιπλέον, στην ενότητα αυτή περιλαμβάνεται η Ανάλυση Αναπτυξιακών Δυνατοτήτων και Προοπτικών για τον Κλάδο Τουρισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αλλά και το Ανθρώπινο δυναμικό της Περιφέρειας, τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και πιο εξειδικευμένα σε επίπεδο Περιφερειακών ενοτήτων που αποτελεί προϊόν της Συνθετικής Διάγνωσης.

6.1 Ανάλυση PESTLE

Το μακροπεριβάλλον στις έξι διαστάσεις της ανάλυσης PESTLE¹² που επηρεάζει τον Κλάδο Τουρισμού της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αλλά και το Ανθρώπινο δυναμικό της Περιφέρειας, παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα, που στην τελική μορφή του διαμορφώθηκε μετά τη διαβούλευση.

Πίνακας 25 Ανάλυση PESTLE¹² της ΠΔΕ (2022) σε Σχέση με την Ελλάδα και ιδιαίτερα τον Κλάδο Τουρισμού και το Ανθρώπινο Δυναμικό

Πολιτικό περιβάλλον	<p>Ο κίνδυνος διατάραξης της πολιτικής σταθερότητας της χώρας είναι σημαντικά μικρότερος σε σχέση με το παρελθόν, παρότι ο λαϊκισμός ξαναεμφανίζεται στον παγκόσμιο ορίζοντα (Ουγγρικές & Γαλλικές βουλευτικές εκλογές, ενδιάμεσες Αμερικανικές Εκλογές κλπ). Ο κλάδος του Τουρισμού δεν ρυθμίζεται σε σημαντικό βαθμό από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Ευρωπαϊκό και Εθνικό), συνεπώς ο κίνδυνος μια αλλαγή να επηρεάσει σημαντικά, όχι μόνο τον τρόπο λειτουργίας του κλάδου, αλλά και τον τρόπο που αυτός συμπτύσσεται και «συναναστρέφεται» άλλους κλάδους – όπως εκείνος των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών είναι σημαντικός. Παρατηρείται σώρευση πρωτοβουλιών που θεραπεύουν το σήμερα αντί να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του αύριο π.χ οι έκτακτες νομοθετικές πρωτοβουλίες που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της covid19 και της ενεργειακής κρίσης που βιώνει η Ελλάδα και ο κόσμος από τα τέλη του 2020-21, οι οποίες δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων του κλάδου.</p>
Οικονομικό περιβάλλον	<p>Οι περιφερειακές, η εθνική και η ευρωπαϊκή οικονομία αντιμετωπίζουν σημαντικό κίνδυνο επιβράδυνσης ή/ και ύφεσης. Η πολεμική σύρραξη στην Ουκρανία έχει επιφέρει σημαντική αύξηση του ενεργειακού κόστους και του κόστους παραγωγής, οδηγώντας σε αύξηση του πληθωρισμού, μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και τελικά σε δυσχερές οικονομικό κλίμα. Οι οικονομικές συνέπειες της πανδημίας είναι ακόμα νωπές, ενώ δεν έχει αποκλειστεί ο κίνδυνος αναζωπύρωσής της κατά το β' εξάμηνο του 2022. Η χώρα είναι ήδη έκθετη σε σημαντικό εξωτερικό χρέος και έχει απωλέσει από</p>

¹² PESTLE=Πολιτικό περιβάλλον (P)olitical), το οικονομικό (E)conomical), το κοινωνικό (S)ocial), το τεχνολογικό (T)echnological), το φυσικό περιβάλλον (E)nvironmental) και το νομικό πλαίσιο (L)egal)

	<p>το 2010 άνω του 20% του ΑΕΠ της, γεγονότα που καθιστούν τον εξωτερικό δανεισμό της δυσκολότερο σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη, οι Περιφέρειες και το Κράτος έχουν στη διάθεσή τους πληθώρα ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων της Περιόδου 2021 – 2027, καθώς και έκτακτων χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (TAA).</p>
Κοινωνικό περιβάλλον	<p>Οι Έλληνες και οι κάτοικοι της Δυτικής Ελλάδας βίωσαν μια σημαντική οικονομική κρίση, η οποία έπληξε εκτεταμένα την καθημερινότητά τους, την οικονομική και εργασιακή κατάσταση των νοικοκυριών τους, και τελικά την ψυχολογία τους. Η διαφανόμενη έξοδος από την κρίση ανακόπηκε βίαια από την πανδημία του κορονοϊού, η οποία ξέσπασε το 2020 και πλέον βρίσκεται σε ύφεση. Η ανάκαμψη κινδυνεύει πλέον από την πολεμική σύρραξη στην Ουκρανία, η οποία πέραν από ψυχολογικές, έχει και βαριές οικονομικές συνέπειες στο μέσο νοικοκυριό. Αν και η ανεργία έχει υποχωρήσει σημαντικά, το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο μισθών απέχουν σημαντικά από εκείνο πριν την οικονομική κρίση, συνεπώς το διαθέσιμο εισόδημα ανά κάτοικο και η αγοραστική του δύναμη είναι χαμηλά. Από την άλλη, έχει αυξηθεί σημαντικά το ποσοστό των Ελλήνων – ιδιαίτερα νέων – που ασχολούνται ενεργά με τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν εμπορικά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες</p>
Τεχνολογικό περιβάλλον	<p>Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής κι Επικοινωνιών, (καθώς και Υλικών και Ρομποτικής κλπ) εξελίσσονται με ταχύ ρυθμό, επηρεάζοντας πλέον όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο κλάδος του Τουρισμού είναι από εκείνους που έχουν επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό, επιτρέποντας την ανάπτυξη και διάθεση καινοτομικών υπηρεσιών.</p>
Θέματα Δικαίου	<p>Το θεσμικό πλαίσιο για τον Τουρισμό στηρίζεται στην Ελληνική Νομοθεσία και συνεχώς εμπλουτίζεται. Ωστόσο, οι μηχανισμοί απονομής του Δικαίου δεν είναι σε καλό επίπεδο. Παρά το γεγονός ότι οι Αδειοδοτικές κλπ διαδικασίες έχουν ψηφιοποιηθεί σε κάποιο βαθμό, η Χωροθέτηση των Τουριστικών δραστηριοτήτων παραμένει προβληματική. Επίσης τα ρυθμιστικά κόστη για τις επιχειρήσεις, αν και έχουν περιορισθεί, συνεχίζουν να είναι σημαντικά. Γενικότερα η εποπτεία της Αγοράς είναι πλημμελής αν και έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον Τουρισμό.</p>
Περιβαλλοντικά Θέματα	<p>Η Κλιματική Κρίση είναι η παράμετρος που καθορίζει ως γενεσιουργός αιτία, όλα τα σημαντικά γεγονότα και απειλές της εποχής μας (Πόλεμος στην Ουκρανία, Υγειονομικές Κρίσης, Ενεργειακή Ανασφάλεια & Κρίση, Επισιτιστική Κρίση, Προσφυγικό, Λαϊκισμός,. Κλπ) Η Κλιματική Αλλαγή (όπως άλλωστε και η διάβρωση ακτών), η Ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και η Μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, η Απανθρακοποίηση είναι βασικές παράμετροι της βιώσιμης Ανάπτυξης του Τουρισμού του Αύριο.</p>

6.2 Ανάλυση SWOT

Η αναγνώριση και χαρτογράφηση των εσωτερικών, Δυνατών (Strengths) και Αδύνατων (Weaknesses) σημείων, καθώς και των εξωτερικών, Ευκαιριών (Opportunities) και Απειλών (Threats), που επηρεάζουν τον Κλάδο Τουρισμού της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αλλά και το Ανθρώπινο δυναμικό της Περιφέρειας, σε μεσομακροπρόθεσμο επίπεδο, παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα, που στην τελική μορφή του διαμορφώθηκε μετά τη διαβούλευση.

Πίνακας 26 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Δ.Ε.

Δυνατά Σημεία	Αδύναμα σημεία
<ul style="list-style-type: none"> • Το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας. • Το «Ολυμπία» & «Ολυμπιακοί Αγώνες», ως Παγκόσμια Brand • Πλήθος Πολιτιστικών & Θρησκευτικών Πόρων • Κομβική γεωγραφική τοποθεσία ως Δυτική Πύλη της χώρας • Εκτεταμένο δίκτυο συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας (2 σύγχρονοι αυτοκινητόδρομοι, Ολυμπία Οδός & Ιονία Οδός) η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, δύο διεθνείς αερολιμένες και σημαντικό δίκτυο λιμένων • Ένα από τα τρία αδειοδοτημένα υδατοδρόμια (Πάτρα) • Ύπαρξη λιμενικών υποδομών κατάλληλων για την ανάπτυξη προϊόντος Ναυτικού Τουρισμού • Το λιμάνι του Κατάκολου αποτελεί έναν εδραιωμένο προορισμό για τον τουρισμό κρουαζιέρας και διαθέτει σημαντικές υποδομές. Συμπληρωματικά λειτουργεί και το λιμάνι Πατρών για ελλειμενισμό κρουαζιεροπλοίων • Σημαντικό δίκτυο μαρίνων με περισσότερες από 2.000 θέσεις ελλιμενισμού • Εκτεταμένη ακτογραμμή με πλήθος προσβάσιμων παραλιών σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες. • Τοπικά Αγροδιατροφικά Προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ) μερικά διεθνούς εμβέλειας • Ιδιαίτεροι φυσικοί πόροι υψηλής περιβαλλοντικής και αισθητικής αξίας • Χιονοδρομικό Κέντρο Καλαβρύτων ως ένα σημείο χειμερινού-ορεινού τουρισμού από το πιο κοντινά στην Αττική • Δυνατότητα ανάπτυξης του τουριστικού τομέα με διάρκεια τριών τουριστικών εποχιακών περιόδων • Πρωτογενής τομέας πολυδιάστατος και δυναμικός και κατά περιπτώσεις εξωστρεφής (ιχθυοκαλλιέργειες, φράουλες, σταφίδα κλπ). 	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικές Ελλείψεις σε Ειδικότητες του Τουρισμού • Ιδιαίτερη βαρύτητα στήριξης στον Εσωτερικό Τουρισμό, ιδιαίτερα για τις ΠΕ Αχαΐας και Αιτ/νίας • Χαμηλό αποτύπωμα πολιτιστικών υποδομών πλην Αρχαίας Ολυμπίας. • Αδυναμίες και προβλήματα στο υφιστάμενο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας • Σχετικά περιορισμένη κατάρτιση και επιμόρφωση των εργαζομένων σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας • Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις παραμένουν σε εξαιρετικά μικρό μέγεθος • Έντονος ανταγωνισμός και σύγχυση καταναλωτή από την ύπαρξη του brand Πελοπόννησος • Κατακερματισμός πόρων τουριστικής προβολής μεταξύ φορέων / δήμων και Περιφέρειας -χωρίς ενιαίο στρατηγικό σχέδιο • Χαμηλός βαθμός διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος παρά τους σημαντικούς πολιτιστικούς, ιστορικούς και περιβαλλοντικούς πόρους που διαθέτει η Περιφέρεια • Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου • Περιορισμένη δικτύωση μεταξύ των επιχειρηματιών του τουρισμού και διασύνδεσης με άλλους σχετιζόμενους τομείς δραστηριότητας (αγροδιατροφή, εναλλακτικός τουρισμός), • Αναξιοποίητο Παράκτιο Μέτωπο • Έντονη εποχικότητα και υπερσυγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης σε λίγες περιοχές της Περιφέρειας (ΠΕ Αχαΐας και Ηλείας) για περιορισμένο χρονικό διάστημα (κυρίως τους θερινούς μήνες) • Εποχικός τουρισμός με μικρό μερίδιο στο συνολικό εθνικό τουριστικό προϊόν

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση του Brand Name, δημιουργία και λειτουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού • Η Δυτική Ελλάδα ως αναδυόμενος τουριστικός προορισμός για εσωτερικό και εξωτερικό. • Σύνδεση Λιμανιών με Οδικό & Σιδηροδρομικό Δίκτυο-ιδιαίτερα στους άξονες Πάτρα-Ολυμπία και Ιόνια Οδό • Λειτουργία Υδατοδρομίου • Ανάπτυξη Θαλάσσιου Τουρισμού, Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού, Αθλητικού Τουρισμού κλπ • Αξιοποίηση των ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντων και της Γαστρονομίας στην ΠΔΕ • Ψηφιακός μετασχηματισμός • Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος • Ένταξη στις διεθνείς αλυσίδες αξίας • Έμφαση στην βιώσιμη και καινοτομική Ανάπτυξη στο ΠΕΠ «Δυτική Ελλάδα 2021-2027». • Ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών εργαλείων διακρατικά και διασυνοριακά επιχειρησιακά προγράμματα. • Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο σύνδεσης του Τουρισμού Κρουαζιέρας με θεματικές δραστηριότητες • Σύσταση ενός ενιαίου δικτύου πολιτιστικών πόρων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της ΠΔΕ για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ενίσχυση του τουριστικού κλάδου με Αναπτυξιακά Προγράμματα όπως πχ «Πολιτιστική Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Αιτωλοακαρνανίας» • Νέος αναπτυξιακός νόμος , Περιφερειακές Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες (Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ κά) • Αναδυόμενο οικοσύστημα πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδύναμη τουριστική ταυτότητα • Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από εδραιωμένους και πιο ώριμους τουριστικά προορισμούς • Εδραιωμένη επιχειρηματική κουλτούρα που βασίζεται στο υφιστάμενο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης μαζικού τουρισμού χαμηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας • Εδραιωμένη επιχειρηματική κουλτούρα που βασίζεται στο υφιστάμενο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης εσωτερικού τουρισμού • Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού. • Ασύμμετρες απειλές στην παραγωγική διαδικασία και τον τουρισμό (η νόσος του κορωνοϊού COVID-19, ασθένειες στην αγροτική παραγωγή κ.α.). • Μεγάλη ανομοιογένεια στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν • Κλιματική Κρίση (Τάση μείωσης της περιόδου χιονιού μακροπρόθεσμα κλπ) και διάβρωση ακτών • Ενεργειακή Ανασφάλεια & Ενεργειακό Κόστος • Ένταση ή και συνέχιση της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία • Αύξηση τελών και εισφορών προς τρίτους (βλ. ΑΕΠΥ, κλπ) • Επιδείνωση Δημοσιονομικών Μεγεθών • Πληθωρισμός και Χρηματοοικονομική Κρίση. • Υγειονομικές Κρίσεις • Ελλιπές ή μη ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο Τουρισμού

(Στοιχεία ΠΔΕ, Επεξεργασία ΕΕΟ)

6.3 Διαμόρφωση Σεναρίων για την εξέλιξη του τομέα στην Δυτική Ελλάδα τα επόμενα έτη

Σύμφωνα με την ακολουθούμενη μεθοδολογία διαμορφώθηκαν τρία σενάρια:

- **BAU (Business As Usual):** Πρόκειται για τον τύπο σεναρίου, στην ιστορία του οποίου δεν υπάρχουν «εκπλήξεις». Τα πράγματα θα παραμείνουν στην υπάρχουσα κατάσταση, ως συνήθως. Δεν πρόκειται να χειροτερέψουν ή να βελτιωθούν.
- **Το Αισιόδοξο Σενάριο:** Τα πράγματα θα εξελιχθούν πολύ καλύτερα από ό,τι στο πρόσφατο παρελθόν.
- **Το Αρνητικό Σενάριο:** Κάτι θα πάει πολύ χειρότερα από ό,τι πήγαινε στο παρελθόν.

Σημαντικό σημείο στη μεθοδολογία αποτελεί η αξιολόγηση της Κατάστασης του εξεταζόμενου τομέα σήμερα. Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του Τομέα του Τουρισμού στη Δυτική Ελλάδα και στις δεξιότητες και θέσεις εργασίας που καλύπτει είναι συνοπτικά:

- **Μέτριος Εσωτερικός Τουρισμός (Ιδιαίτερα στις ΠΕ Αχαΐας & Αιτ/νίας)**
- **Μειωμένη Συμμετοχή του Τουρισμού στο Περιφερειακό Παραγόμενο Προϊόν σε σχέση με περιφέρειες παρόμοιου μεγέθους.**
- **Μειωμένες Επενδύσεις Παγίων σε σχέση με περιφέρειες παρόμοιου μεγέθους.**
- **Γήρανση Εργατικού Δυναμικού.**
- **Θέσεις Εργασίας Χαμηλών και Μέσων Προσόντων και δεξιοτήτων.**
- **Μη κάλυψη θέσεων εργασίας.**

6.3.1 Σενάριο: BAU (Business As Usual)

Στο σενάριο αυτό που δεν προβλέπει κάποια «έκπληξη» και όλα βαίνουν ως συνήθως, θεωρείται ότι ισχύουν οι κάτωθι παραδοχές:

Πίνακας 27 Σενάριο BAU

<p>Χρονοβόρες διαδικασίες συμβάσεων & με αποτέλεσμα καθυστερήσεις σε επενδυτικά σχέδια τουριστικών επιχειρήσεων</p> <p>Σημαντικές Ελλείψεις Εξειδικευμένου και μη εξειδικευμένου Προσωπικού στις Τουριστικές Επιχειρήσεις</p>	<p>Συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία, με περαιτέρω αύξηση του ενεργειακού κόστους και περαιτέρω διαταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα και την ψυχολογία των επισκεπτών</p> <p>Ενεργειακή κρίση: Αύξηση της ζήτησης ενέργειας από εναλλακτικές πηγές με ταυτόχρονη αύξηση παραγωγής ενέργειας από ρυπογόνες πρώτες ύλες (πχ. λιγνίτης)</p>
<p>Αξιοποίηση Χρηματοδοτικών εργαλείων με τους συνηθισμένους ρυθμούς Απορρόφησης</p>	

Με βάση τις παραπάνω παραδοχές αναμένεται:

- Σταθερή – αλλά μικρή – αύξηση της εποχικότητας και ζήτησης των υπηρεσιών του Τομέα.
- Αύξηση του κόστους λειτουργίας μια επιχείρησης, λόγω αύξησης του ενεργειακού κόστους και του πληθωρισμού.

- Μικρή αύξηση της ζήτησης ανθρώπινου δυναμικού από τις επιχειρήσεις του Τομέα, που ήδη βρίσκεται σε σοβαρή έλλειψη.
- Έλλειψη Προσφοράς υπηρεσιών πολλών Επαγγελμάτων χαμηλού και μέσου επιπέδου.

Συνεπώς, οι ειδικότητες και επαγγέλματα όπου αναμένεται να υπάρξει σταθερή ή μικρή αύξηση της ζήτησης από την περιφερειακή αγορά είναι:

Πίνακας 28 Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένονται Αυξομειώσεις με Βάση το Σενάριο BAU

• Υπ. Ψηφιακού Περιεχομένου	• Μάγειρας_Γ
• Καμαριέρα	• Κηπουρός
• Σερβιτόρος	• Sales
• Receptionist	• F&B_Manager
• Barista/Barman	• Executive_Chef
• Καθαριστής	• Λογιστής
• Housekeeping_Manager	• Λινοθηκάριος(Laundry)
• Β.Σερβιτόρου	• Guest_Relations
• Λαντζέρης	• Πληροφορικός-IT
• Προϊσταμένη_ορόφου	• Ζαχαροπλάστης
• Μάγειρας_A	• Άλλο
• ΒοηθόςReceptionist	• Διευθυντής
• Τεχνική_Υποστήριξη	• Front_Office_Manager/Team_Leader
• Μάγειρας_B	• Αποθηκάριος
• Marketing	• Βοηθός_κηπουρού
• Bellman/Doorman	• Μετρ
	• Sommelier

6.3.2 Το Αισιόδοξο Σενάριο

Για το σενάριο αυτό θεωρείται ότι ισχύουν οι κάτωθι παραδοχές:

Πίνακας 29 Το Αισιόδοξο Σενάριο

Αξιοποίηση των Εθνικών και Ενωσιακών Εργαλείων για την Ανάπτυξη του Τουρισμού με άξονες την καινοτομία και τη βιώσιμη Ανάπτυξη,

Παύση του πολέμου στην Ουκρανία, με μείωση του ενεργειακού κόστους και επαναφορά ομαλής λειτουργίας στην εφοδιαστική αλυσίδα

Αδυναμία Εκπαίδευσης και Κατάρτισης να καλύψουν τις ανάγκες του Τουρισμού στη ΠΔΕ

Ενεργειακή κρίση: Χρήση μεγαλύτερου ποσοστού ενέργειας από εναλλακτικές πηγές και ενεργειακή επάρκεια

Αξιοποίηση των Αναπτυξιακών Εργαλείων της Περιφέρειας ΔΕ, όπως: Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ, Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών Αγοράς Εργασίας κλπ.

- Ανάπτυξη Εισερχόμενου Τουρισμού
- Επενδύσεις στην Αλυσίδα αξίας
- Δημιουργία DMO
- City Break (Πάτρα, Ναύπακτος)

(Επεξεργασία EEO)

Με βάση τις παραπάνω παραδοχές αναμένεται:

- Μεγάλη αύξηση της ζήτησης των υπηρεσιών του Τομέα, ιδιαίτερα σε ξενοδοχεία 4 και 5 αστεριών στην πλειοψηφία από αλλοδαπούς.
- Μικρή μείωση ή σταθεροποίηση του κόστους λειτουργίας μια επιχείρησης, λόγω μείωσης του ενεργειακού κόστους και μείωσης του πληθωρισμού.
- Αύξηση της ζήτησης ανθρώπινου δυναμικού από τις επιχειρήσεις του Τομέα, που βρίσκεται ήδη σε σοβαρή έλλειψη.
- Σημαντική Αύξηση Ειδικοτήτων που συνδέονται με την Ψηφιοποίηση
- Μικρότερη Έλλειψη Προσφοράς υπηρεσιών Τουριστικών Επαγγελματιών, με την ενεργοποίηση των Εκπαιδευτικών Εργαλείων (Επαγγελματικά Λύκεια, ΚΔΒΜ Πανεπιστημίων, Παράλληλο Μηχανογραφικό, Μαθητεία, Πρακτική Άσκηση κλπ)
- Δημιουργία συνεργατικών δικτύων
- Θεσμοθέτηση και Λειτουργία Οργανισμών Διαχείρισης Προορισμού
- Αύξηση της εποχικότητας
- Μεγάλη αύξηση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων

Έτσι, οι ειδικότητες και επαγγέλματα όπου αναμένεται να υπάρξει αύξηση της ζήτησης από την περιφερειακή αγορά είναι:

Πίνακας 30 Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένονται Αυξήσεις με Βάση το Αισιόδοξο Σενάριο

• Υπ. Ψηφιακού Περιεχομένου	• Μάγειρας_Γ
• Καμαριέρα	• Κηπουρός
• Σερβιτόρος	• Sales
• Receptionist	• F&B_Manager
• Barista/Barman	• Executive_Chef
• Καθαριστής	• Λογιστής
• Housekeeping_Manager	• Λινοθηκάριος(Laundry)
• Β. Σερβιτόρου	• Guest_Relations
• Λαντζέρης	• Πληροφορικός-IT
• Προϊσταμένη_ορόφου	• Ζαχαροπλάστης

• Μάγειρας_A	• Άλλο
• ΒοηθόςReceptionist	• Διευθυντής
• Τεχνική_Υποστήριξη	• Front_Office_Manager/Team_Leader
• Μάγειρας_B	• Αποθηκάριος
• Marketing	• Βοηθός_κηπουρού
• Bellman/Doorman	• Sommelier
• Μετρ	

(Επεξεργασία ΕΕΟ)

6.3.3 Το Αρνητικό/Απαισιόδοξο Σενάριο

Για το σενάριο αυτό θεωρείται ότι ισχύουν οι κάτωθι παραδοχές:

Πίνακας 31. Το Απαισιόδοξο Σενάριο

Χρονοβόρες διαδικασίες συμβάσεων & χωροταξικά και αδειοδοτικά προβλήματα με αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην ανάπτυξη υποδομών ή/και στις αναπτυξιακές δραστηριότητες και τις επενδύσεις του Τουρισμού	Ένταση του πολέμου στην Ουκρανία, με περαιτέρω αύξηση του ενεργειακού κόστους και περαιτέρω διαταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα
Αξιοποίηση Χρηματοδοτικών εργαλείων με μειωμένους ρυθμούς Απορρόφησης	Ενεργειακή κρίση: Σημαντική αύξηση παραγωγής ενέργειας από ρυπαρόνες πρώτες ύλες (πχ. λιγνίτης). Ενεργειακή Ανασφάλεια
Αδυναμία Εκπαίδευσης και Κατάρτισης να καλύψουν τις ανάγκες του Τουρισμού Μεταβολή στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση	Συνεργασία με Ερευνητικά και Πανεπιστημιακά Ιδρύματα

(Επεξεργασία ΕΕΟ)

Με βάση τις παραπάνω παραδοχές, αναμένεται

- ελαφρά μειωμένη ζήτηση των υπηρεσιών του Τομέα.
- Διαμόρφωση χαμηλής δυναμικής εξωστρέφειας για τις επιχειρήσεις.
- Σημαντική αύξηση του κόστους λειτουργίας μια επιχείρησης, λόγω αύξησης του ενεργειακού κόστους και αύξησης του πληθωρισμού.
- Διατήρηση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων.
- Σταθερή ή ελαφρά μειωμένη ζήτηση ανθρώπινου δυναμικού

Έτσι, οι ειδικότητες και επαγγέλματα όπου αναμένεται να υπάρξει σταθεροποίηση της ζήτησης από την περιφερειακή αγορά είναι:

Πίνακας 32. Ειδικότητες και Επαγγέλματα στα οποία Αναμένεται Σταθεροποίηση Ζήτησης με Βάση το Απαισιόδοξο Σενάριο

- Υπ. Ψηφιακού Περιεχομένου
- Καμαριέρα
- Σερβιτόρος
- Receptionist
- Barista/Barman
- Καθαριστής
- Housekeeping_Manager
- Β.Σερβιτόρου
- Λαντζέρης
- Προϊσταμένη_ορόφου
- Μάγειρας_A
- ΒοηθόςReceptionist
- Τεχνική_Υποστήριξη
- Μάγειρας_B
- Marketing
- Bellman/Doorman
- Μετρ
- Μάγειρας_Γ
- Κηπουρός
- Sales
- F&B_Manager
- Executive_Chef
- Λογιστής
- Λινοθηκάριος(Laundry)
- Guest_Relations
- Πληροφορικός-IT
- Ζαχαροπλάστης
- Άλλο
- Διευθυντής
- Front_Office_Manager/Team_Leader
- Αποθηκάριος
- Βοηθός_κηπουρού
- Sommelier

7. Ποιοτική Έρευνα Προοπτικής Διερεύνησης Δεξιοτήτων (skills foresight) & Θέσεων Εργασίας

Στα πλαίσια της Ποιοτικής Έρευνας Προοπτικής Διερεύνησης η σημαντικότερη δράση είναι η δημόσια διαβούλευση με πολλά ενδιαφερόμενα μέρη στη βάση των Κειμένων Βάσης που διαμορφώθηκαν κατά το ProForesight στάδιο της μελέτης.

Στην παρούσα ενότητα αναπτύσσονται τα κριτήρια επιλογής των συμμετεχόντων στη διαβούλευση, τα χαρακτηριστικά των κειμένων βάσης, στοιχεία σχετικά με την υλοποίηση της εκδήλωσης παρουσίασης και της ομάδας εστίασης, και τα σημαντικότερα ευρήματα από τη διαβούλευση.

7.1 Προσδιορισμός κριτηρίων επιλογής συμμετεχόντων στην Ομάδα Εστίασης

Η σύνθεση των συμμετεχόντων στην Ομάδα Εστίασης της διερεύνησης επαγγελματιών και δεξιοτήτων αποτελείται από τα ενδιαφερόμενα μέρη ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της. Στη συγκεκριμένη ομάδα επιλέχθηκε να κληθούν εκπρόσωποι από:

- Φορείς χάραξης πολιτικής (Περιφέρεια, ΔΥΠΑ, οργανισμοί)
- Ειδικοί επιστήμονες με αποδεδειγμένο έργο στο πεδίο (Πανεπιστημιακοί)
- Εκπαιδευτικοί από την Επαγγελματική Εκπαίδευση
- Κοινωνικοί εταίροι (Επιμελητήρια, Σύλλογοι) και οργανώσεις Κοινωνίας Πολιτών
- Ειδικοί της αγοράς εργασίας (πάροχοι επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης και δια βίου μάθησης, σχεδιαστές επαγγελματικών προγραμμάτων κατάρτισης, ειδικοί του επαγγέλματος, κέντρα διαμεσολάβησης των πανεπιστημίων, υπεύθυνοι διαδικτυακών πλατφορμών αγοράς εργασίας κλπ)
- Φορείς που ασκούν μία επίδραση στην κοινή γνώμη (δημοσιογράφοι, σχετικοί πανεπιστημιακοί)
- Συνδικαλιστικοί φορείς (εργαζομένων και εργοδοτών)

Με βάση τα παραπάνω, εκλήθησαν οι παρακάτω περιφερειακοί και τοπικοί φορείς:

Πίνακας 33 Προσκεκλημένοι της Εστιαζόμενης Ομάδας

Περιφέρεια ή Π. Ενότητα	Φορέας
ΠΑΕ	Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης
	Διεύθυνση Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Τουρισμού και Απασχόλησης, (Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης)
	Τμήμα Σχεδιασμού Τουριστικής Στρατηγικής (Διεύθυνση Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Τουρισμού και Απασχόλησης)
	Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Επιχειρηματικότητας, Έρευνας και Καινοτομίας
	Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Πολιτισμού και Τουρισμού
	Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού
	ΔΥΠΑ (ΟΑΕΔ) Περιφερειακή Δνση Πελοποννήσου
	ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Πάτρας

	ΤΕΕ - Τμήμα Δυτικής Ελλάδας
ΠΕ Αχαΐας	Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Αχαΐας (Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης)
	Επιμελητήριο Αχαΐας
	Εμπορικό και Τουριστικό Επιμελητήριο Αχαΐας
	Τμήμα Τουρισμού, Αθλητισμού, Πολιτισμού και Απασχόλησης Π.Ε. Αχαΐας (Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Αχαΐας)
	Ένωση Ξενοδόχων & Τουριστικών Καταλυμάτων Επαρχίας Καλαβρύτων
	Ένωση Ξενοδόχων Νομού Αχαΐας
	Ένωση Ξενοδόχων Αρχαίας Ολυμπίας & Περιχώρων
	Ομοσπονδία Επιχειρηματιών Ενοικιαζόμενων Δωματίων - Διαμερισμάτων Πελοποννήσου Και Κυθήρων
	Σύνδεσμος Τουριστικών Γραφείων Δυτικής Ελλάδας
	Πειραματική Επαγγελματική Σχολή Μαθητείας (ΟΑΕΔ), κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας, ΕΠΑΣ Πάτρας
	Δ.ΙΕΚ Δυτικής Αχαΐας
	ΔΠΙΕΚ Πάτρας
	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ
	ΑΚΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Ε.Π.Ε.
SAMMY PC	
ΠΕ Ηλείας	Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Ηλείας (Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης)
	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΛΕΙΑΣ
	Τμήμα Τουρισμού, Αθλητισμού, Πολιτισμού και Απασχόλησης Π.Ε. Ηλείας (Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Ηλείας)
	Δημόσιο ΙΕΚ Πύργου
ΠΕ Αιτ/νανίας	Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας (Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης)
	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ
	Τμήμα Τουρισμού, Αθλητισμού, Πολιτισμού και Απασχόλησης Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας (Διεύθυνση Ανάπτυξης Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας)
	Δημόσιο ΙΕΚ Αγρινίου

7.2 Κείμενο Βάσης & Μεθοδολογικό Εργαλείο: Ερωτηματολόγιο Επικύρωσης & Συλλογής Προτάσεων

Σε όλους όσους προσκλήθηκαν προωθήθηκε Κείμενο Βάσης και Μεθοδολογικό Εργαλείο: «Ερωτηματολόγιο Επικύρωσης & Συλλογής Προτάσεων» το οποίο στοχεύει στην αποτύπωση των απόψεων και εκτιμήσεων των συμμετεχόντων σχετικά με τα δυνατά και αδύναμα σημεία, τις ευκαιρίες και απειλές που χαρακτηρίζουν το θεματικό τομέα μελέτης. Στόχος του κειμένου βάσης ήταν η παρουσίαση του θεματικού τομέα μελέτης με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεισφέρει στο βέλτιστο δυνατόν στην ενημέρωση των συμμετεχόντων στην αντίστοιχη ομάδα εστίασης (focus group). Σημαντικό τμήμα του κειμένου βάσης μετά τις απαραίτητες

προσαρμογές και την επικύρωσή του από την ομάδα εργασίας, αποτελεί τμήμα της παρούσας μελέτης. Επίσης, το Ερωτηματολόγιο Επικύρωσης & Συλλογής Προτάσεων αναρτήθηκε και ως Google Form.

7.3 Υλοποίηση Εκδήλωσης/ Ομάδα Εστίασης

Τη Δευτέρα 11 Ιουλίου 2021 στο ξενοδοχείο Poseidon Palace, στο Δήμο Δυτ. Αχαΐας, πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση παρουσίαση και η ομάδα εστίασης. Κατά τη διάρκειά της υπήρξε ιδιαίτερη αναφορά στην παρουσίαση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας της ΠΔΕ και εξαιρετικό ενδιαφέρον απ' όλους τους συμμετέχοντες για τον Μηχανισμό και τις δυνατότητές του. Στην Εκδήλωση συμμετείχαν οι περισσότεροι φορείς της ΠΔΕ και της ΠΕ Αχαΐας, ενώ υπήρχε περιορισμένη συμμετοχή από τις άλλες ΠΕ. Επιπρόσθετα συμμετείχαν πολλοί πανεπιστημιακοί του Τμήματος Τουριστικών και του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, στελέχη ιδιωτικών εκπαιδευτικών οργανισμών και φορέων του τουρισμού (ξενοδοχεία, μαρίνες, ερασιτεχνική αεροπλοΐα κλπ).

7.4 Ευρήματα από ενέργειες διαβούλευσης

Από την ομάδα εστίασης και τις απαντήσεις στο Google Form, προέκυψαν τα ακόλουθα βασικά ευρήματα:

- Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν και επικύρωσαν τις θέσεις που είχαν αναπτυχθεί στα κείμενα βάσης και στο βαθμό που η Ομάδα Εργασίας είχε προσεγγίσει το θεματικό πεδίο μελέτης σε σχέση με τα επαγγέλματα/ειδικότητες και τις δεξιότητες που αναμένεται να παρουσιάζουν ζήτηση κατά το επόμενο χρονικό διάστημα (σε βάθος χρόνου 2-5 ετών).
- Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν πως εκτός των επαγγελμάτων/ ειδικοτήτων και δεξιοτήτων που καταγράφονται στο κείμενο βάσης, ζήτηση αναμένεται να υπάρξει και σε άλλα επαγγέλματα, ειδικότητες και δεξιότητες που ενσωματώθηκαν σε πάρα πολλά σημεία της μελέτης. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ελλείψεις, σε ψηφιακές και κοινωνικές δεξιότητες, σε θέματα με άτομα από διαφορετική κουλτούρα (διαπολιτισμικότητα), στις Ξένες Γλώσσες, και στις επικοινωνιακές δεξιότητες.
- Από πολλούς φορείς αναφέρθηκε η προσπάθεια διεθνοποίησης του Αεροδρομίου Αράξου, που σήμερα εξυπηρετεί μόνο πτήσεις charter
- Ο Αντιπεριφερειάρχης Επιχειρηματικότητας, Έρευνας και Καινοτομίας κ.Ζαΐμης αναφέρθηκε τόσο στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Περιφέρειας για την ανάπτυξη και τον ψηφιακό και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της τουριστικής βιομηχανίας, όσο και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας. Επίσης, αναφέρθηκε στην ανάγκη ανάπτυξης των υποδομών όλων των Π.Ε. συμπεριλαμβανομένου του αεροδρομίου Αράξου και του αεροδρομίου ελαφρών αεροσκαφών στο Επιτάλιο της Ηλείας και στην ανάγκη ανάπτυξης του εισερχόμενου τουρισμού σε όλες τις περιφέρειες
- Εκπρόσωποι των φορέων του yachting και της ερασιτεχνικής αεροπλοΐας αναφέρθηκαν στα προβλήματα αλλά και τις δυνατότητες ανάπτυξης των κλάδων τους

- Αναφέρθηκαν επίσης θέματα σχετικά με την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού στα Καλάβρυτα, για την ανάπτυξη του city break στην Πάτρα και στη Ναύπακτο.
- Παρουσιάσθηκαν από το Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού, θέματα σχετικά με τον SMART και τον SILVER Τουρισμό, τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τον εκπαιδευτικό τουρισμό.
- Εκπρόσωποι των Κέντρων Ικανοτήτων αναφέρθηκαν σε πλήθος δράσεων ψηφιακών και καινοτομικών που αναπτύσσονται στην Περιφέρεια σχετικά με τον Τουρισμό.
- Αρκετοί συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στις δύσκολες και πιεστικές συνθήκες εργασίας στον Τουριστικό Τομέα.

8. Συνθετική διάγνωση

Με βάση τα ευρήματα της διαβούλευσης, τα κείμενα βάσης που διαμορφώθηκαν κατά την ProForesight φάση και τους παρακάτω άξονες:

- Οι πολλαπλές συνέπειες της κλιματικής κρίσης στην παραγωγική διαδικασία, στην οικονομία και στην ενέργεια, στις κλιματολογικές συνθήκες, στο έδαφος, στη χλωρίδα και στην πανίδα, καθώς και στις υγειονομικές κρίσεις και κυρίως στην παγκόσμια πολιτική και οικονομική κατάσταση
- Η αξιοποίηση των Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός, ΤΑΑ κλπ)
- Η αξιοποίηση των Αναπτυξιακών πρωτοβουλιών της Περιφέρειας (ΠΕΠ, Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ, Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς εργασίας, ΠΕΠ, ΠΠΑ, κλπ)
- Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.
- Οι δεσμεύσεις της χώρας έναντι εταίρων για την επίτευξη στόχων καινοτομίας, βιώσιμης ανάπτυξης και πράσινης μετάβασης.
- Η εξέλιξη της κρίσης στην Ουκρανία και οι επιδράσεις της στον τομέα της ενέργειας και της οικονομίας.
- Η καλλιέργεια κουλτούρας φιλικής προς τα τουριστικά επαγγέλματα
- Η αξιοποίηση/ενεργοποίηση των Εκπαιδευτικών Εργαλείων (Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια, ΚΔΒΜ Πανεπιστημίων, Παράλληλο Μηχανογραφικό, Μαθητεία, Πρακτική Άσκηση κλπ)
- Η εξέλιξη της πανδημίας του κορονοϊού και οι επιδράσεις της στον τομέα της οικονομίας.
- Η δημιουργία και λειτουργία Οργανισμού Διαχείρισης του Προορισμού
- Η άρση εμποδίων για την προέλευση μικρών και μεγάλων επενδύσεων.
- Η καλλιέργεια κουλτούρας φιλικής προς το περιβάλλον στο γενικό κοινό και στην επιχειρηματική κοινότητα
- Ο βαθμός διασύνδεσης της ερευνητικής δραστηριότητας με την παραγωγική διαδικασία
- Το επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων του γενικού πληθυσμού

διαμορφώθηκε η συνθετική διάγνωση προοπτικής διερεύνησης και παρουσιάζονται ακολούθως: (α) οι Δυνατότητες και Προοπτικές του Τουριστικού Κλάδου και του Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια και (β) οι Προοπτικές Θέσεων Εργασίας και Δεξιοτήτων στον Τουρισμό της ΠΔΕ.

8.1 Δυνατότητες και Προοπτικές του Τουριστικού Κλάδου και του Ανθρώπινου Δυναμικού του στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Οι Δυνατότητες και Προοπτικές του Κλάδου στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας προσδιορίζονται κυρίως από τα Προγραμματικά και Κανονιστικά κείμενα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, δευτερευόντως από τα Εθνικά και Τομεακά Προγραμματικά κείμενα και σε πολύ μικρότερο βαθμό από τη διαβούλευση του παρόντος έργου, που άλλωστε δεν έχει αυτό το σκοπό.

Ιδιαίτερα ενόψει της πλήρους εφαρμογής του Τομεακού Προγράμματος Τουρισμού 2021-2025 η συνθετική εκτίμηση των δυνατοτήτων και προοπτικών του τουριστικού κλάδου στη

Δυτική Ελλάδα έχει ως μόνο σκοπό την καλύτερη προοπτική διερεύνηση των θέσεων εργασίας και των ζητούμενων δεξιοτήτων, που είναι και ο πυρήνας της παρούσας μελέτης.

Η απασχόληση στον Τουρισμό στην ΠΔΕ προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρθρωση και τα χαρακτηριστικά του τουρισμού της ΠΔΕ, ενδεικτικά : εσωτερικός χειμερινός τουρισμός στα Καλάβρυτα, πεντάστερος εισερχόμενος τουρισμός στην Ηλεία, περιορισμένος εισερχόμενος τουρισμός στην Αιτ/νία, εποχική λειτουργία της πλειονότητας των μονάδων, κ.ο.κ., αλλά και τις περιορισμένες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης, τις εξαιρετικά απαιτητικές συνθήκες εργασίας και τη χαμηλή κοινωνική αποδοχή («σύνδρομο γκαρσόνια της Ευρώπης»), κ.α.

Στην επόμενη πενταετία, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών και υποστηρικτικών εργαλείων που προσφέρονται στη Περιφέρεια και εφόσον δεν υπάρξουν συνθήκες δυσμενέστερες της σημερινής κρίσης, η ανάπτυξη του Τουρισμού της Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας έχει την προοπτική να διαμορφώσει τρεις διακριτές ταχύτητες εξέλιξης, σχετιζόμενες με τις ζητούμενες δεξιότητες και επαγγέλματα:

1. **Τον Παραδοσιακό Τουρισμό** (Ξενοδοχεία και Εστίαση) χαμηλής παραγωγικότητας που απευθύνεται κυρίως στον εσωτερικό τουρισμό και θα συνεχίσει να προσφέρει το προϊόν «Bed & Bath», είτε κατά την καλοκαιρινή περίοδο ως «Sun & Swim», είτε κατά την χειμερινή περίοδο στην περιοχή των Καλαβρύτων, που θα προσαρμοσθεί στις ελάχιστες απαιτήσεις βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης και της ψηφιακής εποχής και θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει προβλήματα στελέχωσης λόγω της εποχικότητας της λειτουργίας τους και της αδυναμίας εργασιακής αποκατάστασης.
2. **Την «Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0»** που θα στραφεί κυρίως στην ανταγωνιστική εξωτερική αγορά, με την υιοθέτηση της Πράσινης και Βιώσιμης Ανάπτυξης, τον Ψηφιακό μετασχηματισμό (Green & SMART Hospitality) και την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών (εξειδικευμένων, και συνεργατικών) κυρίως προς τον Silver τουρισμό, η οποία θα προσεγγίζει τη 12μηνη λειτουργία και θα λειτουργεί στο πλαίσιο οικοσυστημάτων διαχείρισης προορισμού. Οι επιχειρήσεις της κατηγορίας θα είναι χαμηλής προς μέσης παραγωγικότητας. Η στελέχωση των επιχειρήσεων της κατηγορίας θα απαιτεί πιο εξειδικευμένο και κατηρτισμένο προσωπικό (Reskilling και Upskilling), που θα έχει σημαντικές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης.
3. **Εξειδικευμένες Τουριστικές Μονάδες** που θα αξιοποιούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας και των Π.Ε. αλλά και την πράσινη και ψηφιακή εποχή (Green & SMART). Στα πλαίσια της παροχής συνεργατικών προϊόντων, θα υπάρχει συνεργασία με τις επιχειρήσεις της προηγούμενης ενότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται εγκαταστάσεις εναλλακτικού τουρισμού εγκαταστάσεις αγροτουρισμού και γαστρονομίας με εξειδίκευση στα προϊόντα όλων των ΠΕ, καταδυτικές μονάδες (π.χ. στο καταδυτικό πεδίο Αστακού-Πάλαιρου), αξιοποίηση των αναρριχητικών πεδίων (Αχαΐας και Αιτ/νίας), μονάδες αθλητικού τουρισμού στην Αρχαία Ολυμπία, μονάδες city break στη Ναύπακτο κλπ. Οι επιχειρήσεις αυτές θα είναι χαμηλής προς μέσης παραγωγικότητας. Η στελέχωση αυτών των επιχειρήσεων θα αποτελείται κυρίως από εξειδικευμένο προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων.

8.1.1 Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας – Δυνατότητες και Προοπτικές Τουριστικού Κλάδου

Στην ΠΕ Αχαΐας δραστηριοποιούνται οι περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις της ΠΔΕ. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η SWOT Ανάλυση για την ΠΕ Αχαΐας.

Πίνακας 34. SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Αχαΐας.

Δυνατά Σημεία	Αδύναμα σημεία
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση και ταύτιση με τα Παγκόσμιας εμβέλειας Brand «Ολυμπία» & «Ολυμπιακοί Αγώνες» • Δυνατότητα ανάπτυξης ξεχωριστής /υποστηρικτικής ταυτότητας (sub brand) • Πλήθος Πολιτιστικών & Θρησκευτικών Πόρων • Κομβική γεωγραφική τοποθεσία ως Δυτική Πύλη της χώρας • Εκτεταμένο δίκτυο συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας (2 σύγχρονοι αυτοκινητόδρομοι, Ολυμπία Οδός & Ιονία Οδός) η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, ένας διεθνής αερολιμένας και σημαντικό δίκτυο λιμένων • Σημαντικές εκδηλώσεις (βλ. Καρναβάλι Πατρών) • Ένα από τα τρία αδειοδοτημένα υδατοδρόμια (Πάτρα) • Ύπαρξη λιμενικών υποδομών κατάλληλων για την ανάπτυξη προϊόντος Ναυτικού Τουρισμού • Εκτεταμένη ακτογραμμή με πλήθος προσβάσιμων παραλιών • Τοπικά Αγροδιατροφικά Προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ) • Ιδιαίτεροι φυσικοί πόροι υψηλής περιβαλλοντικής και αισθητικής αξίας • Χιονοδρομικό Κέντρο Καλαβρύτων είναι ένα από το πιο κοντινά στην Αττική • Δυνατότητα ανάπτυξης συνεδριακού τουρισμού και city break • Δυνατότητα ανάπτυξης τριών τουριστικών εποχιακών περιόδων 	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικές Ελλείψεις σε Ειδικότητες του Τουρισμού • Ιδιαίτερη βαρύτητα στήριξης στον Εσωτερικό Τουρισμό, • Αδυναμίες και προβλήματα στο υφιστάμενο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας • Σχετικά περιορισμένη κατάρτιση και επιμόρφωση των εργαζομένων σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας • Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις παραμένουν σε εξαιρετικά μικρό μέγεθος • Έντονος ανταγωνισμός και σύγχυση καταναλωτή από την ύπαρξη του brand Πελοπόννησος • Κατακερματισμός πόρων τουριστικής προβολής μεταξύ φορέων / δήμων και Περιφέρειας -χωρίς ενιαίο στρατηγικό σχέδιο • Χαμηλός βαθμός διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος παρά τους σημαντικούς πολιτιστικούς, ιστορικούς και περιβαλλοντικούς πόρους που διαθέτει • Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου • Περιορισμένη δικτύωση μεταξύ των επιχειρηματιών του τουρισμού και διασύνδεσης με άλλους σχετιζόμενους τομείς δραστηριότητας (αγροδιατροφή, εναλλακτικός τουρισμός), • Αναξιοποίητο Παράκτιο Μέτωπο • Έντονη εποχικότητα και υπερσυγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης σε λίγες περιοχές για περιορισμένο χρονικό διάστημα (κυρίως τους θερινούς μήνες)

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση του Brand Name «ΑΧΑΙΑ» συνδυαστικά με το "ΟΛΥΜΠΙΑ» • Δημιουργία και λειτουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού • Σύνδεση Λιμανιών με Οδικό & Σιδηροδρομικό Δίκτυο-ιδιαίτερα στους άξονες Πάτρα-Ολυμπία και Ιόνια Οδό • Λειτουργία Υδατοδρομίου • Ανάπτυξη Θαλάσσιου Τουρισμού, Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού, Αθλητικού Τουρισμού κλπ • Αξιοποίηση των ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντων και της Γαστρονομίας • Ψηφιακός μετασχηματισμός • Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος • Ένταξη στις διεθνείς αλυσίδες αξίας • Έμφαση στην βιώσιμη και καινοτομική Ανάπτυξη στο ΠΕΠ «Δυτική Ελλάδα 2021-2027». • Ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών εργαλείων διακρατικά και διασυνοριακά επιχειρησιακά προγράμματα. • Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο σύνδεσης του Τουρισμού Κρουαζιέρας με θεματικές δραστηριότητας • Αναπτυξιακά Προγράμματα όπως πχ «Πολιτιστική Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Αιτωλοακαρνανίας» • Νέος αναπτυξιακός νόμος • Περιφερειακές Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες (Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ κ.ά) 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδύναμη τουριστική ταυτότητα • Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από εδραιωμένους και πιο ώριμους τουριστικά προορισμούς • Εδραιωμένη επιχειρηματική κουλτούρα που βασίζεται στο υφιστάμενο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης εσωτερικού τουρισμού • Μεγάλη ανομοιογένεια στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν • Κλιματική Κρίση (Τάση μείωσης της περιόδου χιονιού μακροπρόθεσμα κλπ) και διάβρωση ακτών • Ενεργειακή Ανασφάλεια & Ενεργειακό Κόστος • Ένταση ή και συνέχιση της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία • Αύξηση τελών και εισφορών προς τρίτους (βλ. ΑΕΠΥ, κλπ) • Επιδείνωση Δημοσιονομικών Μεγεθών • Πληθωρισμός και Χρηματοοικονομική Κρίση. • Υγειονομικές Κρίσεις • Ελλιπές ή μη ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο Τουρισμού

8.1.2 Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας – Δυνατότητες και Προοπτικές

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η SWOT Ανάλυση για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας

Πίνακας 35 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας.

Δυνατά Σημεία	Αδύναμα σημεία
<ul style="list-style-type: none"> • Σύνδεση με τα Παγκόσμια Brand «Ολυμπία» & «Ολυμπιακοί Αγώνες», • Πλήθος Πολιτιστικών & Θρησκευτικών Πόρων • Πλήθος πόρων εναλλακτικού τουρισμού • Εκτεταμένο δίκτυο συνδεσιμότητας και προσβασιμότητας (Ιονία Οδός, ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, ένας διεθνής αερολιμένας) και σημαντικό δίκτυο λιμένων • Ύπαρξη λιμενικών υποδομών κατάλληλων για την ανάπτυξη προϊόντος Ναυτικού Τουρισμού • Σημαντικό πλήθος μαρίνων • Εκτεταμένη ακτογραμμή με πλήθος προσβάσιμων παραλιών. • Τοπικά Αγροδιατροφικά Προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ) • Ιδιαίτεροι φυσικοί πόροι υψηλής περιβαλλοντικής και αισθητικής αξίας • Δυνατότητα ανάπτυξης του τουριστικού τομέα με διάρκεια τριών τουριστικών εποχιακών περιόδων 	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικές Ελλείψεις σε Ειδικότητες του Τουρισμού • Ιδιαίτερη βαρύτητα στήριξης στον Εσωτερικό Τουρισμό, • Αδυναμίες και προβλήματα στο υφιστάμενο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας • Σχετικά περιορισμένη κατάρτιση και επιμόρφωση των εργαζομένων σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας • Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις παραμένουν σε εξαιρετικά μικρό μέγεθος • Έντονος ανταγωνισμός και σύγχυση καταναλωτή από την ύπαρξη του brand Πελοπόννησος και ΗΠΕΙΡΟΣ και ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ • Σύγχυση ιστορικής/πολιτιστικής ταυτότητας μεταξύ της ενιαίας ονομασίας «Αιτωλοακαρνανία» και της : «Αιτωλίας» - «Ακαρνανίας» - «Περ. Δυτικής Ελλάδος» • Κατακερματισμός πόρων τουριστικής προβολής μεταξύ φορέων / δήμων και Περιφέρειας -χωρίς ενιαίο στρατηγικό σχέδιο • Χαμηλός βαθμός διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος παρά τους σημαντικούς πολιτιστικούς, ιστορικούς και περιβαλλοντικούς πόρους που διαθέτει • Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου • Περιορισμένη δικτύωση μεταξύ των επιχειρηματιών του τουρισμού και διασύνδεσης με άλλους σχετιζόμενους τομείς δραστηριότητας (αγροδιατροφή, εναλλακτικός τουρισμός), • Αναξιοποίητο Παράκτιο Μέτωπο • Έντονη εποχικότητα και υπερσυγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης σε λίγες για περιορισμένο χρονικό διάστημα (κυρίως τους θερινούς μήνες)

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση του Brand Name «ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ» συνδυαστικά με το "ΟΛΥΜΠΙΑ» • Δημιουργία και λειτουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού • Σύνδεση Λιμανιών με Οδικό & Σιδηροδρομικό Δίκτυο-ιδιαίτερα στους άξονες της Ιόνιας Οδού • Ανάπτυξη Θαλάσσιου Τουρισμού, Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού, Αθλητικού Τουρισμού κλπ • Αξιοποίηση των ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντων και της Γαστρονομίας • Ψηφιακός μετασχηματισμός • Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος • Ένταξη στις διεθνείς αλυσίδες αξίας • Έμφαση στην βιώσιμη και καινοτομική Ανάπτυξη στο ΠΕΠ «Δυτική Ελλάδα 2021-2027». • Ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών εργαλείων διακρατικά και διασυνοριακά επιχειρησιακά προγράμματα. • Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο σύνδεσης του Τουρισμού Κρουαζιέρας με θεματικές δραστηριότητας • Εξειδικευμένα Αναπτυξιακά Προγράμματα όπως πχ «Πολιτιστική Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Αιτωλοακαρνανίας» • Νέος αναπτυξιακός νόμος • Περιφερειακές Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες (Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ κá) 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδύναμη τουριστική ταυτότητα • Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από εδραιωμένους και πιο ώριμους τουριστικά προορισμούς • Εδραιωμένη επιχειρηματική κουλτούρα που βασίζεται στο υφιστάμενο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης εσωτερικού τουρισμού • Μεγάλη ανομοιογένεια στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν • Κλιματική Κρίση (Τάση μείωσης της περιόδου χιονιού μακροπρόθεσμα κλπ) και διάβρωση ακτών • Ενεργειακή Ανασφάλεια & Ενεργειακό Κόστος • Ένταση ή και συνέχιση της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία • Αύξηση τελών και εισφορών προς τρίτους (βλ. ΑΕΠΥ, κλπ) • Επιδείνωση Δημοσιονομικών Μεγεθών • Πληθωρισμός και Χρηματοοικονομική Κρίση. • Υγειονομικές Κρίσεις • Ελλιπές ή μη ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο Τουρισμού •

8.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας – Δυνατότητες και Προοπτικές

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η SWOT Ανάλυση για την ΠΕ Ηλείας:

Πίνακας 36 SWOT Ανάλυση του Τομέα Τουρισμού στην Π.Ε. Ηλείας.

Δυνατά Σημεία	Αδύναμα σημεία
<ul style="list-style-type: none"> • Απόλυτη ταύτιση με «Ολυμπία» & «Ολυμπιακοί Αγώνες» ήτοι τα Παγκόσμια Τουριστικά Brand • Πλήθος Πολιτιστικών & Θρησκευτικών Πόρων • Ύπαρξη λιμενικών υποδομών κατάλληλων για την ανάπτυξη προϊόντος Ναυτικού Τουρισμού • Το λιμάνι του Κατάκολου αποτελεί έναν εδραιωμένο προορισμό για τον τουρισμό κρουαζιέρας και διαθέτει σημαντικές υποδομές • Εκτεταμένη ακτογραμμή με πλήθος προσβάσιμων παραλιών διεθνούς εμβέλειας (βλ. Καλογριά, κλπ) • Τοπικά Αγροδιατροφικά Προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ) • Ιδιαίτεροι φυσικοί πόροι υψηλής περιβαλλοντικής και αισθητικής αξίας • Δυνατότητα ανάπτυξης τουλάχιστον τριών τουριστικών εποχιακών περιόδων 	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικές Ελλείψεις σε Ειδικότητες του Τουρισμού • Αδυναμίες και προβλήματα στο υφιστάμενο οδικό δίκτυο • Σχετικά περιορισμένη κατάρτιση και επιμόρφωση των εργαζομένων σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας • Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις παραμένουν σε εξαιρετικά μικρό μέγεθος • Έντονος ανταγωνισμός και σύγχυση καταναλωτή από την ύπαρξη του brand Πελοπόννησος • Κατακερματισμός πόρων τουριστικής προβολής μεταξύ φορέων / δήμων και Περιφέρειας -χωρίς ενιαίο στρατηγικό σχέδιο • Χαμηλός βαθμός διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος παρά τους σημαντικούς πολιτιστικούς, ιστορικούς και περιβαλλοντικούς πόρους που διαθέτει • Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου • Περιορισμένη δικτύωση μεταξύ των επιχειρηματιών του τουρισμού και διασύνδεσης με άλλους σχετιζόμενους τομείς δραστηριότητας (αγροδιατροφή, εναλλακτικός τουρισμός), • Αναξιοποίητο εσωτερικό ορεινό ή ημιορεινό μέτωπο • Υπερσυγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης στην επίσκεψη του αρχαιολογικού χώρου Ολυμπίας και αδιαφορία για τους υπόλοιπους τουριστικούς / αρχαιολογικούς πόρους

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Η ανάπτυξη και προβολή του Brand Name • Δημιουργία / λειτουργία Οργανισμού Διαχείρισης Προορισμού • Η Σύνδεση Λιμένα Κατάκολου και Πάτρας με Οδικό & Σιδηροδρομικό Δίκτυο-ιδιαίτερα προς Πύργο-Ολύμπια • Η σύνδεση της Αρχαίας Ολυμπίας με την Οδό Μορέας • Η ανάπτυξη Θαλάσσιου Τουρισμού, Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού, Αθλητικού Τουρισμού κλπ • Αξιοποίηση των ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντων και της Γαστρονομίας • Ψηφιακός μετασχηματισμός • Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος • Ένταξη στις διεθνείς αλυσίδες αξίας • Έμφαση στην βιώσιμη και καινοτομική Ανάπτυξη στο ΠΕΠ «Δυτική Ελλάδα 2021-2027». • Ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών εργαλείων διακρατικά και διασυνοριακά επιχειρησιακά προγράμματα. • Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο σύνδεσης του Τουρισμού Κρουαζιέρας με θεματικές δραστηριότητας • Εξειδικευμένα Αναπτυξιακά Προγράμματα όπως πχ «Πολιτιστική Διαδρομή Φύσης και Πολιτισμού της Αιτωλοακαρνανίας» • Νέος αναπτυξιακός νόμος • Περιφερειακές Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες (Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας, Επενδυτικό Profile ΠΔΕ κá) 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεχιζόμενη σύγχυση με το brand Πελοπόννησος • Συνεχιζόμενη απώλεια εσόδων από διαμονές / επισκέψεις των πελατών κρουαζιέρας σε Ολυμπία και Πύργο • Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από εδραιωμένους και πιο ώριμους ορεινούς και παραθαλάσσιους προορισμούς • Μεγάλη ανομοιογένεια στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν • Κλιματική Κρίση (Τάση μείωσης της περιόδου χιονιού μακροπρόθεσμα κλπ) και διάβρωση ακτών • Ενεργειακή Ανασφάλεια & Ενεργειακό Κόστος • Ένταση ή και συνέχιση της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία • Αύξηση τελών και εισφορών προς τρίτους (βλ. ΑΕΠΥ, κλπ) • Επιδείνωση Δημοσιονομικών Μεγεθών • Πληθωρισμός και Χρηματοοικονομική Κρίση. • Υγειονομικές Κρίσεις • Ελλιπές ή μη ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο Τουρισμού

8.2 Προοπτικές Θέσεων Εργασίας & Δεξιοτήτων στον Τομέα του Τουρισμού στην Δυτική Ελλάδα

Οι προοπτικές θέσεων εργασίας και δεξιοτήτων αναλύονται ως δεδομένα με βάση την επικράτηση των δυο πρώτων σεναρίων «BAU» (Business As Usual) και «Αισιόδοξο Σενάριο» και την κεντρική υπόθεση ότι η τεχνολογική εξέλιξη αποτελεί μείζονος σημασίας παράγοντα για τη μελλοντική διάρθρωση όλων των επαγγελματιών. Δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η συγκυρία, πρέπει να επισημάνουμε ότι οι εκτιμήσεις που παρουσιάζονται, στηρίζονται στην υπόρρητη υπόθεση, ότι η αβεβαιότητα που επικρατεί δεν θα οδηγήσει σε ενδεχόμενο νέο κλονισμό της εμπιστοσύνης των αγορών ασκώντας παράλληλες ψυχολογικές πιέσεις στον Τουριστικό Τομέα και σε μια νέα πρωτοφανή παγκόσμια κρίση.

Πίνακας 37 Σημαντικές Ειδικότητες του Τομέα Τουρισμού στην ΠΔΕ

Υπάλληλος Τουριστικού Γραφείου
Διευθυντής
Front_Office_Manager/Team_Leader
F&B_Manager
Guest_Relations
Receptionis Βοηθός Receptionist
Bellman/Doorman
Λογιστής
Sales & Marketing
Πληροφορικός-IT
Καμαριέρα
Housekeeping_Manager
Καθαριστής
Λινοθηκάριος(Laundry)
Προϊσταμένη_ορόφου
Μετρ
Sommelier
Σερβιτόρος & Β.Σερβιτόρου
Barista/Barman
Executive_Chef
Μάγειρας_A,B,Γ
Ζαχαροπλάστης & Βοηθός_ζαχαροπλάστη
Λαντζέρης
Τεχνική_Υποστήριξη
Αποθηκάριος
Κηπουρός & Βοηθός_κηπουρού

8.3 Αναδυόμενα Επαγγέλματα/ Ειδικότητες και Δεξιότητες

Στην ενότητα παρουσιάζονται τα αναδυόμενα επαγγέλματα και ειδικότητες που αναγνωρίστηκαν συμπεριλαμβανομένων των ευρημάτων της διαβούλευσης αλλά και βιβλιογραφικών αναφορών:

Πίνακας 38 Αναδυόμενα Επαγγέλματα Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Αναδυόμενα Επαγγέλματα & Ειδικότητες	ΖΗΤΗΣΗ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΩΝ				
	Ξενοδοχεία	Ταξ.Γραφεία & Εκθέσεις	Εστίαση	Ψυχαγωγία	Μεταφορές
Online Travel Agent	✓	✓			
Travel Insurance Agent	✓	✓	✓	✓	✓
Smart Tourism Technology Developer	✓	✓	✓	✓	
Influencer Marketeer	✓		✓	✓	
Sustainability Consultant	✓		✓		
Ancillary Revenue Manager (Δντης Πρόσθετων Εσόδων)	✓	✓			
Niche Tourism Provider (Πάροχος Εξειδικευμένου Τουρισμού)	✓	✓	✓		
Δοκιμαστές και αξιολογητές τροφίμων και ποτών	✓		✓	✓	
Ειδικοί Επαυξημένης Πραγματικότητας		✓		✓	

9. Προοπτικές ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος - Προτάσεις

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται το Πλαίσιο που λήφθηκε υπόψη για την ανάπτυξης προτάσεων για την ζήτηση σε θέσεις εργασίας και δεξιότητες στον τομέα του Τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τα επόμενα έτη και οι προτάσεις που διατυπώνονται για την ανάπτυξη και ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού στον Τουρισμό μέσω δράσεων Διά Βίου Μάθησης μη τυπικής μάθησης, Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ).

Η απασχόληση στον Τουρισμό στην ΠΔΕ προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρθρωση και τα χαρακτηριστικά του ξενοδοχειακού κλάδου της ΠΔΕ πχ. εσωτερικός χειμερινός τουρισμός στα Καλάβρυτα, πεντάστερος εισερχόμενος τουρισμός στην Ηλεία, περιορισμένος εισερχόμενος τουρισμός στην Αιτ/νία, εποχική λειτουργία της πλειονότητας των μονάδων, αλλά και τις περιορισμένες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης, τις εξαιρετικά απαιτητικές συνθήκες εργασίας και τη χαμηλή κοινωνική αποδοχή («σύνδρομο γκαρσόνια της Ευρώπης»).

Στην επόμενη πενταετία, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών και υποστηρικτικών εργαλείων που προσφέρονται στη Περιφέρεια και εφόσον δεν συμβούν συνθήκες δυσμενέστερες της σημερινής κρίσης, η ανάπτυξη του Τουρισμού της Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας έχει την προοπτική να διαμορφώσει τρεις διακριτές ταχύτητες εξέλιξης, σχετιζόμενες με τις ζητούμενες δεξιότητες και επαγγέλματα:

- **Τον «Παραδοσιακό Τουρισμό»** (Ξενοδοχεία και Εστίαση) χαμηλής παραγωγικότητας που απευθύνεται κυρίως στον εσωτερικό τουρισμό και θα συνεχίσει να προσφέρει το προϊόν “Bed & Bath”, είτε κατά την καλοκαιρινή περίοδο ως “Sun & Swim”, είτε κατά την χειμερινή περίοδο στην περιοχή των Καλαβρύτων, που θα προσαρμοσθεί στις ελάχιστες απαιτήσεις βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης και της ψηφιακής εποχής και θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει προβλήματα στελέχωσης λόγω της εποχικότητας της λειτουργίας τους και της αδυναμίας εργασιακής αποκατάστασης.
- **Την «Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0»** που θα στραφεί κυρίως στην ανταγωνιστική εξωτερική αγορά, με την υιοθέτηση της Πράσινης και Βιώσιμης Ανάπτυξης, τον Ψηφιακό μετασχηματισμό και την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών (εξειδικευμένων, και συνεργατικών) κυρίως προς τον “Silver” τουρισμό, θα προσεγγίζει τη 12μηνη λειτουργία και θα λειτουργεί στο πλαίσιο οικοσυστημάτων διαχείρισης προορισμού. Οι επιχειρήσεις της κατηγορίας θα είναι χαμηλής προς μέσης παραγωγικότητας. Η στελέχωση των επιχειρήσεων της κατηγορίας θα απαιτεί πιο εξειδικευμένο και κατηρτισμένο προσωπικό (Reskilling και Upskilling), που θα έχει σημαντικές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης.
- **Τις «Εξειδικευμένες Τουριστικές Μονάδες»** που θα αξιοποιούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας και των Περιφερειακών Ενοτήτων, αλλά και την πράσινη και ψηφιακή εποχή. Στα πλαίσια της παροχής συνεργατικών προϊόντων, θα υπάρχει συνεργασία με τις επιχειρήσεις της προηγούμενης ενότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται: εγκαταστάσεις αγροτουρισμού με εξειδίκευση στα προϊόντα όλων των ΠΕ, καταδυτικές μονάδες (βλ. στο καταδυτικό πεδίο Αστακού-Πάλαιρου), αξιοποίηση των αναρριχητικών πεδίων (Αχαΐας και Αιτ/νίας), μονάδες αθλητικού τουρισμού στην Αρχαία Ολυμπία, μονάδες city break στη Ναύπακτο, κλπ. Οι επιχειρήσεις αυτές θα

είναι χαμηλής προς μέσης παραγωγικότητας. Η στελέχωση αυτών των επιχειρήσεων θα αποτελείται κυρίως από εξειδικευμένο προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων.

Σημειώνεται, ότι στην Περιφέρεια σε επίπεδο **Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο Πατρών)** υπάρχει δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Συνοπτικά αναφέρονται τα κάτωθι¹³:

- Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών:/ **Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας** (2019, αρχικά ως Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών και έχει συμπεριληφθεί και το Τμήμα Μουσειολογίας): Πέραν από τις Προπτυχιακές Σπουδές, το εν λόγω Τμήμα παρέχει τη δυνατότητα Μεταπτυχιακών Σπουδών («Σύγχρονες Προσεγγίσεις στην Ιστορία και την Αρχαιολογία των Πόλεων»), καθώς και Διδακτορικών Σπουδών.
- Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων/ **Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού** (Έδρα Πάτρα): Πέραν από τις Προπτυχιακές Σπουδές, το εν λόγω Τμήμα παρέχει τη δυνατότητα Μεταπτυχιακών Σπουδών (συνοπτικά αναφέρονται το Πρόγραμμα ΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών & Επιχειρήσεων και το Διατμηματικό ΠΜΣ «Εκπαιδευτική Ηγεσία»), καθώς και Διδακτορικών Σπουδών.

Επίσης, σε επίπεδο **Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης**, υπάρχουν τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΚ) στην Περιφέρεια (και στις 3 ΠΕ), τα οποία προσφέρουν ειδικότητες συναφείς με το πεδίο του Τουρισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι:

- ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ – ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΟΦΩΝ – ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ)
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΡΤΟΠΟΙΟΣ – ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΑΣ (CHEF)
- ΦΥΛΑΚΑΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
- ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (V.I.C.T.TRAVEL)

Επιπρόσθετα, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν και οι **δημόσιες σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Τουρισμού**, οι οποίες λειτουργούν σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας και προσφέρουν τη δυνατότητα ενίσχυσης/ εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα αναφοράς. Συνοπτικά αναφέρονται¹⁴:

- Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Τ.Ε.): Στόχος της εκπαίδευσης αποτελεί η κατάρτιση στελεχών για τις ξενοδοχειακές, και λοιπές επιχειρήσεις του Τουριστικού τομέα. Λειτουργούν δύο (2) Α.Σ.Τ.Ε., στη Ρόδο και στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης.
- Σχολές Ξεναγών: Αποτελούν μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικές σχολές διάρκειας δύο (2) εκπαιδευτικών ετών. Λειτουργούν πέντε (5) Σχολές Ξεναγών, στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Κέρκυρα, στο Ρέθυμνο και στη Ρόδο.
- ΙΕΚ - Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση: Παρέχουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση σε απόφοιτους Δευτεροβάθμιας μη υποχρεωτικής τυπικής Εκπαίδευσης, δηλαδή

¹³ Πηγή: Διαδικτυακός τόπος Πανεπιστημίου Πατρών: <https://www.upatras.gr/>

¹⁴ Πηγή: Διαδικτυακός τόπος Υπουργείου Τουρισμού/ Δημόσιες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης: <http://www.mintour.edu.gr/>

Γ.Ε.Λ. ή ΕΠΑ.Λ., καθώς και σε κατόχους ισότιμων τίτλων. Λειτουργούν οκτώ (8) Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, στην Ανάβυσσο Αττικής, την Περαία Θεσσαλονίκης, το Ηράκλειο Κρήτης, τη Ρόδο, το Άργος, την Κέρκυρα, το Γαλαξίδι και την Αλεξανδρούπολη. Ειδικότητες:

- Στέλεχος Μονάδων Φιλοξενίας
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός - Ζαχαροπλαστικής
- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού
- Στέλεχος Λουτροθεραπείας/ Θαλασσοθεραπείας -SPA
- Στέλεχος Ταξιδιωτικών και Τουριστικών Επιχειρήσεων (Πειραματική ειδικότητα)
- Στέλεχος Επιχειρήσεων Φιλοξενίας με εξειδίκευση στον τομέα Διοίκησης Δωματίων (Πειραματική ειδικότητα)
- Συνεχιζόμενη Κατάρτιση - Μετεκπαίδευση: Το Υπουργείο Τουρισμού λειτουργεί σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και Τμήματα Μετεκπαίδευσης σύμφωνα με το ν. 1077/1980 όπως ισχύει, για τους ήδη εργαζομένους στον τουριστικό τομέα ή για πρόσκαιρα ανέργους, οι οποίοι διαθέτουν μόνον εμπειρική γνώση του αντικείμενου εργασίας τους. Τα προγράμματα μετεκπαίδευσης του ν. 1077/1980 είναι προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης τα οποία δεν εντάσσονται στην τυπική εκπαίδευση και οδηγούν στην απόκτηση αδιαβάθμητων τίτλων σπουδών. Ειδικότητες:
 - Υπηρεσία Υποδοχής
 - Επισιτισμός
 - Μαγειρική Τέχνη
 - Ζαχαροπλαστική Τέχνη
 - Οροφοκομία
 - Στέλεχος Λουτροθεραπείας/ Θαλασσοθεραπείας

Στη συνέχεια **παρουσιάζονται προτεινόμενα θεματικά αντικείμενα κατάρτισης** για άνεργους και εργαζόμενους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, τα οποία θα συμβάλλουν στην κάλυψη ζητούμενων θέσεων και δεξιοτήτων στον τομέα της Τουρισμού και προκύπτουν με βάση την εξής συνθετική διάγνωση, η οποία περιέλαβε:

- Ποσοτική ανάλυση του δυναμισμού των επαγγελμάτων και των ειδικοτήτων του τουρισμού που παρουσιάζουν είτε ανθεκτικότητα, είτε αύξηση με βάση τις ροές απασχόλησης του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ και όπως τροφοδοτεί τον Περιφερειακό Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας
- Ποιοτική επεξεργασία των βασικών εθνικών Στρατηγικών και Περιφερειακών επιμέρους στρατηγικών κειμένων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος τα οποία αναδεικνύουν συγκεκριμένες στοχεύσεις για την ανάπτυξη της βιομηχανίας.
- Ποιοτική Έρευνα σε φορείς Ομάδα-Εστίασης - focus group στον τομέα του Τουρισμού η οποία υλοποιήθηκε στην Πάτρα την περίοδο αναφοράς της 1ης απολογιστικής έκθεσης εργασιών με στόχο την συλλογή προτάσεων από αντιπροσωπευτικούς εμπλεκόμενους φορείς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος στον τομέα του Τουρισμού.

Σημειώνεται πως τα αντικείμενα κατάρτισης αφορούν σε αντικείμενα που μπορούν να προσφερθούν στο πλαίσιο των διαδικασιών Δια Βίου Μάθησης **μη τυπικής μάθησης**,

Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ) μέσω αδειοδοτημένων Παρόχων Δια Βίου Μάθησης.

Το εφαρμοστικό πλαίσιο των δράσεων Επαγγελματικής Κατάρτισης αφορά το πρόσφατο την υπ. αριθ. 82759/29-8-2022 ΚΥΑ /ΦΕΚ 4581/ 30.08.2022/ «Σύστημα Σχεδιασμού και Διαχείρισης της υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων/επιδοτούμενων προγραμμάτων **μη τυπικής μάθησης, Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ)** και Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Ε.Ε)». Φορείς υλοποίησης των εν λόγω προγραμμάτων μπορούν να είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτικοί φορείς του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, κοινωνικοί εταίροι, καθώς και επιχειρήσεις στις περιπτώσεις δράσεων επιχειρησιακής κατάρτισης. Τα κατωτέρω αντικείμενα επίσης είναι συμβατά με τις μνείες του Ν.4921/2022 αναφορικά με την **Εθνική Στρατηγική για την Αναβάθμιση των Δεξιοτήτων του Εργατικού Δυναμικού και τη Διασύνδεση με την Αγορά Εργασίας**, ενώ η ενεργοποίηση, η συμμετοχή και η μέτρηση της επίδοσης των ωφελούμενων στις ενέργειες κατάρτισης θα παρακολουθείται μέσω του **Ατομικού λογαριασμού δεξιοτήτων** (82759/29-8-2022 ΚΥΑ).

Πίνακας 39 Προτεινόμενα αντικείμενα κατάρτισης

Αντικείμενο κατάρτισης	Τουριστικός υπο-τομέας	Επαγγέλματα που δύναται να αφορά	Ενδεικτικές θεματικές ενότητες
Υπάλληλος Τουριστικού Γραφείου	<ul style="list-style-type: none"> Παραδοσιακός Τουρισμός 	Υπάλληλος ή Διοίκηση Τουριστικού Γραφείου	<ul style="list-style-type: none"> Οργάνωση και Λειτουργία Τουριστικού Γραφείου Υπηρεσίες που μπορούν να καταναλωθούν από μεμονωμένους μόνο Ταξιδιώτες (Individuals) ή Οργανωμένες Ομάδες Ταξιδιωτών (Groups) Δημιουργία Πακέτων Διακοπών (Package Tours//Holidays) Υπηρεσίες και πληροφορίες που αφορούν ταξίδια στο Εσωτερικό (Εσωτερικός & Εισερχόμενος / Incoming Τουρισμός) Υπηρεσίες και πληροφορίες που αφορούν Ταξίδια στο Εξωτερικό (Outgoing Τουρισμός) Υπηρεσίες και πληροφορίες για Ταξίδια Αναψυχής (Leisure Travel) Υπηρεσίες και πληροφορίες για Επαγγελματικά Ταξίδια (Business Travel) Υπηρεσίες και πληροφορίες για τη Διοργάνωση Συνεδρίων (Conference) Υπηρεσίες και πληροφορίες για Ταξίδια Κινήτρων (Incentive Travel) Αντιπροσώπηση και Προώθηση Τουριστικών Υπηρεσιών
Ειδικός Διεθνών Διατροφικών Προτύπων και Εξυπηρέτησης Πελατών Εστιατορίου	<ul style="list-style-type: none"> Παραδοσιακός Τουρισμός Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0 Εξειδικευμένες τουριστικές μονάδες 	F&B_Manager / Executive Chef / Μετρ / Sommelier / Barista / Barman / Σερβιτόρος & Βοηθός Σερβιτόρου / Μάγειρας Α,Β,Γ Ζαχαροπλάστης & Βοηθός Ζαχαροπλάστης / Λαντζέρης	<ul style="list-style-type: none"> Οργάνωση της μονάδας επισιτισμού Διεθνή, Ειδικά και Ελληνικά Διατροφικά Πρότυπα Σύγχρονες Τάσεις στη Μαγειρική Τέχνη Λειτουργίες εξυπηρέτησης πελατών
Οροφокόμος	<ul style="list-style-type: none"> Παραδοσιακός Τουρισμός Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0 Εξειδικευμένες 	Housekeeping Manager / Προϊσταμένη ορόφου / Καμαριέρα /Λινοθηκάριος /Καθαριστής / Αποθηκάριος	<ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή στον «Τουρισμό» Κανόνες συμπεριφοράς & εμφάνισης Εξυπηρέτηση πελατών Διαχείριση παραπόνων Εκπαίδευση υποδοχής Εκπαίδευση οροφокομίας

Αντικείμενο κατάρτισης	Τουριστικός υπο-τομέας	Επαγγέλματα που δύναται να αφορά	Ενδεικτικές θεματικές ενότητες
	τουριστικές μονάδες		<ul style="list-style-type: none"> • Ασφάλεια & υγεία σε τμήματα καθαριότητας • Διεκπεραίωση Εργασιών • Χρήση εφαρμογών Η/Υ
Υπάλληλος Υποδοχής/ Εξυπηρέτησης Πελατών ή Διοίκηση Ξενοδοχείου	<ul style="list-style-type: none"> • Παραδοσιακός Τουρισμός • Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0 • Εξειδικευμένες τουριστικές μονάδες 	Διοίκηση / Front Office Manager/ Backoffice Manager/ Team_Leader / Receptionist /Βοηθός Receptionist/ Bellman / Doorman	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή στον «Τουρισμό» • Κανόνες συμπεριφοράς & εμφάνισης • Εξυπηρέτηση πελατών • Διαχείριση παραπόνων • Τηλεφωνική επικοινωνία • Κρατήσεις • Τεχνικές αύξησης πωλήσεων • Εκπαίδευση Υποδοχής • Χρήση εφαρμογών Η/Υ
E-Commerce & Hospitality Sales & Marketing	<ul style="list-style-type: none"> • Ξενοδοχεία και Εστίαση 2.0 • Εξειδικευμένες τουριστικές μονάδες 	Sales / Marketing / Guest Relations / Πληροφορικός-IT	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή στον «Τουρισμό» • Κανόνες συμπεριφοράς & εμφάνισης • Εξυπηρέτηση πελατών • Διαχείριση παραπόνων • Ηλεκτρονικό εμπόριο στον τουρισμό • Οργάνωση συνεδρίων & εκθέσεων

Βιβλιογραφία

1. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Απρίλιος 2021), Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
2. Voros, J. (2003) A Generic Foresight Process Framework, *Foresight*, 5 (3): 10-21.
3. Παρασκευάς .Λιντζέρης (2020) «Τυπολογία «μείγματος δεξιοτήτων» για την ανάλυση και παρακολούθηση τους στα επιλεγέντα επαγγέλματα»
4. Παρασκευάς .Λιντζέρης (Δεκέμβριος 2021), Διάγνωση Αναγκών Δεξιοτήτων. Ερευνητική Προσέγγιση
5. Αδαμαντία Σπανακά (Δεκέμβριος 2021), Προοπτική Διερεύνηση Δεξιοτήτων (Skills Foresight)
6. Σταύρος Γαβρόγλου, Βάιος Κώτσιος, (Οκτώβριος 2021), Δεξιότητες: Μύθοι και πραγματικότητα
7. Στέλιος Ρουπακιάς (Αύγουστος 2018), Προβλέψεις για επαγγέλματα και δεξιότητες στην ελληνική αγορά εργασίας 2018-2022
8. Βαρβάρα Λαλιώτη, (Απρίλιος 2019), Διασύνδεση Εκπαίδευσης & Αγοράς Εργασίας
9. Βαρβάρα Λαλιώτη, (Δεκέμβριος 2019), Μηχανισμοί Διάγνωσης Δεξιοτήτων: Μία Επισκόπηση
10. Βαρβάρα Λαλιώτη, (Ιούνιος 2019), Στρατηγικές Δεξιοτήτων: Αναζητώντας τις Βασικές Αρχές και τα Δομικά Συστατικά τους
11. ΔΥΠΑ (Ιούνιος 2022), Στρατηγική για την Αναβάθμιση των Δεξιοτήτων του Εργατικού Δυναμικού και τη Διασύνδεσή του με την Αγορά Εργασίας
12. World Economic Forum, (May 2022) Jobs of Tomorrow
13. OECD Skills Outlook 2021 Learning for Life
14. European Commission (2020) New Skills Agenda for Europe
15. O21 Digital, greener and more resilient Insights from Cedefop's European skills forecast
16. CEDEFOP, 2020 skills forecast Greece
17. European Training Foundation / European Centre for the Development of Vocational Training / International Labour Office, 2016 . Using Labour Market Information
18. Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027. (ΦΕΚ 3359B/22)
19. ΣΕΒ (Ιούνιος 2021), Τα δυναμικά επαγγέλματα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
20. ΣΕΒ (Ιούνιος 2021), Τα δυναμικά επαγγέλματα της Τουρισμού , της Εξόρυξης, των Logistics στην Ελληνική Αγορά Εργασίας 2013-2019
21. ΙΝΣΕΤΕ, Άρης Ικκος, Γιαν. Ρασούλη, Απασχόληση και ελλείψεις εργατικού δυναμικού στα ελληνικά ξενοδοχεία στην αιχμή της θερινής σεζόν 2021
22. Ειδική Γραμματεία Προοπτικής Διερεύνησης (Μάιος 2022), Megatrends 2040
23. ManpowerHellas, Έρευνα των Προοπτικών Απασχόλησης, 2018-2022 (ανα τρίμηνο)
24. Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού, Megatrends 2040
25. Κόκκος Αλέξης κά, Διανέοσις (9/2021), Η Εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στην Ελλάδα
26. EU Competence Centre on Foresight
https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight_en
27. Popper, R., Georghiou, L., Harper, J. C., Keenan, M. & Miles, I. (2008). The Handbook of Technology Foresight: Concepts and Practice

28. Popper, R. (2008). How are foresight methods selected? *Foresight*, 10 (6), pp. 62-89

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
χώραν αντάμειψις!

Περιφερειακός Μηχανισμός
Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς
Εργασίας Δυτικής Ελλάδος

www.eeogroup.gr

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2014 – 2020
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

